

దక్కన్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

ల్యాండ్

DECCAN LAND, HYDERABAD

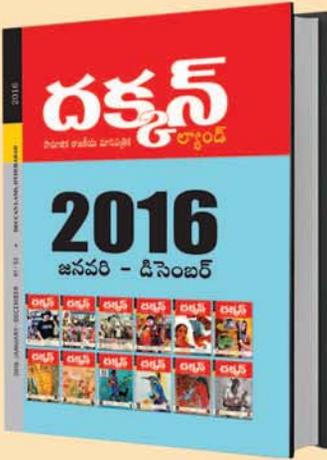
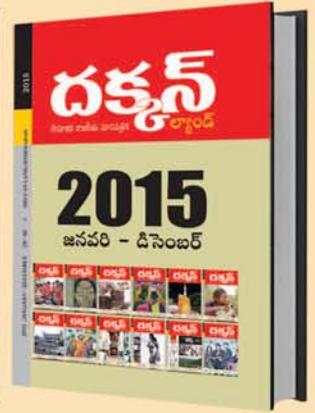
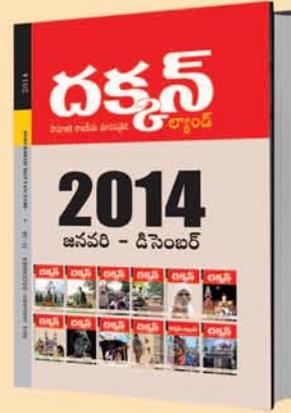
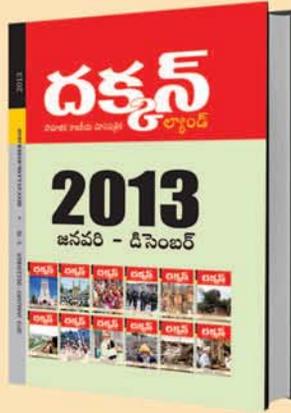
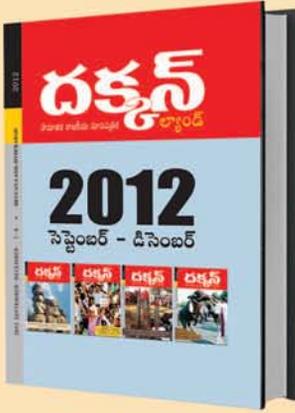
104

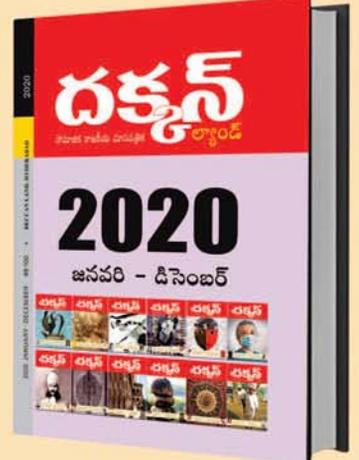
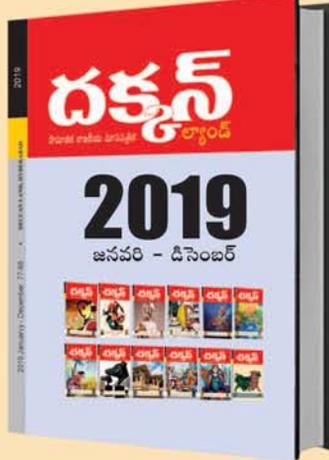
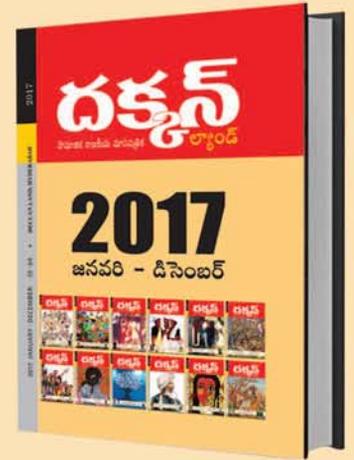
- స్వరాష్ట్రంలో అన్నదాతకు అందలం
- వరల్డ్ హెరిటేజ్ డే - ఎర్త్ ఘస్ట్

- ప్రాజెక్టులపై పసలేని విమర్శలు
- పర్యావరణాన్ని కాపాడుకుందాం

తెలంగాణ ఉద్యమ కాలంలో ఆవిర్భవించిన 'దక్కన్ ల్యాండ్' మాసపత్రిక 2020 డిసెంబర్ సంచికతో 100 నెలలు పూర్తి చేసుకుంది. ఈ ఎనిమిది సంవత్సరాల కాలంలో తెలంగాణ భావజాలాన్ని వ్యాప్తిచేసి, పునర్నిర్మాణ అవసరాన్ని చాటి చెప్పేందుకు 'దక్కన్ ల్యాండ్' కృషి చేసింది. ఇప్పటి వరకు వెలువడిన సంచికలను 12 నెలలకు ఒక సంపుటిగా (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020) రూపొందించి పాఠకుల కోరిక మేరకు అందిస్తున్నాం. భవిష్యత్తులో వచ్చే సంచికలను కూడా ఇదేవిధంగా తీసుకువస్తామని తెలియజేస్తున్నాం. ఆసక్తికలవారు ఒక్కో సంపుటిని రూ.400/-లకు పొందవచ్చు (ప్రార్థిత ఛార్జీలు అదనం). 'ఐఎన్ఎస్ఎన్' ఆమోదం పొందిన 'దక్కన్ ల్యాండ్' మాసపత్రిక పట్ల చూపుతున్న ఆదరణకు ధన్యవాదాలు.

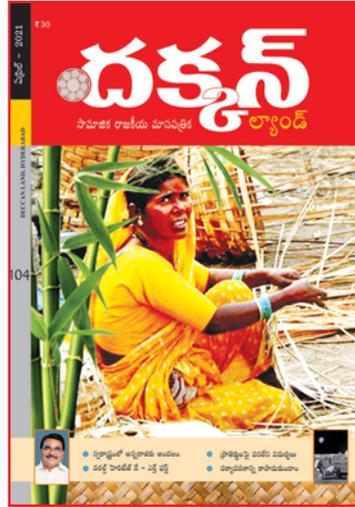
సంకలనాలు పొందేందుకు మా బిరునామా:

ఎడిటర్, దక్కన్ ల్యాండ్
 3-6-712/2, స్టేట్ నెం.12,
 హిమాయత్ నగర్,
 హైదరాబాద్-500029, తెలంగాణ
 మొబైల్: 9030626288
 Email: desk.deccan@gmail.com
 Website: www.deccanland.com

ఆన్లైన్ ద్వారా చెల్లించుకోసం:

NAME : DECCAN LAND
 BANK : KOTAKMAHINDRABANK
 ACCOUNT NO : 7111218829
 IFSC CODE : KKBK0000555
 BANK CODE : 000555
 MICR CODE : 500485007

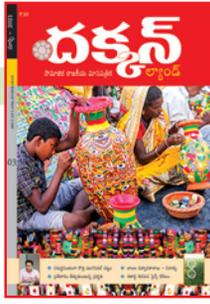

వెదురుతో సృజనాత్మకత

కళకు, కులానికి మధ్య అనుబంధం వేల ఏళ్ళుగా కొనసాగుతూనే వస్తోంది. ఒక సృజనాత్మకత కళ పేరు చెబితే కులం గుర్తుకురావడం, కులం పేరు చెబితే ఆ కళ సృజనాత్మకత గుర్తుకు రావడం సహజమే. ఒకప్పుడు పారిశ్రామిక విప్లవానికి ముందు గ్రామాల్లో ప్రజలు చేతివృత్తులపై ఆధారపడి గౌరవంగా జీవనం కొనసాగించేవారు. ఉమ్మడి కుటుంబంలో బిన్నా, పెద్దా అంతా కూడా ఈ కార్యకలాపాల్లో పాలుపంచుకునేవారు. ఈ చేతివృత్తుల్లోనే వివిధ కళలు చోటు చేసుకునేవి. వాటిల్లో సృజనాత్మకత కూడా ఎంతగానో వెల్లివిరిసేది. క్షణం తీరికలేకుండా చేతనిండా పనితో కుటుంబాన్ని సంతోషంగా పోషించుకునేవారు. వెదురుతో వివిధ రకాల వస్తువులు చేయడం కూడా ఒక కళనే. ఆ కళలో నిపుణులు మేదరి కులం వారు. మేదరి వృత్తి దారులు తాతముత్తాల కాలం నుంచి వస్తున్న వెదురుతో చేసిన వస్తువులను తయారు చేస్తూ జీవనం కొనసాగిస్తున్నారు.

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.
 Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
 E-mail: desk.deccan@gmail.com website : www.deccanland.com

దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రిక ప్రశంసనీయమైనది

సంపాదకులకు నమస్కారం. పత్రిక చాలా బాగుంటుంది. విభిన్న అంశాలతో, ఆయాయా రంగాల నిపుణులతో చాలా చక్కటి వ్యాసాలు రాయించడం అమోఘం. అన్ని పేజీలు రంగుల్లో చాలా బాగున్నాయి. లేఅవుట్, డిజైన్ అద్భుతంగా ఉంది. సంపాదక వర్గానికి అభినందనీయమైన ప్రశంసలు.

-ఆనంద చక్రపాణి (మల్లేశం సినిమా నటులు)

ప్రతి ఒక్కరూ చదవాల్సిన పత్రిక

దక్కన్ ల్యాండ్ ప్రతి ఒక్కరూ చదవాల్సిన పత్రిక. పాఠకులకు చక్కటి వ్యాసాలు అందిస్తున్న సంపాదక వర్గానికి ధన్యవాదాలు. పిల్లలకు, పెద్దలకు అందరికీ ఉపయోగపడే ఆర్టికల్స్ తో ఎంతో ఉపయోగకరంగా ఉంటుంది. ధన్యవాదాలు.

-గరిషెల్లి అశోక్, సిద్దిపేట

దాచుకోదగ్గ మాసపత్రిక

పూర్వపు హైదరాబాదు సంస్థానంలో తెలుగు ప్రజల అభ్యున్నతికి, వారి న్యాయమైన హక్కులు, అధికారాల కోసం అవినాశకమైన చీకటిని సీతయ్య గుప్తగారి గురించి డా॥ కర్నాటి లింగయ్య గారు చాలా చక్కగా రాశారు. విద్యా విషయాల గురించి సంపాదకీయంలో, ఆర్. వెంకట్ రెడ్డి గారి 'బాలల విద్యావకాశాలు - సవాళ్ళు' వ్యాసంలో అనేక విషయాలు తెలిపారు. పర్యావరణం గురించి శ్రీధర్ రావ్ దేశ్ పాండే 'ప్రతీకారం తీర్చుకుంటున్న ప్రకృతి' వ్యాసం, సైన్స్ గురించి నాగసూరి వేణుగోపాల్ 'శతాబ్ది శిరసున సైన్స్ కిరీటం', డా॥ లచ్చయ్య గాండ్ల 'భూగోళమే ఓ శాస్త్రీయ క్షేత్రం' ఆర్టికల్స్ లో విశ్లేషణాత్మక అంశాలు తెలియజేశారు.

-సిహెచ్. పవన్, హైదరాబాద్

'బాలల విద్యావకాశాలు' వ్యాసం చక్కటి విశ్లేషణ

దక్కన్ ల్యాండ్ సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక నందు ఆర్. వెంకట్ రెడ్డి గారు రాసిన తెలంగాణలో బాలల విద్యావకాశాలు మరియు సవాళ్ళు వ్యాసం తెలంగాణ ప్రభుత్వాన్ని, సమాజాన్ని ఆలోచింపజేసే విధంగా ఉంది. తెలంగాణ ప్రజలలోని వివిధ రకాల సమూహాలలోని బాలల స్థితిగతులు మరియు విద్యను అమలు పరచడానికి ఉన్న అవకాశాలు సవాళ్ళు వారు పరిశీలించి సూచనలు చేశారు. జాతీయ విద్యా విధానం లక్ష్యాలు చేరుకోవడం గురించి, తెలంగాణ రాష్ట్రంలో చేపట్టిన కార్యక్రమాలు దేశవ్యాప్తంగా గుర్తింపు ఉన్నా కూడా ఎస్సీ, ఎస్టీ, బీసీ వర్గాల పిల్లలు ఇంకా చాలా మంది దూరంగా ఉన్నారని గణాంకాలతో తెలిపినారు. ఈ వర్గాల పిల్లల కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నూతన విద్యా విధానంలో తెలిపిన మార్పులతో అధికంగా నిధులు కేటాయించాలని, అదనపు వనరుల సమీకరణ అవసరం అని తెలిపినారు. నూతన విద్యా విధానంలో బడి ఈడు పిల్లలు అందరూ బడిలో ఉండాలని లక్ష్యాన్ని తెలిపారు. కాబట్టి మన రాష్ట్రంలో డ్రాపౌట్స్, బాలికల విద్య, వికలాంగుల బాలల విద్య మొదలగు సవాళ్ళను గుర్తు చేస్తూనే నూతన విద్యా విధానంలో 11, 12 తరగతులు ప్రారంభం అవుతాయి కాబట్టి రాష్ట్రంలోని ఉన్నత పాఠశాలలో అఫ్ గ్రేడ్ చేయవలసిన అవసరం ఉందని చక్కటి సూచనలు అందించారు. మరి పిల్లలందరూ బడిలో లేకపోతే పనిలోకి పోతారు కాబట్టి పిల్లలు బాల కార్మికులుగా మారకుండా చూడవలసిన బాధ్యత ప్రభుత్వానికి ఉండాలని తన వ్యాసంలో చక్కగా తెలిపినారు. ఆన్ లైన్ విద్యను అందుకోవడంలో పేద వర్గాల బాలలు అసమానతలకు గురి అవుతున్నారన్నారు. రాష్ట్రంలోని పిల్లలందరికీ మంచి విద్య అందడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వము బడ్జెట్ విషయంలో ఎక్కువగా కేటాయించాలని దీనికొరకు రాజకీయ సంకల్పం అవసరాన్ని గుర్తించారు. ప్రభుత్వము అన్ని రంగాలలో శ్రద్ధ వహించి మార్పులకు శ్రీకారం చుట్టినట్లు గానే విద్య మీద కూడా అంతే శ్రద్ధ వహించాలని అదేవిధంగా ప్రభుత్వంతో పాటు సమాజము అందరూ ఆలోచించేటట్లుగా సూచనలు చేశారు. వెంకట్ రెడ్డి గారు పిల్లల పక్షాన అనేక సంవత్సరాల నుండి పని చేస్తున్నారు. ఆ అనుభవంతో నిర్మాణాత్మకమైన వ్యాసంగా వారు మనకు అందించారు.

- ఎన్. జనార్ధన్, కో-కన్వీనర్, చైల్డ్ రైట్స్ ప్రొటెక్షన్ ఫోరమ్, తెలంగాణ

పరిశోధకులకు శుభవార్త

దక్కన్ ల్యాండ్ కు ISSN ఆమోదం

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక ISSN (International Standard Serial Number) ఆమోదం పొందినదని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. మా ISSN 2581-3188. ప్రముఖ, ఔత్సాహిక, పరిశోధకులు తమ పరిశోధనాత్మక, విశ్లేషణాత్మక రచనలను ప్రచురింప జేసి వినియోగించుకోవడం ద్వారా ప్రాచుర్యం చేసుకోవడానికి ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగపరుచుకోవాలని కోరుతున్నాం.

రచయితలు తమ రచనలను పంపవలసిన చిరునామా :
 "చంద్రం" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar,
 Hyderabad - 500 029 Telangana.
 సంప్రదించవల్సిన ఆఫీస్ ఫోన్ : 9030626288
 E-mail: desk.deccan@gmail.com
 website: www.deccanland.com

- ఎడిటర్

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపుటి: 9 సంచిక: 8 పేజీలు: 60

ఏప్రిల్- 2021

సంపాదకులు
మణికోండ వేదకుమార్

9848044713
editordeccan@gmail.com

సహాయ సంపాదకులు

కట్టా ప్రభాకర్
జాగాష్ విలి

సర్క్యులేషన్

పాచ్. మోహన్లాల

వాణిజ్య ప్రకటనలు

సయ్యద్ ఖైజర్ భాష

9030626288

ఫోటోగ్రాఫర్

టి.స్వామి

8374995555

కవరపేజీ

వెదురుతో సృజనాత్మకత

చిత్రాలు

కూరెళ్ల త్రినివాస్

layout & composing @

CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS

అజమాబాద్, హైదరాబాద్-500 020.

కార్యాలయ చిరునామా

TELANGANA
RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12,
Himayatnagar, Hyderabad - 500 029
TELANGANA

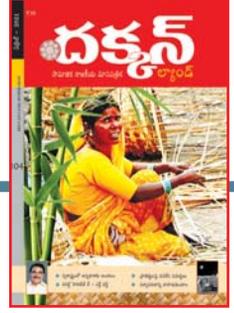
Mobile: 9030626288 Fax: 040-27635644

E-mail: desk.deccan@gmail.com
website : www.deccanland.com

కృతజ్ఞతలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రికకు
సలహాలు, సూచనలు అందించిన
డా॥ ఎస్. రఘుకు మా కృతజ్ఞతలు.

లోపలి పేజీల్లో...

అబద్ధ హాసన్ సప్రాసీ	జి. వెంకట రామారావు	6
మన భద్రత మన చేతుల్లోనే.. (ఎడిటోరియల్)	ఎం. వేదకుమార్	7
ఎర్త్ ఫస్ట్	డా॥ ఆర్. సీతారామారావు	9
అక్షరభక్త ప్రసాదించిన 'గౌలిగూడ'	పరవస్తు లోకేశ్వర్	11
వారసత్వ సంపదను కాపాడుకుందాం	దక్కన్ హెరిటేజ్ అకాడమీ	13
కుక్కునూరు రాగిరేకు తెలుగు (గద్య) శాసనం	ఈమని శివనాగిరెడ్డి	15
అంగారకుడిపై తరగని మానవుని మమకారం!!	పుట్టా పెద్ద ఓబులేసు	19
పర్యావరణాన్ని కాపాడుకుందాం	ఎసికె. శ్రీహరి	22
నిలుపరా నీ రాష్ట్రం నిండు చరిత్రను..	శ్రీరామోజు హరగోపాల్	25
అన్నదాతకు అందలం	కట్టా ప్రభాకర్	29
వెదురులో ఎంతెంతో సృజనాత్మకత	సువేగా	39
తెలంగాణ ప్రాజెక్టులపై వసలేని ఏమర్మలు	శ్రీధర్ రామ్ దేశ్ పాండే	41
భూగోళమే ఓ శాస్త్రీయ క్షేత్రం! -8	డా॥ లచ్చయ్య గాండ్ల	49
కోర్కె వాదనల్లో సాహిత్యం	మంగారి రాజేందర్ (జింబో)	51
లాభసాటి పాడి పరిశ్రమ నిర్వహణ	అనబోయిన స్వామి	53
కళావరు రెండు	బాలచెలిమి	55
పుస్తక పరిచయం	దక్కన్ న్యూస్	58

'దక్కన్ ల్యాండ్'లో అచ్చవుతున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న అభిప్రాయాలన్నింటితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను పర్యావరణ, వారసత్వ సంపద, జీవవైవిధ్య అభిప్రాయ వేదికగా, రాజకీయార్థిక, సామాజిక విశ్లేషణావేదికగా తీర్చిదిద్దాలన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నాభిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నదే మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా ఆయా అంశాలపై, పరిష్కార మార్గాలపై పాఠకుల్లో అవగాహన పెంపొందించడమే 'దక్కన్ ల్యాండ్' లక్ష్యం.

అబిద్ హసన్ సఫ్రానీ

జై హింద్! అనే నినాదం జాతీయమైనది. అది భారతీయులకు ఎంతో పవిత్రమైనది. ఈ పవిత్ర నినాదం సృష్టికర్త మేజర్ అబిద్ హసన్ సఫ్రానీ. ఆయన హైదరాబాద్ కు చెందిన వ్యక్తి. అబిద్ హసన్ హైదరాబాద్ నగరంలోని ఒక ఉన్నతమైన కుటుంబంలో 1912వ సంవత్సరంలో జన్మించాడు. ఆయన తల్లి ఫక్రున్నీసా బేగం. ఆమెకు నరోజీని నాయుడు సాంగత్యంలో దేశభక్తి నరనరాన జీర్ణించుకుపోయింది. విదేశీ వస్త్రాలను తగులబెట్టిన మొదటి హైదరాబాద్ మహిళగా ఆమె అందరి మన్ననలను పొందగలిగింది.

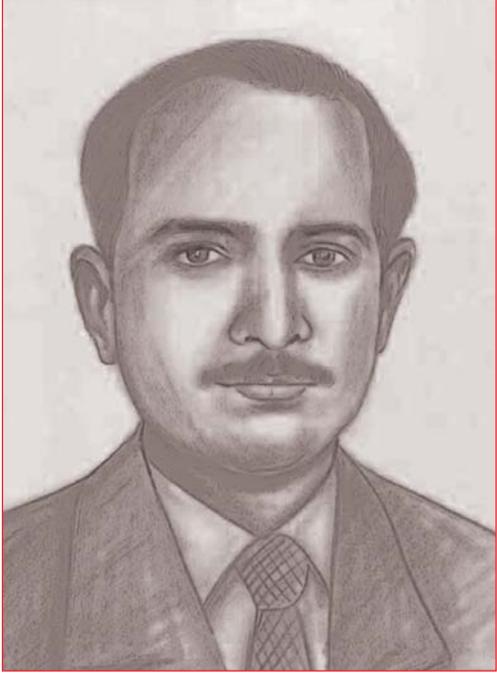
మహాత్మాగాంధీ, నెహ్రూ, ఆజాద్ మొదలైన అగ్రనాయకులు ఆమెను 'అమ్మాజీన్' అని పిలిచేవారు. ఆమెకు ముగ్గురు కుమారులు. అందరూ విద్యావంతులే. మత సామరస్యాన్ని కాపాడడానికి వీరంతా కృషి చేసినవారే. వీరు వార్డాకో, సబర్మతికో పోయినపుడు ఆ విషయం ముందుగా గాంధీజీకి తెలియజేసేవారు. వీరిపై గల గౌరవం చేత తన ప్రియ శిష్యుడైన ప్యారేలాల్ ను వారికి స్వాగతం పలకడానికి రైల్వే స్టేషన్ కు పంపేవారు. తన సోదరులలో జేష్టుడైన ఖమరుల్ హసన్ గాంధీజీ నడిపిన 'యంగ్ ఇండియా' పత్రికలో పనిచేశారు.

సీనియర్ గేంబ్లీస్ పరీక్షలో ఉత్తీర్ణుడైన అబిద్ హసన్ 1931లో సబర్మతి ఆశ్రమం చేరుకుని దండి ఉప్పు సత్యాగ్రహంలో పాల్గొని ఒక సంవత్సరం జైలు శిక్ష అనుభవించాడు. జైల్లో ఉన్నప్పుడు కాంగ్రెస్ నాయకులైన ఉమాశంకర్ దీక్షిత్, వెస్లేపాటిల్ తో స్నేహమేర్పడింది. సఫ్రానీ ఆశ్రమంలో ఉన్నప్పుడు 'రఘుపతి రాఘవ రాజారాం' ప్రార్థనలో 'ఈశ్వర్ అల్లా తేరేనాం' ఉండాలని వాదించి గాంధీజీని ఒప్పించాడు.

అబిద్ హసన్ జైలు నుంచి విడుదలై రాగానే జర్మనీ వెళ్లి ఇంజనీరింగ్ చదువుకున్నాడు. అక్కడే ఆయనకు మేజర్ స్వామితో పరిచయమేర్పడింది. అప్పటినుంచి వీరిద్దరి జీవితాలు ఒకే తాటిపై నడిచాయి. వీరి విద్య పూర్తవుతున్న సమయంలో రెండో ప్రపంచ యుద్ధం ప్రారంభమైంది. మిత్రలిద్దరూ అక్కడే ఉండిపోయారు. అబిద్

హసన్ జర్మనీ, ఫ్రెంచ్, ఇంగ్లీష్, అరబిక్, సంస్కృతం, పర్షియన్, హిందీ, ఉర్దూ భాషలలో ప్రవీణుడు. తెలుగు సరేసరి.

దేశ స్వాతంత్ర్యం కోసం పోరాడుతున్న సుభాష్ చంద్రబోస్ 1941వ సంవత్సరం మూడో వారంలో తన కలకత్తా నివాసం నుంచి తప్పించుకునిపోయిన సంగతి తెలియగానే యావద్దేశం విస్తుపోయింది. అనేక సాహసాలతో నేతాజీ జర్మనీ చేరుకోగానే ఆయనకు ఘనస్వాగతం పలికిన వారిలో సఫ్రానీ, ఆయన మిత్రుడు స్వామీ

ముందున్నారు. ఈ ఇద్దరికీ జర్మనీ యులతో పరిచయం ఉండడంతో నేతాజీకి జర్మనీ పరిస్థితులు తెలియ చేయగలిగారు. భారత స్వేచ్ఛ కోరిన పేరుతో సైనికుల అభినందనలందుకున్న సుభాష్ చంద్రబోస్ ను 'నేతాజీ' అని మొదటిసారి పిలిచింది జర్మనీలోనే. నేతాజీ జర్మనీలో ఉన్నప్పుడు భారత స్వాతంత్ర్య ప్రభుత్వ స్థాపన, పతాకం మొదలైన విషయాలపై చర్చలు జరిగాయి. ఆనాడు జరిగిన చర్చల్లో 'నస్తే' స్థానంలో 'జైహింద్' ఉండాలని నూచన చేసింది సఫ్రానీయే. దీన్ని ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించారు. ఆనాటి నుంచి ఇది ప్రజలకు తారకమంత్రమైంది.

దూర ప్రాచ్య భారతీయుల పిలుపు వేరకు నేతాజీ జలాంతర్గామిలో ప్రయాణమైనప్పుడు తన వెంట అబిద్ హసన్ ఒక్కడినే తీసుకువెళ్ళాడు. సుదీర్ఘ ప్రయాణం చేసుకుంటూ 40 రోజుల తర్వాత ఆ జలాంతర్గామి హిందూ మహాసముద్రంలో ప్రవేశించింది. అక్కడనే జర్మనీ జలాంతర్గామి నుంచి నేతాజీ, అబిద్ హసన్ జపాన్ జలాంతర్గామిలోకి చేరవలసి ఉంది. రెండు జలాంతర్గాముల మధ్య దూరం ఎక్కువగానే ఉంది. రెండింటిని కలపడానికి ఒక తాడు బిగించి ఆ తాడు పట్టుకుని సఫ్రానీ రెండో జలాంతర్గామిలోకి దూకినారు. రెండు జలాంతర్గాములను కలపడం అత్యంత సాహసమైన, ప్రమాదకరమైన కార్యం. ఈ కార్యం సాధించినందుకు జర్మనీ, జపాన్ నావికులు సఫ్రానీని ఎంతో అభినందించారు. ఆజాద్ హింద్ సైన్యంలో సఫ్రానీ కల్చల్

(మిగతా 8వ పేజీలో)

మన భద్రత మన చేతుల్లోనే...

ప్రకృతిని ఎంతగా వినియోగించుకుంటే నాగరికత అంత అభివృద్ధి చెందుతుందని సామాజిక శాస్త్రవేత్తలు అంటుంటారు. ప్రకృతిని వినియోగించుకునే విధానం నాగరికత అభివృద్ధిని నిర్ణయిస్తుంది. ఆ జీవిత విధానాలనే సంస్కృతి అంటారు. ప్రకృతి అనేక సహజ నిర్మాణాలతో కూడుకొన్నదే అయినా నాగరికత అభివృద్ధి చెందేకొద్దీ దాని నిర్మాణ రూపాలు మారిపోతాయి. వినియోగం అనేదానిలోనే విధ్వంసం దాగి ఉంటుంది. సమతుల్యతను భంగపరుస్తుంది. ప్రకృతిలో సంభవించే ఈ అసమతుల్యతనే పర్యావరణ సంక్షోభం అంటారు. దీన్ని నివారించడమే పర్యావరణ పరిరక్షణ. ఈ పరిరక్షణ అనేది రోజువారీ జీవితంలో కొనసాగే నిరంతర ప్రక్రియ. రోజువారీ చర్య ఏకరీతి (మొనాటనీ) కి దారి తీస్తుంది. దీన్నించి బయటకీ లాగి ఒక స్ఫూర్తినిచ్చేవే “దినోత్సవాలు”. ఇవి ఆయా విషయాలను బట్టి, ప్రాంతీయ, దేశీయ, అంతర్జాతీయ దినోత్సవాలుగా రూపొందుతాయి.

ఈ నెలలో మనకి ప్రధానంగా రెండు ప్రపంచ దినోత్సవాలున్నాయి. ఏప్రిల్ 18న అంతర్జాతీయ చారిత్రక కట్టడాల దినోత్సవం (వరల్డ్ హెరిటేజ్ డే). ఏప్రిల్ 22న ప్రపంచ ధరిత్రీ దినోత్సవం (ఎర్త్ డే).

అంతర్జాతీయ పురాతన కట్టడాలు, స్థలాల పరిరక్షణ గురించి ప్రజలకు వీటి ప్రాధాన్యతను వివరించి, అవగాహన కల్పించి, పరిరక్షణా స్ఫూర్తిని కలిగించడమే ధ్యేయంగా వరల్డ్ హెరిటేజ్ డే ప్రపంచ వ్యాప్తంగా జరుపుకుంటున్నాయి. ప్రపంచవ్యాప్తంగా 800 పురాతన కట్టడాలు, స్థలాలను గుర్తించి వాటిని పరిరక్షిస్తున్నారు.

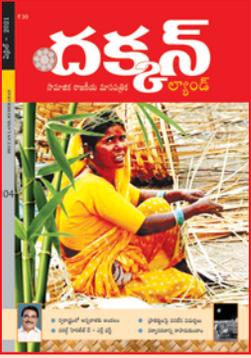
మన రాజ్యాంగంలోని ప్రాథమిక హక్కులు, ఆదేశిక సూత్రాల్లో వారసత్వ పరిరక్షణ అంశాల ఆధారంగా ‘ఆర్కియాలజికల్ సర్వే ఆఫ్ ఇండియా’ అనే సంస్థ మనదేశంలోని చారిత్రక కట్టడాల పరిరక్షణకు కృషి చేస్తుంది. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడ్డాక మన తెలంగాణ ప్రభుత్వం పురాతన కట్టడాల పరిరక్షణ కోసం చట్టం చేయడమే కాక తెలంగాణ వారసత్వ సంపదను కాపాడే అనేక చర్యలు తీసుకుంటుంది. రామప్ప దేవాలయం ప్రపంచ వారసత్వ సంపద జాబితాలో గుర్తింపు పొందడానికి విశేష ప్రయత్నాలు చేస్తుంది. నిజానికి మన చార్మినార్, కుతుబ్షాహీ సమాధులు, గోల్కొండకోట, కోటిలింగాల, మెదక్ చర్చి ఇవన్నీ అర్హత వున్నవే.

‘ఎర్త్ డే’ను ప్రపంచ వ్యాప్త పర్యావరణ సంక్షోభ నివారణకు గేలార్డ్ నెల్సన్ ప్రతిపాదించారు. 1970 ఏప్రిల్ 22 నుంచి ఈ ఎర్త్ డే ప్రపంచ వ్యాప్తంగా జరుపుతున్నారు. ముందు మనం చెప్పుకున్నట్లు ప్రకృతి విధ్వంసం పలు విధాలుగా, పలు కారణాల వల్ల జరుగుతుంది. మానవ అవసరాలు (నెసెసిటీస్), సౌకర్యాలు (కంఫర్ట్) గా, విలాసాలు (లగ్జరీస్) గా మారిన కొద్దీ ఈ అవసరాలు తీర్చే గని ప్రకృతి మాత్రమే కనుక, దానిని వినియోగించే క్రియలు నిరంతరం విపరీత ధోరణులకు దారి తీయడంతో ఏర్పడిన సంక్షోభమే నేటి వర్తమానం.

ఈ సంక్షోభ నివారణకు ప్రభుత్వాలతో పాటు ప్రజలు రోజువారీ ప్రయత్నాలు చేయాలి. ప్రజలు పర్యావరణానికి హాని చేయని, అందరికీ మంచి జరిగే జీవన విధానాన్ని అనుసరించాలి. ఆడంబరాలకు చోటివ్వని సౌకర్యవంతమైన జీవితం కోసం కృషి చేయాలి. అవసరాలకు పరిమితులు విధించుకోవాలి. ముఖ్యంగా పత్రికలు, మీడియా, పర్యావరణ పరిరక్షణకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని, కార్యాచరణ చైతన్యాన్ని ప్రజలకు అందించాలి. వివిధ సామాజిక సంస్థలు ఎప్పటికప్పుడు వ్యవస్థాగత చర్యలు జరపాలి. వాదనలు ప్రతివాదనలు ప్రచారం చేయాలి. పాఠ్యాంశాల్లో చేర్చి విద్యార్థులకు ప్రాథమిక స్థాయి నుంచీ అవగాహన కలిగించాలి.

ఇవన్నీ ప్రస్తుతం కరోనా నేపథ్యం నుంచి ఆలోచిస్తే పర్యావరణ పరిరక్షణ ఎంత అవసరమో మరింత బాగా అర్థమై మనల్ని కర్తవ్యం వైపు నడిపిస్తుంది.

వైకాపా.యం
(మణికోండ వేదకుమార్)
ఎడిటర్

హోదాలో ఉండేవాడు.

భారత జాతీయ సైన్యం రంగూన్ సరిహద్దు దాటి భారత భూభాగంలోకి ప్రవేశించినపుడు గాంధీజీ, గౌస్ కు సఫ్రానీ రెండో కమాండెంట్ గా ఉండేవాడు. కోహిమా స్వాధీనం చేసుకోవడానికి ఆయన సైన్యాలు నడిపించాడు. కొన్ని గంటలలో ఇంఫాల్ ను భారత సైన్యం హస్తగతం చేసుకుంటుందని, భారత దేశంలో బ్రిటీష్ పాలన దెబ్బతిందని అనుకున్నారు. కానీ జయాపజయాల దైవాధీనాలు. వాతావరణం అనుకూలించనందున భారత జాతీయ సైన్యాన్ని తప్పనిసరిగా ఉపసంహరించుకోవలసి వచ్చింది.

ప్రధాని నెహ్రూ ఆహ్వానంపై స్వతంత్ర భారతదేశ ప్రభుత్వంలో సఫ్రానీ విదేశాంగ శాఖలో చేరిపోయారు. 18 సంవత్సరాలు ఆ శాఖలో వివిధ హోదాలలో పనిచేశారు. సర్దార్ ఫణిల్లాల్ చైనాలో భారత రాయబారిగా ఉన్నప్పుడు ఆ కార్యాలయంలో మొదటి కార్యదర్శిగా పనిచేశాడు. 1967 నుంచి 1969 వరకు డెన్మార్క్ లో

భారత రాయబారిగా పనిచేసి పదవీ విరమణ చేశాడు. అనంతరం జన్మస్థలమైన హైదరాబాద్ కు వచ్చి సమీపంలో వ్యవసాయ క్షేత్రం పెట్టుకొని విరామ జీవితం గడిపాడు. ఆయన బ్రహ్మచారి. కుటుంబ బాదర బందీలు, బస్తీ వ్యాసాంగాలు లేవు.

సఫ్రానీ ప్రతి సంవత్సరం జనవరి నెలలో కలకత్తాలోని నేతాజీ నివాసాన్ని సందర్శించేవాడు. భగవద్గీతను ఆయన ఉర్దూ భాషలో తర్జుమా చేశాడు. చివరి రోజుల్లో ఎంతో ప్రశాంతమైన జీవితం గడిపిన సఫ్రానీ 1984 ఏప్రిల్ 11వ తేదీన తన నివాసంలో 73వ ఏట మరణించాడు. ఆయన సృష్టించిన 'జైహింద్' నినాదం భారత ప్రజలకు తారకమంత్రమైంది.

(తెలంగాణ ప్రభుత్వం భాషా సాంస్కృతిక శాఖ ప్రచురించిన

'తెలంగాణ తేజోమూర్తులు' నుంచి)

-జి. వెంకట రామారావు

పై పుస్తకాలు లభించు చిరునామా :

టీఆర్ సి 3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం.12, హిమాయత్ నగర్, హైదరాబాద్-500029
ఫోన్ : 9030 6262 88. Email: trchyd@gmail.com

ఎర్డ్ ఫస్ట్

గోల్డ్ నెల్సన్ 1970ల్లో ధరిత్రి దినోత్సవం ఒకటి కావాలని ప్రతిపాదించాడు. దిస్కాస్సిన్ సెనేటర్ గా నెల్సన్ కి ఉన్న అసంతృప్తి లోంచి 'ఎర్డ్' అనే భావన పుట్టింది. పర్యావరణం గురించి రాజకీయాలూగానీ మీటాయీ కానీ పెద్దగా పట్టించుకోని కాలాన ఎర్డ్ పట్టుకొచ్చింది. తదాదిగా ప్రతి ఏటా ఏప్రిల్ 22ను ఎర్డ్ గా పాటించటం జరుగుతోంది. ఇది ప్రతి ఏటా జరుగుతూ ఉన్నదే. ఎర్డ్ ను ఎందుకు పాటించటం. ఎందుకు జరుపుకోవటం అనే ప్రశ్నలు ఎప్పటికీ విలువైనవే. ఈ ఘటన ఒక అంశాన్ని మనం గుర్తుంచుకునేలా చేస్తుంది. ముఖ్యంగా పర్యావరణ పరిరక్షణ, పర్యావరణ హిత దృష్టిని పెంపొందించేందుకు ఇటువంటి కార్యక్రమాలు ఉపకరిస్తాయి.

మొదటి ఎర్డ్ ఏప్రిల్ 22, 1970లో పాటించబడింది. ఇంచుమించుగా అర్థ శతాబ్ది కాలం గడిచిపోయింది. రెండువేల సంవత్సరం నాటికి మానవ జనాభా 3.7 బిలియన్ల నుండి ఆరు బిలియన్లకు పెరిగింది. అంటే 62% పెరుగుదల. ప్రతి రోజూ 46 మిలియన్ల బ్యారెల్స్ ఇంధన వాడకం 73 మిలియన్లకు పెరిగిపోయింది. సంవత్సరానికి 34 ట్రిలియన్ క్యూబిక్ మీటర్ల సహజవాయువుల వెలికితీత 95 ట్రిలియన్లకు పెరిగి పోయింది.

బొగ్గు తవ్వకాలు 2.2 బిలియన్ మెట్రిక్ టన్నుల నుండి 3.8 బిలియన్లకు చేరుకుంది. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా మోటార్ వాహనాల సంతతి 246 మిలియన్ల నుండి మూడింతలుగా పెరిగి 730 మిలియన్లయ్యింది. ఎయిర్ ట్రాఫిక్ పెరిగింది ఆరింతలుగా. కాగితం తయారీ కోసం వృక్షాలను వినియోగించటం రెండింతలు పెరిగి ప్రతియేటా 200 మిలియన్ల మెట్రిక్ టన్నులయ్యింది. మానవ కార్బన్ ఉద్ధారాలు 3.9 మిలియన్ మెట్రిక్ టన్నుల నుండి సోలీనా 6.4 మిలియన్లకు పెరిగిందని ఒక అంచనా. భూతాపాలు, భూ ఉష్ణోగ్రతలు పెరిగాయనేది కూడా కటువైన వాస్తవం. ఇక అంతరింపుకు గురవుతున్నవాటి వృద్ధి రేటు గడిచిన 65 మిలియన్ సంవత్సరాలలో ఎన్నడూ సంభవించనటువంటి విధంగా పెరుగుతున్నది. సగం అడవులు అంతర్ధాన మయ్యాయి. ఐక్యరాజ్య సమితి లెక్కల ప్రకారం పేద ధనిక దేశాల మధ్య వ్యత్యాసం, అంతరాలు విపరీతంగా

పెరిగిపోతూ ఉన్నాయి. ప్రతి ఏటా 18 ఏళ్ల లోపు అడవిపల్లలు గ్లోబల్ సెక్స్ ట్రేడ్ లో 1.2 మిలియన్ల మేరకు బాధితులవుతున్నారు. వంద మిలియన్ల మంది పిల్లలు నిరాశ్రయులై ఇళ్ల లేక వీధుల్లోనే నిద్రపోవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడుతూ ఉన్నది.

ఇటువంటి గణాంకాల జాబితా ఇంతటితో ముగిసేది కాదు 1970ల నుండి 2000 నాటికి పరిస్థితి ఈ విధంగా ఉంటే గడిచిన రెండు దశాబ్దాలలో మరింత పెరిగి ఉంటుందనేది స్పష్టం. ప్రపంచ మానవాళి పర్యావరణ అంశాలను అయితే విస్మరించినా ఉండాలి లేదా సరైన రీతిలో అర్థం చేసుకోలేకపోయినా ఉండాలి. అభివృద్ధి, ప్రగతి లాంటి మాటలు ఒకప్పుడు ఆశను ధ్వంసించేవి. ఇప్పుడవి విధ్వంస సూచకాలుగా మారిపోయాయి. పాశ్చాత్య పారిశ్రామిక ప్రపంచం ఇంతకు ముందు తరాలు కనలేనంత, ఊహించలేనంత

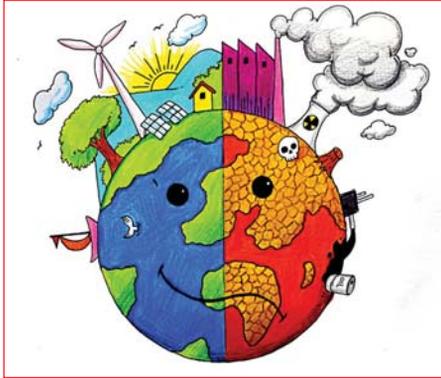
సమ్మర్థిని సాధించాయి. సంపదలను పోగు చేశాయి. కానీ, ఏ మూల్యం చెల్లించబట్టి ఈ సమ్మర్థత వచ్చి చేరిందో ఆలోచించవలసిన సమయం వచ్చింది. అసలు ఇప్పుడు రావటం కాదు. ఎప్పటి నుంచో మానవాళి పర్యావరణ హితంగా, మితంగా సర్వజన శ్రేష్టంగా జీవించే జీవన విధానాలను అనుసరించ వలసి ఉండగా తద్బిన్నంగా జరిగింది.

1970ల తరువాత ప్రపంచ మానవాళి అభివృద్ధికి పరిమితులు అనే నినాదంతో ఒక అవగాహనను ముందుకు తేగలిగింది కానీ, దానిని కచ్చితంగా పాటించటంలో మాత్రం విఫలమైంది. అభివృద్ధిని పరిమితం చేసుకోవటం అనే మాట అధికార, రాజకీయ సంభాషణల నుండి నిషేధించబడింది. ప్రస్తుతం వ్యవస్థలో కొనసాగుతున్న అంతర్గత తర్కం నిర్ణయాత్మకంగా నిరూపిస్తున్న అంశం ఏమంటే 'అభివృద్ధి' / పెరుగుదల అనేది కొద్దిమందికే సంపదను పెంపొందింపజేసేదిగానూ, ఎక్కువ మందికి దుర్భర దారిద్ర్యాన్ని, పేదరికాన్ని పెంచేదిగానూ మార్చబడింది. ఇది విచారించదగ్గ విషయం. అభివృద్ధి లేదా పెరుగుదల అనేది నాగరికతకున్న సహజ పునాదులను విధ్వంసపరిచేదిగా నిర్వచింపబడుతున్న విషయం గమనించాలి. ఈ ప్రపంచ మొత్తాన్ని మనం గనుక ఒక జీవి లేదా ప్రాణిగా భావించి నట్లువితే, సునిశితంగా పరిశీలించేవారు ఎవరైనా ఈ పెరుగుదల అనేది ఒక క్యాన్సర్ లాంటిదని తేలికగానే గుర్తించగలుగుతారు.

సకాలంలో గుర్తించి దీనికి చికిత్స అందించకపోయినట్లయితే ఈ క్యాన్సర్ మానవ సమాజం మొత్తాన్ని కబళిస్తుందని చెప్పగలుగుతారు. అంతే కాదు, మానవ జాతి అంతరించి పోవటానికి సంబంధించి పలు ప్రశ్నలు కూడా ఉత్పన్నమవుతాయి.

ఒక విషయం సరైన పద్ధతిలో అర్థం చేసుకోవలసి ఉంది. అదేమంటే పెరుగుదల / అభివృద్ధి అన్నది నియంత్రణలో ఉండేది కాదు. అనియంత్రితం. ఈ నిర్దిరోధక పెరుగుదల మానవ అస్తిత్వానికి అవసరమైన సహజ భూమికలను, ప్రాతి పదికలను అస్థిరపరచటమే కాకుండా వాటిని ధ్వంసం చేస్తుంది. ఒక వేళ మనం ప్రపంచ మానవాళిగా మనగడ సాగించగలగాలంటే ప్రస్తుతం అమలులో ఉన్న కొనసాగుతున్న సామాజిక క్రమాన్ని మార్చుకోవాలి.

అయితే ఇంతగా నియంత్రించ వీలులేనంత అభివృద్ధి ఎందుకు సాధించబడింది. ఈ అడుపు చేయలేని పెరుగుదల ఎవరికోసం జరిగిందనేది కూడా లోతుగా ఆలోచించవలసిన అంశం. పర్యావరణానికి జరుగుతున్న హాని ప్రతి రోజూ పత్రికలలో పతాక శీర్షికగా వెలువరించబడాల్సిందే. విద్యలో ప్రతి స్థాయిలో పాఠ్యాంశంగా బోధింపబడ వలసిందే. అటువంటిదేమీ జరుగుతున్న దాఖలాలు లేవు. మానవాళి మొత్తంగానే ఆత్మహత్యా సదృశ్య ఏలుబడిలో ఉంది. పర్యావరణ సంక్షోభం, హాని అనే కటువైన సత్యం లేదా వాస్తవం గురించి వ్యవస్థాగత చర్యలు, ప్రతిఫలనాలు, ప్రతి స్పందనలు ముమ్మరంగా వెలువడాలి. వ్యవస్థ ఒక పద్ధతి ప్రకారం ప్రకృతి, పర్యావరణాలపై దాడి చేస్తూ ఉంటే హేతుబద్ధంగా దీనిని వివరించే చైతన్యం కొరవడింది. ఈ స్థితిని మార్చడానికి కావలసిన ప్రణాళిక కూడా పెద్దగా ఏమీ లేకుండా పోయింది.

మానవులకు ప్రకృతికి మధ్య ఉండవలసిన సమతూకపు సంబంధాలు భయంకంగా దెబ్బతిన్నాయి. పర్యావరణ శరణార్థులు ప్రతిఏటా కరువు కాటకాల వల్ల, వరదలు, అడవులు అంతరించటం భూసార క్షీణతల వల్ల పెరుగుతూనే ఉన్నారు. 1999లోని ఒక నివేదిక ప్రకారం యుద్ధం కారణంగా ఎంతమంది విస్తాపితులయ్యారో అంతకు మించి విస్తాపితులు కావటం జరుగుతూ ఉన్నదంటూ రెడ్ క్రాస్ సంస్థ తెలిపింది. ప్రకృతి వైపరీత్యాలు విధ్వంసాల వల్ల 58% మేరకు ప్రపంచంలో పర్యావరణ శరణార్థులు పెరుగుతూ ఉన్నారు. పెరిగే పేదరికం, దారిద్ర్యం పర్యావరణ సమస్యలుగా రూపుదిద్దుకున్న గ్లోబల్ వార్మింగ్ అడవులు అంతరించిపోవటం, పట్టణీకరణలు, నగరాల విస్తరణ తదితరాలన్నీ కలిసి మరింత భీకర విధ్వంసాలకు హేతువులుగా నిలిచిపోతున్నాయి.

పర్యావరణ సంక్షోభాలు ఆగామికాలాన్ని మరింత ప్రమాదంలోకి నెట్టివేస్తాయి. పెట్టుబడి ఉత్పత్తి విధానాన్ని శాసిస్తున్నది. పెట్టుబడిదారి వ్యవస్థ ఉత్పత్తి ద్వారా ఉనికిలో ఉంటుంది. అది

పునరుత్పత్తి, భద్రత, పెట్టుబడి విస్తరణల ద్వారా మనుగడలో ఉంటుంది. జరుగుతున్న సకల సంక్షోభాలకు ప్రబల కారణం పెట్టుబడి మాత్రమే. పెట్టుబడి వృద్ధి పొంది విస్తరించే కొద్దీ ఆ మేరకు సంక్షోభం కూడా పెరుగుతుంది. నాగరికత, ప్రకృతి అన్నీ విధ్వంసాలకు గురవుతాయి. పూర్వమెన్నడూ లేనంతగా ప్రస్తుతం ప్రపంచాన్ని పెట్టుబడి పరిపాలిస్తున్న విషయమూ మనమందరమూ ఎరిగినదే. కాబట్టి ప్రకృతికి, ప్రపంచ మానవాళికి ప్రప్రథమ శత్రువుగా మనం భావించవలసి ఉంది.

పర్యావరణ సమస్యలు ఎప్పుడూ సరికొత్త ప్రశ్నలను సందిస్తూనే ఉంటాయి. ముఖ్యంగా వారసత్వంగా మనకు అభివృద్ధి ఆలోచనా పద్ధతులను, వాదనలను పర్యావరణ సంక్షోభాలు ప్రశ్నిస్తూనే ఉంటాయి. భూమండలం మునుపెన్నడూ లేనంతగా పర్యావరణ పరంగా క్షీణ దశకు చేరుకుంటున్నప్పుడు కొత్త భావనలు సృజించబడాలి. కొత్త ఆలోచనలు ప్రతిపాదించబడాలి. సరికొత్త ఆచరణకు కూడా పూనుకోవాలి. అదే విధంగా కొత్త అవగాహనా

సాధనాలను కూడా మనమే సృజించు కోవాలి. 1970లో నెల్సన్ ప్రతిపాదించిన ఎర్త్ డే అట్లాంటి వాటిల్లో ఒకటి.

మానవులందరం ఉమ్మడిగా కలిగి ఉన్నది భూమి మాత్రమే. ఈ భూమిని కాపాడుకోవటంలో ప్రతి ఒక్కరూ చేయదగిన కృషి ఎంతయినా ఉంది. 'వృద్ధం కావటాన్ని చూసినప్పుడు నా కొక్కడికే ఆగ్రహం వస్తుంది' అని ఒక నినాదం. నిజానికి ఈ నినాదం తరచి చూసిన కొద్దీ వృద్ధాల గురించి ఎంతోకొంత ఆలోచనను

కలిగిస్తుంది. 'నీరు వృధా చేయరాదు' అనే సూక్తి నీటి ఎద్దడి అధికంగా ఉన్నచోట ఒక మానవ ఉద్యోగాన్ని, సంవేదనను కలిగిస్తుంది. కదిలిస్తుంది. అదొక అవగాహనకు, చైతన్యానికి దారినస్తుంది. తద్వారా ఆచరణకు పురికొల్పుతుంది. 'కన్నీళ్లు వృధా చేయరాదు' అన్నప్పుడు ఒక విధమైన ఉద్యోగానికి గురవుతాం. 'నెత్తుటి కన్నీరు వృధా కాకూడదు' అన్నప్పుడు మరొక ఉద్యోగ స్థితి కలుగుతుంది. నెల్సన్ కు 1970లో వచ్చిన ఆలోచన పర్యావరణ పరిరక్షణకు మద్దతుగా నిలిచే ఉద్యమమైంది. 193 పైగా దేశాలకు ఎర్త్ డే నెట్ వర్క్ విస్తరించింది. ఈ భూమండలాన్ని కాపాడటం ద్వారా మనిషి తనను తాను కాపాడుకోగలుగుతాడు. ఒక మొక్కనాటడం నుండి మొదలై భిన్న విధాలుగా మనవర్యావరణ చైతన్యం సార్థక ఆచరణగా రూపొందించుకోవచ్చు. ఆ దిశగా అడుగులు పడాలి. తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం హరితహారం ద్వారా పెద్ద ఎత్తున కడలిక తెచ్చింది. రాజ్యసభ సభ్యుడు జోగినపల్లి సంతోష్ కుమార్ చేస్తున్న ప్రయత్నాలు ఈ కోవలోవే.

- డా॥ ఆర్. సీతారామారావు

m : 9866563519

e: sitametaphor@gmail.com

అక్షరభిక్ష ప్రసాదించిన ‘గౌలిగూడ’

గలగలా పారే ముచికుండా నది తీరాన పుష్పలంగా లభించే పచ్చగడ్డి భూములలో గొల్లల ఆవాస నివాసాలు ఏర్పడేసరికి ఆ ప్రాంతం గొల్లగూడెం నుండి గౌలిగూడాగా మారింది.

“ఒకే ఒక్క సినా చుక్క లక్షల మెదళ్లకు కదలిక” అన్న కవిత్వం కార్యాచరణకు దిగింది ఈ గౌలిగూడాలోనే. అక్కడి రామమందిరం వీధిలో సుబ్బారావు హోటల్ ఉండేది. ఈ హోటల్ 1920లలో ప్రారంభమయ్యింది. ఇరవయ్యవ దశకంలోనే నగరంలో హోటళ్లు ప్రారంభం అయినవి. నగరానికి ఎవరైనా కొత్తగా వస్తే అన్నదాన సత్రాలలో ఉచిత భోజనాలు చేసేవారు. లేదా బంధువుల ఇళ్లలో చేసేవారు. ధనికుల ఇళ్లలో యాభై, వంద విస్తర్లు లేచి పంక్తి భోజనాలు జరిగేవి. ఇంటికి ఎవరైనా చుట్ట మొస్తే “తలకాయ కోసి పీట వేసే” సంస్కృతి ఆ రోజులలో అంతటా ఉండేది.

తొలి దశలో “చాయ్ ఖానా”లు ప్రారంభమైనాయి. అందులోకి వెళ్లడానికి చాలా మంది సారా దుకాణానికి వెళ్లి సారా తాగినట్టు సిగ్గుపడేవారు. గౌలి గూడా రాంమందిర్ గల్లిలో సుబ్బారావు హోటల్ నగరంలో మొదటి హోటల్. అక్కడ నగరవాసులకు అంత వరకు తెలియని కాఫీ, టీ, ఇడ్లీ, వడ, దోసెలు దొరికేవి. ఇదే వీధిలో నరసింహాచార్యుల వారి పూటకూళ్ల సత్రం ఒకటి ఉండేది.

యాత్రికులు వచ్చి ముందుగానే పైసలు ఇస్తే ఉప్పులు, పప్పులు, కూరగాయలు తెప్పించి వంట చేసేవారు. వైష్ణవులందరూ అక్కడే భోజనాలు చేసి విశాలమైన హాలులో పడుకునేవారు.

గౌలిగూడాలో గురుద్వారా దాతినాక శంకర్ శేర్ హోటల్ ఉండేది. ఇది మహా మహూర్ హోటల్. ఏకానేకో మలయ్ దార్ చాయ్. దానిని పొనా అని కూడా అనేవారు. అనగా మూడొంతులు చిక్కని మీగడ తేలుతున్న మరిగిన పాలు. ఒక వంతు డికాఫ్స్ మూడు పైసలకు సింగల్ చాయ్. ఒక పైసకు లవంగం గుచ్చిన పాన్. ఒక పైసకు నాలుగు చార్మినార్ సిగరెట్లు. ఇక్కడ ఉత్తర భారత పద్ధతిలో పూరీ, సాగ్ బాజీ, ప్యాజ్ పకోడా, భాజీ పకోడాలు లభించేవి.

సరే మళ్లీ మనం సుబ్బారావు హోటల్ లోకి వెళ్లుదాం. అక్కడ కడుపు ఆకలి తీరటమే గాక మెదడుకు మేత కూడా దొరికేది. అదే అణా గ్రంథమాల పుస్తక ఉద్యమం. ఏ పుస్తకం తీసుకున్నా ధర మాత్రం ఒక్క అణా - ఏకానా మాత్రమే! ప్రతి పుస్తకం క్రౌన్ సైజులో

ఎనభై పేజీలు ఉండేది. ఒక దోసె తిని, కమ్మటి కాఫీ త్రాగి, పుస్తకం ఒకటి తీసుకుని పావలా (చారానా బిళ్ల) ఇస్తే ఒక ఏకానా (అణా) వాపస్ ఇచ్చేవాడు. ఈ అణా గ్రంథమాల పుస్తక ప్రచురణ కర్త కె.సి.గుప్త గారు. సంపాదకుడు వెల్లూరి మాణిక్యరావు. వీరు ప్రచురించిన వీర సాహర్కార్ జీవిత చరిత్ర నిషేధానికి గురైంది. “రైతు” అన్న పుస్తకం కూడా అంతే. సురవరం ప్రతాప రెడ్డి రాసిన “మొగలాయీ కతలు, కాళోజీ కథలు కూడా ప్రచురించారు. మగ్ధూం రాసిన ఉర్దూ కవితా సంపుటిని కూడా ప్రచురించారు. అణా గ్రంథమాల కార్యాలయం ట్రూప్స్ బజారులో ఉండేది. చందా

దారులకు ఐదు రూపాయలకు నూరు పుస్తకాలు లభించేవి. అనగా 20% డిస్కాంట్ అన్నమాట. ఈ అణా గ్రంథమాల ఉద్యమం తెలంగాణలో అక్షర విప్లవానికి దారి తీసి నిజాం నవాబును గడగడ లాడించింది.

పుస్తకాలను ముద్రించే అచ్చు యంత్రాలు (ప్రింటింగ్ ప్రెస్) కూడా ఈ గౌలిగూడాలోనే ప్రారంభ మైనాయి. ఇప్పటికీ చాలా ప్రింటింగ్ ప్రెస్సులను మనం ఇక్కడ చూడ వచ్చు. వీటన్నింటిలో మొదటిది చంద్రక్రాంత ప్రింటింగ్ ప్రెస్. దీనిని స్థాపించిన వారు, ప్రముఖ సంఘ సేవకుడు శ్రీకృష్ణస్వామి ముదిరాజ్.

ఇతను చాలా పేద కుంటుంబంలో జన్మించినా స్వయం కృషితో అనేక భాషలను నేర్చుకున్నాడు. కొంత కాలం పోలీసు జవాన్ గా ఉద్యోగం చేసినా చదువుమీది మమకారంతో దానికి రాజీనామా ఇచ్చి ఇతరుల సహకారంతో ఇంటర్ వరకు చదివి టైపు, షార్ట్ హ్యాండ్ పరీక్షలలో పాస్ అయ్యి హైద్రాబాద్ ప్రధానమంత్రి మహారాజా కిషన్ పర్షాద్ వద్ద అంతరంగిక కార్యదర్శిగా పనిచేసి ఆయన వెంబడి అనేకసార్లు ఉత్తర భారతదేశమంతా పర్యటించాడు. ఆ తర్వాత ఎ.జి.ఆఫీసులో ఉన్నతాధికారిగా పది సంవత్సరాలు పనిచేసి ఆ ఉద్యోగానికి కూడా రాజీనామా చేసి బొంబాయి వెళ్లి ప్రింటింగ్ మరియు పబ్లిషింగ్ కోర్సులో శిక్షణ పొంది హైద్రాబాద్ కు తిరిగి వచ్చి గౌలిగూడా రాంమందిర్ వీధికి ఎదురుగా “చంద్రక్రాంత ప్రింటింగ్ ప్రెస్”ను స్థాపించాడు. చంద్రక్రాంత ఆయన ముద్దుల కూతురు. ఆమె పేరుతోనే ఆ ప్రింటింగ్ ప్రెస్సును ప్రారంభించి

శ్రీకృష్ణస్వామి ముదిరాజ్

తనకున్న యావదాస్తిని హారతి కర్పూరంలా అక్షర సరస్వతికి అర్పించాడు. నాణ్యమైన ఆధునిక ప్రింట్ యంత్రాన్ని లండన్ నుండి దిగుమతి చేసుకున్నాడు. ఒక హైద్రాబాద్ లోనే గాక మొత్తం దక్షిణ భారతదేశంలోనే చంద్రక్రాంత ప్రెస్సు ప్రఖ్యాతిగాంచింది. ఇందులో 1929లో “పిక్టోరియల్ హైద్రాబాద్” మొదటి భాగాన్ని 1934లో రెండవ భాగాన్ని ప్రచురించారు. తెలంగాణా ప్రజలకు అదొక గొప్ప కానుక. కనీవినీ ఎరుగని గొప్ప గ్రంథం - బోలెడన్ని ఫోటోలతో బోలెడంత సమాచారం. ఒక గొప్ప ఎన్క్లోపీడియా విత్ రేర్ ఫోటోస్. ఇప్పటి వరకు అటువంటి పుస్తకాన్ని ఎవరూ ప్రచురించలేక పోయారు. ఆనాటి ప్రముఖులందరూ ఆ ప్రచురణాలయాన్ని సందర్శించి పరవశించి పోయేవారు. దక్కన్ స్టార్, ది న్యూ ఎరా, మసావత్ అన్న పత్రికలకు తనే సంపాదకుడుగా ఉండి ప్రచురించి తెలంగాణా ప్రజలకు అక్షరభిక్ష ప్రసాదించాడు.

ఆయన చుడిబజార్ నివాసి. అక్కడున్న ఇంద్రభవనం లాంటి నివాసాన్ని అమ్మి కష్టకాలంలో “చంద్రక్రాంతకు” చందన తాంబూలంలా సమర్పించాడు. 1933లో చుడిబజార్ నుండి మున్సిపల్ కౌన్సిలర్ గా ఎన్నికై 1955లో నగరపాలక సంస్థకు ఉపమేయర్ గా 1957లో మేయర్ గా ఎన్నికైనాడు. జీవితం చివరిదశలో అతిథులు వస్తే అన్నం పెట్టే స్థితిలో కూడా లేక తన తొలినాటి దరిద్రదేవత దగ్గరికి చేరుకున్నాడు. అయితేనే నగర ప్రజలకు “పిక్టోరియల్ హైద్రాబాద్” అను అమూల్యమైన కానుక అందించి తాను మాత్రం ఆకాశానికి అవతలి వైపు వెళ్లిపోయాడు.

వివేకవర్ధనీ బాలురు, బాలికల పాఠశాలలు, వివేకవర్ధనీ కళాశాలల వ్యవస్థాపకుడు ధర్మవీర్ వామన్ నాయక్, కేశవరావ్ కోరాట్యూర్ గురించి చెప్పకపోతే గౌలిగూడకు అన్యాయం చేసినట్లే! ఎందుకనగా వీరిద్దరూ అక్కడ నివసించిన ప్రముఖులే. వీరిద్దరూ మహారాష్ట్రులే. వామన్ నాయక్ పూర్వీకులు మరాఠా దేశం నుండి తెలంగాణాకు కుతుబ్ షాహీల కాలంలో వలస వచ్చిన వారు. వీరు బ్రహ్మ క్షత్రీయులు. ఆచారాలన్నీ బ్రహ్మణులవే అయినా క్షత్రీయుల గుణాలు కూడా కల్గి ఉండేవారు. వీళ్ల పూర్వీకుడు వెంకోబా నాయక్ వనపర్తి సంస్థానంలో ప్రధాన మంత్రిగా పనిచేసాడు. ఇతని మునిమనుషుడు వాసుదేవ్ నాయక్ గౌలిగూడాలో స్థిరపడినాడు. ఈయన ఇంట్లో ప్రతిరోజూ రెండు మూడు వందల మంది పంక్తి భోజనాలు చేసేవారు. ఇతను గొప్ప భక్తుడు. చేతులలో తంబూర పట్టుకుని మరాఠా సంగీత సంప్రదాయంలో పండరిపురంలోని పాండురంగడిని కీర్తిస్తూ భజనలు చేసేవాడు. ఇతని సంతతి వారే గోవింద్ నాయక్. హైద్రాబాద్ సివిల్ సర్వీసెస్ పరీక్షలు ఉత్తీర్ణుడై కలెక్టర్ గా పనిచేసాడు. రామచంద్రనాయక్ హైకోర్టు ప్రధాన

“నాయక్” కుటుంబాల వాళ్లు అగర్భశ్రీమంతులు. వారి స్త్రీలందరికీ ఏడు వారాల నగలు ఉండేవి. హైద్రాబాద్ ప్రజా ఉద్యమాలకు వామన్ నాయక్ మూల పురుషుడు. 1938లో సుల్తాన్ బజార్ లో జరిగిన మొదటి సత్యాగ్రహ ఉద్యమంలో ఆయన పాల్గొని జైలు శిక్ష అనుభవించాడు. తర్వాత కొంత కాలం కాంగ్రేసు అధ్యక్షుడుగా పనిచేసి బూర్గుల రామకృష్ణారావు మంత్రి వర్గంలో మంత్రిగా పనిచేసాడు. ప్రముఖ హృద్రోగ నిపుణుడు డా.సుధీర్ నాయక్ ఇతని పుత్రుడే. ఇతని క్షినిక్ ఇప్పటికీ వారి స్వగృహం గౌలి గూడాలోనే ఉన్నది.

న్యాయమూర్తిగా పనిచేసాడు. ఇక ధర్మవీర్ నాయక్ సార్థక నామధేయుడు. గౌలిగూడా చుట్టుపక్కల ఉన్న తన స్థలాలన్నీ విద్యాసంస్థలకు 1906లో దానం చేసాడు. ఫలితంగానే “వివేక వర్ధనీ” సూక్ష్మ, కాలేజీలు నగరంలో నెలకొల్పబడినాయి. కేశవరావ్ కోరాట్యూర్ ప్రముఖ విద్యావేత్త. తొలిరోజులలో ఆ కాలేజీకి ప్రిన్సిపాల్ గా పనిచేసాడు. నైజాం కాలం నుండి హైద్రాబాద్ లో జరిగిన అనేక ఉద్యమాలకు వి.వి. కాలేజీ వేదికగా పనిచేసింది.

“నాయక్” కుటుంబాల వాళ్లు అగర్భశ్రీమంతులు. వారి స్త్రీలందరికీ ఏడు వారాల నగలు ఉండేవి. హైద్రాబాద్ ప్రజా ఉద్యమాలకు వామన్ నాయక్ మూల పురుషుడు. 1938లో సుల్తాన్ బజార్ లో జరిగిన మొదటి సత్యాగ్రహ ఉద్యమంలో ఆయన పాల్గొని జైలు శిక్ష అనుభవించాడు. తర్వాత కొంత కాలం కాంగ్రేసు అధ్యక్షుడుగా పనిచేసి బూర్గుల రామకృష్ణారావు మంత్రి వర్గంలో మంత్రిగా పనిచేసాడు.

ప్రముఖ హృద్రోగ నిపుణుడు డా.సుధీర్ నాయక్ ఇతని పుత్రుడే. ఇతని క్షినిక్ ఇప్పటికీ వారి స్వగృహం గౌలి గూడాలోనే ఉన్నది.

1969 ప్రత్యేక తెలంగాణా ఉద్యమానికి గౌలిగూడ ప్రధాన కేంద్రం. తెలంగాణా ప్రజాసమితి కార్యాలయం గౌలిగూడా చమన్ దగ్గరే ఉండేది. మర్రిచెన్నారెడ్డి, మల్లికార్జున్ లాంటి అతిరథ మహానాయకులందరూ ప్రతి సాయంత్రం అక్కడ చేరి భవిష్యత్ ఉద్యమానికి

వ్యూహరచనలు చేసేవారు. పోలీసు కాల్పులలో అక్కడి ప్రజలు చాలా మంది అమరులైనారు.

పదేళ్ల క్రితం గౌలిగూడ చమన్ చౌరాస్థాలో తెలంగాణా పబ్లిక్ మీటింగ్ జరిగింది. అక్కడికి చాలా మంది కాళ్లు, చేతులు తెగిపోయిన వారు వచ్చారు. వారందరు వయస్సు మళ్లిన వారే. ఒకొక్కరికి ఒక్కొక్క కన్నీటి కత. వేయి యుద్ధముల ఆరితేరిన వీరయోధులన్నట్లు అరవై తొమ్మిది ప్రత్యేక తెలంగాణా ఉద్యమంల తుపాకీ తూటాలకు గురైన క్షతగాత్రులట! వారందరూ గౌలిగూడా నివాసులే!

అప్పుడు నాకొక పాత హిందీ సీన్మాపాట జ్ఞాపకం వచ్చింది. “ఇస్ మిత్తీసే తిలక్ కరో ఏ ధర్తీ హై బలి దాన్ కీ”

(షహర్ నామా (హైద్రాబాద్ వీధులు - గాథలు) పుస్తకం నుంచి)

-పరవస్తు లోకేశ్వర్,

m: 91606 80847

e : lokeshwar.hyderabad@gmail.com

వారసత్వ సంపదను కాపాడుకుందాం

ఏప్రిల్ 18న అంతర్జాతీయ చారిత్రక కట్టడాల దినోత్సవం

టునీషియాలో 1982 ఏప్రిల్ 18న ఇంటర్నేషనల్ కౌన్సిల్, మూమెంట్స్ అండ్ సైట్స్ (ఐసిఐఎంఎస్) అనే సంస్థ నిర్వహించిన ఒక సదస్సు ఇంటర్నేషనల్ డే ఫర్ మూమెంట్స్ అండ్ సైట్స్ దినోత్సవాన్ని ప్రపంచ వ్యాప్తంగా నిర్వహించాలని సూచించింది. ఈ సదస్సు ప్రారంభమైన రోజు ఏప్రిల్ 18. కనుక ఆ తేదీనే ఎన్నుకున్నారు. యునెస్కో 1983 నవంబర్లో ఈ దినోత్సవాన్ని నిర్వహించాలని తీర్మానించింది. ఈ దినోత్సవాన్నే 'వరల్డ్ హెరిటేజ్ డే' అనడం ఆనవాయితీగా ఉంది. పురాతన కట్టడాలు, స్థలాలను గూర్చిన అధ్యయనం వాటి పరిరక్షణ విషయంలో ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యదేశాలు పరస్పరం ఆర్థిక, సాంకేతిక, సిబ్బంది పరమైన విషయాలలో సహకరించుకోవడం మొదలైనవి ఈ దినోత్సవ ప్రధాన లక్ష్యాలు.

కార్యక్రమాలు

ప్రపంచ వారసత్వ దినోత్సవం రోజున అంతర్జాతీయ పురాతన కట్టడాలు, స్థలాల పరిరక్షణ పట్ల ప్రజల్లో అవగాహన కల్పించి వారసత్వ సంపద ప్రాధాన్యతను తెలియజేసేలా వివిధ కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తున్నారు. అంతేకాకుండా, ప్రపంచవ్యాప్తంగా దాదాపు 800 ప్రపంచ స్థాయి పురాతన కట్టడాలు, స్థలాలను గుర్తించి వాటిని పరిరక్షిస్తున్నారు.

భారతదేశంలో

భారత రాజ్యాంగంలోని ప్రాథమిక హక్కులు, ఆదేశిక సూత్రాల్లోని వారసత్వ పరిరక్షణ అంశాల ఆధారంగా 1984, జనవరి నుండి భారతదేశ వారసత్వ సంపద విలువ, వాటి పరిరక్షణపై ప్రజల్లో అవగాహన కలిపించేందుకు 'భారత ప్రభుత్వ సాంస్కృతిక శాఖ', 'రాష్ట్ర పురావస్తు శాఖ'లు ప్రతి సంవత్సరం వారసత్వ వారసును కూడా నిర్వహిస్తున్నాయి.

వారసత్వమే భావితరాలకి వారధి..

మన అపురూప సంస్కృతి సంపదల సంరక్షణకు ప్రభుత్వాలు కృషి చేస్తున్నాయి. ఈ కృషికి ప్రజల సహకారమూ చాలా అవసరం. మన సంస్కృతి చిహ్నం ఏదైనా సరే రూపు చెడగొట్టకూడదు. తరతరాలుగా వస్తున్న కళా సంపదను పరిరక్షించుకోవడం మన కర్తవ్యం. మన సంస్కృతిని, మన వారసత్వ సంపదను మనం పోగొట్టుకుంటే జాతి జీవచ్ఛవంగా మిగిలిపోతుంది. అంతరించిపోతున్న మన మహోన్నత సంస్కృతిని పరిరక్షించు కోవడం ఎలా? నాగరికత-సంస్కృతి అనే పదాలను మన సంభాషణల్లో, రాసే రాతల్లో తరచుగా వాడుతూ వుంటాం. 'నాగరికత' అనేది 'సివిలైజేషన్' అన్న పదానికి మారుగా వాడుతున్నాం. నగరజీవనం ఆధారంగా మలచుకొన్న భావన నాగరికత. 'సంస్కృతి' దీనికి భిన్నమైనది. ఆంగ్ల భాషలోని 'కల్చర్' అనే శబ్దానికి సమానార్థకంగా 'సంస్కృతి' అనే శబ్దాన్ని వాడుతున్నాం. ఇది కేవలం అంతరిక 'సంస్కృతి'. అంటే.. 'ఆ జాతి ఔన్నత్యం, సంస్కారం, శిక్ష, కృషి లేదా ఆ జాతి మనుగడలో అంతర్లీనంగా ఉండి, అంతర్వాహినిగా ప్రవహిస్తూ పాటించబడే ధర్మం'

అని అర్థం చెప్పుకోవాలి.

మానవనిర్మిత కట్టడాలు, రాజ ప్రాసాదాలు, ప్రకృతిసిద్ధంగా ఏర్పడిన అపురూపమైన సుందర ప్రదేశాలు, శిల్పాలు, చిత్రలేఖనాలు, తాళపత్ర గ్రంథాలు, శిలా శాసనాలు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా అన్ని దేశాల వారికి వారసత్వంగా సంక్రమించాయి. వీటిని నిర్లక్ష్యం చేయడమంటే, జాతి తన చరిత్రను చెరుపుకోవడమే! అంతే కాకుండా ప్రపంచ వ్యాప్తంగా అనేక నిర్మాణాలు, పురావస్తు సంపద గుర్తింపునకు నోచక మరుగున పడివున్నాయి. ఈ నేపథ్యంలో ప్రపంచంలోని చారిత్రక స్పృహ కలిగిన మేధావుల సూచనల మేరకు ఐక్యరాజ్యసమితిలోని యునెస్కో, దాని అనుబంధ సంస్థ 'అంతర్జాతీయ పురాతన కట్టడాల, స్థలాల పరిరక్షణ సంఘం' ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ప్రభుత్వాలు, ప్రజల్లో అవగాహన కల్పించే నిమిత్తం ప్రతి ఏటా ఏప్రిల్ 18ని 'ప్రపంచ వారసత్వ దినోత్సవం' (వరల్డ్ హెరిటేజ్ డే)గా పాటిస్తోంది.

1972లో ఐక్యరాజ్యసమితి సాధారణ సమావేశంలో ప్రపంచ సాంస్కృతిక, ప్రకృతి పరిరక్షణ గురించి ఒక తీర్మానాన్ని ఆమోదించారు. ప్రపంచ స్థాయి పురాతనకట్టడాలు, ప్రకృతిసిద్ధంగా ఏర్పడిన స్థలాలు, వాటి అధ్యయనం, పరిరక్షణ విషయంలో సభ్య దేశాలు పరస్పరం ఆర్థిక, సాంకేతిక, వృత్తి నైపుణ్యం సిబ్బందిపరమైన విషయాలలో

సహకరించుకోవడం వంటి ఎన్నో అంశాలు ఈ తీర్మానంలో ఉన్నాయి. ఈ తీర్మానానికి స్పందించి ప్రపంచ వ్యాప్తంగా దాదాపు 800 ప్రపంచ స్థాయి పురాతన కట్టడాలు, స్థలాలను గుర్తించి పరిరక్షిస్తున్నారు.

ప్రపంచస్థాయి వారసత్వ కట్టడాలు, ప్రకృతిసిద్ధంగా ఏర్పడిన సుందర స్థలాలుగా మన దేశంలో 18 కట్టడాలు, ఐదు స్థలాలు వారసత్వ గుర్తింపు పొందాయి. వాటిలో క్రీ.పూ. మూడు-రెండు శతాబ్దాలకు చెందిన 'సాంచీ' (మధ్యప్రదేశ్) స్తూపాలు, క్రీ.పూ. 200 నుంచి క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దానికి చెందిన అజంతా-ఎల్లోరా గుహాలయాలు (మహారాష్ట్ర), క్రీ.శ. 6వ శతాబ్దానికి చెందిన మహారాష్ట్రలోని ఎలిఫెంటా గుహాలయాలు, క్రీ.శ. 7, 8 శతాబ్దాలకు చెందిన మహాబలిపురం రాతి రథాలు (చెన్నై), క్రీ.శ. 10వ శతాబ్దానికి చెందిన తంజావూరులో రాజరాజ చోళుడు నిర్మించిన 'బృహదీశ్వరాలయం', క్రీ.శ. 11వ శతాబ్దం నాటి ఛండేల రాజులు నిర్మించిన ఖజురహో దేవాలయాలు (మధ్యప్రదేశ్), క్రీ.శ. 12వ శతాబ్దంనాటి తూర్పు గాంగ రాజైన మొదటి నరసింహదేవుడు నిర్మించిన 'కోణార్క సూర్య దేవాలయం' (ఒడిశా), క్రీ.శ. 15-16 శతాబ్దాలకు చెందిన హంపీలోని విజయనగర నిర్మాణాలు, క్రీ.శ. 16, 17 శతాబ్దాల నాటి మొగల్ చక్రవర్తులు నిర్మించిన ఆగ్రాకోట, తాజ్ మహల్, ఘతే ఫూర్ సిక్రీ (ఉత్తరప్రదేశ్), ఢిల్లీలోని కుతుబ్ మినార్, హుమాయూన్ సమాధి, క్రీ.శ. 16, 17 శతాబ్దాలకు చెందిన క్రైస్తవ వాస్తుకళా విశేషాలు తెలిపే గోవా చర్చిలు, ఇంకా బౌద్ధయుగంలోని నలందా విశ్వవిద్యాలయం వంటి వాస్తు నిర్మాణాలు వారసత్వ గుర్తింపు పొందాయి.

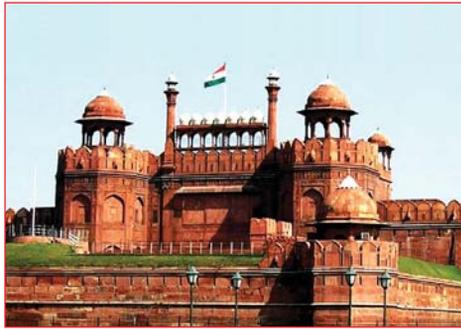

కట్టడాలే కాక సహజంగా వెలిసిన మనోహర ప్రదేశాలైన ఖజీరంగ వన్య సంరక్షణ ప్రాంతం, కేవల్ దేవ్, సుందరబన్, నందాదేవి వంటి ఉద్యాన వనాలు మొదలైనవి ప్రపంచ వారసత్వ ప్రదేశాలుగా గుర్తింపు పొందాయి.

ప్రపంచ సాంస్కృతిక వారసత్వ పరిరక్షణ సంఘంలో సభ్య దేశమైన భారత్.. పురాతన నిర్మాణాలు, సుందర ప్రదేశాలను గుర్తించి పరిరక్షిస్తోంది. ప్రజల్లో మన వారసత్వ సంపద విలువ, వాటి పరిరక్షణపై ప్రజల్లో అవగాహన పెంచేందుకు భారత ప్రభుత్వ సాంస్కృతిక శాఖ, రాష్ట్ర పురావస్తు శాఖలు దేశంలో ప్రతిఏటా 'వారసత్వ వారం' (హెరిటేజ్ వీక్)ను కూడా నిర్వహిస్తున్నాయి. అయితే వర్తమానంలో బాధ కల్గించే విషయం ఒకటే... ఇప్పటికే మన అపూర్వ వాస్తు-శిల్ప సంపద విదేశీ దాడుల్లో నలిగి, కొంతరూపు కోల్పోయింది మరి కొంత విదేశాలకు తరలిపోయింది. పోయింది పోగా ఆలనా పాలనా లేకుండా ఎన్నో శిల్పాలు చెల్లా చెదురుగా పడివున్నాయి. వెలకట్ట లేని అపూర్వ శిల్ప, పంచలోహ విగ్రహాలు అంతర్జాతీయ మూలాల ద్వారా విదేశాలకు తరలిపోతున్నాయి.

మన జాతి గొప్పది. మన శిల్పం గొప్పది. అమరావతి మనది. అజంతా మనది. ఆంకర్ వాల్ లో అంగణ్ణా మణ్ణిని మన శిల్పులే తీర్చిదిద్దారు. వీటి గొప్పతనం మనది అని డంబాలు కొట్టడమే నేర్చుకున్నాం గాని, మన పూర్వ కళాస్వరూపాలను ప్రాణవదంగా కాపాడుకోవడం నేర్చుకోలేకపోయాం.

అమరావతి పాలరాతి ప్రతిమలు, చంద్ర శిలలు, బుద్ధుని పాదాలు, నాగశిల్పాలను విచ్చల విడిగా మేలురకం సున్నం కోసం గతంలో కాల్చేసారు. ఖజురహో దేవాలయ శిల్పాలను మూల ప్రతిమల నుంచి ఛేదించి, విదేశాలకు తరలించారు. బీహారులోని నలండా మ్యూజియం నుంచి ఏడు బుద్ధ విగ్రహాల శిరస్సులను ఖండించి విదేశాలకు చేరవేసారు. తమిళనాడుకు చెందిన ప్రపంచ ప్రఖ్యాతి చెందిన 'సటరాజ పంచలోహ విగ్రహం' 75 లక్షల రూపాయలకు అమెరికాలోని బోస్టన్ మ్యూజియంకు అమ్ముడుపోయింది. మధ్యప్రదేశ్ లోని విష్ణువు, బుద్ధ ప్రతిమలు విదేశాలకు తరలిపోయాయి.

ఎన్నో అమూల్య తాళపత్ర గ్రంథాలు పూజా మందిరాల్లో పురావస్తు ప్రదర్శన శాలల్లో వెలుగు చూడకుండా పాలిపోతున్నాయి. జోతిష్క, గణిత-వాస్తు, వ్యాకరణ, ఆయుర్వేద, ఖగోళ మొదలగు శాస్త్రాల అమూల్య విషయాలు ఈ గ్రంథాల్లో నిక్షిప్తమై ఉన్నాయి. వాటిని వెలుగులోనికి తేవడం మన కనీస ధర్మం.

ఆంధ్ర-తెలంగాణలలో 1960 నాటి పురావస్తు స్థలాల కట్టడాల పరిరక్షణ చట్టం కింద దాదాపు 500 కట్టడాలు ఉన్నాయి. వీటిలో శిలాయుగ చిత్రలేఖనాలను గుహాలయాలు, బృహత్ శిలాయుగపు సమాధులు, బౌద్ధ స్తూపాలు, ఆరామాలు, మధ్యయుగాల ఆలయాలు, కోటలు, ఇస్లాం-క్రైస్తవ మత నిర్మాణాలున్నాయి. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో వరంగల్ కోట, హన్మకొండ వేయిస్తంభాల గుడి ప్రపంచ ప్రఖ్యాతిగాంచిన రామప్ప

దేవాలయం, క్రీ.శ. 8, 9 శతాబ్దాలకు చెందిన ఆలంపూర్ చాళుక్యుల దేవాలయాలు, హైదరాబాద్ లోని కుతుబ్ షాహీ సమాధులు, గోల్కొండ కోట, చార్మినార్, మక్కా మసీదు, మెదక్ చర్చి మొదలైన వివిధ కాలాల నిర్మాణాలు, వారసత్వ కట్టడాలకు ప్రపంచ వారసత్వ సంపద జాబితాలో గుర్తింపు పొందడానికి అర్హత వుంది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో శ్రీకాకుళం జిల్లాలోని వంశధార నది ఒడ్డున ఉన్న శ్రీముఖలింగం దేవాలయాలు, శాలిహుండాం బౌద్ధ నిర్మాణాలు, అరసవిల్లి సూర్యనారాయణ దేవాలయం, విజయనగరం జిల్లాలోని రామత్తీర్థం, విశాఖ జిల్లాలో బుద్ధుని ధాతువులు లభించిన బావికొండ, తొట్ల కొండ మొదలైనవి చారిత్రక వారసత్వ నిర్మాణాలే! సముద్రమట్టానికి 1300 మీటర్ల ఎత్తులో ఉన్న అరకు లోయ, బొర్రా గుహలు ఒక మిలియన్ సంవత్సరాల నాటివి. మనోహర సుందర దృశ్యాలు ఉన్న ఈ ప్రాంతం ప్రపంచ వారసత్వ జాబితాలో చేర్చడానికి అనువైనదిగా ఉంది.

విశాఖపట్నానికి 112 కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉన్న బొర్రా గుహలు సుమారు 500 మీటర్ల లోతున ఉన్నాయి. భీముని పట్నంలోని డచ్ వారి సమాధులు, చర్చిలు క్రీ.శ. 1661-1770 సంవత్సరాల నాటి నిర్మాణాలు. గుర్తింపులేని ఎన్నో పురాతన నిర్మాణాలు రాష్ట్రమంతటా ఉన్నాయి. కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల సూచనల మేరకు ఆయా ప్రాంతాల పార్లమెంటు అసెంబ్లీ సభ్యులు కలిసికట్టుగా కృషి చేసి - ప్రపంచ వారసత్వ కమిటీల దృష్టికి తీసుకురావాలి. ప్రభుత్వపరంగా మన పురావస్తు కేంద్ర రాష్ట్ర

శాఖలు వీటి సంరక్షణకు కృషి చేస్తున్నాయి. కానీ అది చాలదు. ప్రజల సహకారం కూడా ఉండాలి. ఏమిటా సహకారం అంటే ప్రాచీన తాళపత్ర గ్రంథాలను ప్రభుత్వ పరం చేయాలి. దేవాలయాల మీద శాసనాలను సున్నం, రంగులతో కప్పకూడదు. రాగి, శిలా శాసనాల అక్షర రూపాలను పాడు చేయకూడదు. త్రవ్వకాలలో దొరికిన నాణేలు ఇత్యాది వస్తుసముదాయాలను సొంత లబ్ధికి కరిగించకూడదు. మన సంస్కృతి చిహ్నం ఏదైనా సరే రూపు చెడగొట్టకూడదు. తరతరాలుగా వస్తున్న మన కళా సంపదను పరిరక్షించు కోవడం మన కర్తవ్యం. మన సంస్కృతిని, మన వారసత్వ సంపదను మనం పోగొట్టుకుంటే యావత్ జాతి జీవచ్ఛంగా మిగిలిపోతుంది.

విదేశాలలో మనకున్న కీర్తి మన సంస్కృతిని పురస్కరించుకొని పుట్టిందే! ఎన్నో శతాబ్దాల సంస్కృతి సంపదకు వారసులుగా భారతీయులమైన మనం గర్వంగా నిలబడదాం. దీనికి ప్రభుత్వ సహకారం, ప్రజల సహకారం ఎంతైనా అవసరం అని గుర్తించాలి. మారుతున్న కాలమాన పరిస్థితుల్లో మన సంస్కృతి పరిరక్షణ అవశ్యకతను గుర్తించి మెలగుదాం.

- దక్కన్ హెరిటేజ్ అకాడమీ,

m : 8686664949

e : heritagedeccan@gmail.com

అలనాటిమేటి తెలంగాణ శాసనాలు-8

ముదుగొండచాళుక్య కుసుమాదిత్యుని కుక్కునూరు రాగిరేకు

తెలుగు (గద్య) శాసనం క్రీ.శ. 12వ శతాబ్ది

ఖమ్మం జిల్లా పాల్వంచతాలూకా కుక్కునూరులో దొరికిన ముదుగొండచాళుక్య కుసుమాదిత్యుని రాగిరేకు శాసనం, ఆ రాజ వంశానికి చెందిన రెండో శాసనం. ఇది క్రీ.శ. 12వ శతాబ్ది నాటిది. కాకతీయుల కంటే ముందు తూర్పు తెలంగాణ ప్రాంతాన్ని దాదాపు రెండు శతాబ్దాలు పాలించిన ముదుగొండచాళుక్యుల వంశవృక్షాన్ని విజయాలను, నాటి తెలుగు భాష స్వరూపాన్ని తెలియజేసే ఈ శాసనం చారిత్రక ప్రాధాన్యతను సంతరించుకొంది. 1973వ సం॥లో బి.హెచ్.లక్ష్మీనారాయణ అనే పరిశోధకులు, భద్రాచలంలో ఉన్న తన మిత్రుని ద్వారా సేకరించి, ఆ శాసన వివరాల్ని ఎన్. వెంకటరమణయ్య, పి.వి. పరబ్రహ్మశాస్త్రి, సంపాదకత్వంలో వెలువడిన **ఎపి గ్రాఫియా ఆంధ్రికా-2 (పే.39-49)** రాష్ట్ర పురావస్తుశాఖ, హైదరాబాదు, 1974లో ప్రచురించారు. ఈ రాగిరేకు శాసనం ఏపీ స్టేట్ మ్యూజియంలో ఉంది.

ఎప్పడో 1903లో, అప్పటి నిజాం ఖజానాలో గల ఒక రాగిరేకు శాసనాన్ని రెవరెండ్ బెండాలి అనే ఒక అమెరికన్ మిషనరీ పరిశీలించి ఇంటియన్ యాంటిక్వరీ-1903లో 'గ్రాంట్ ఆఫ్ కుసుమాదిత్య-4' పేరిట ఒక వ్యాసాన్ని ప్రచురించటంతో, అసలు తెలంగాణాలో ముదుగొండ శాఖకు చెందిన చాళుక్య వంశం గురించి పరిశోధకులకు, చరిత్రకారుల్లో ఆసక్తి పెరిగింది.

కుక్కునూరు శాసనాన్ని పి.వి. పరబ్రహ్మశాస్త్రిగారు భారతి మాసపత్రికలో 'చాళుక్య కుసుమాదిత్యుని క్రిష్ణక తామ్ర శాసనం' పేరిట ప్రచురించారు. కుక్కునూరులో దొరికిన రాగిరేకు శాసనాన్ని విడుదల చేసిన కుసుమాదిత్యుడు, 6వ కుసుమాదిత్యుడు. ఇతడు క్రీ.శ. 1140 నుంచి 1165 వరకు పాలించాడు. ఈ శాసనంలో మొత్తం 5 రేకులున్నాయి. 20x10 సెం.మీ. కొలతలతో 1.5 సెం.మీ. రంధ్రం నుంచి అన్ని రేకుల్ని కలిపిన 12 సెం.మీ. వ్యాసం గణ కడియం రాజముద్రతో ఉంది. ముద్రపై వరాహలాంఛనం, అంకుశం, మూడు కలశములున్న తోరణం, సింహాసనం, వింజామరలు, చక్రము, చంద్రవంక, శంఖాలున్నాయి. శాసన ప్రారంభంలోని నాలుగు పంక్తులు, చివరి 12 పంక్తులు సంస్కృతంలోనూ, మిగిలిన 50 పంక్తులు, తెలుగు వచనంలోనూ ఉండటం ఈ శాసనం ప్రత్యేకత.

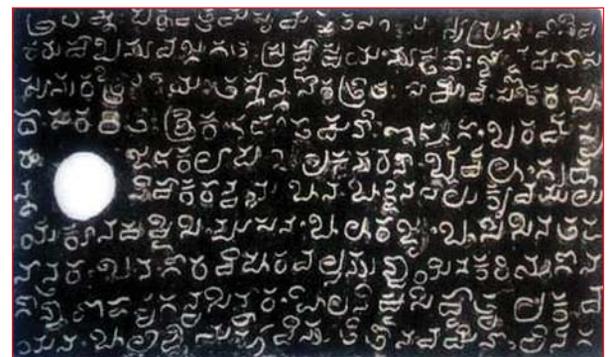
ఒక్కో రాగిరేకుపైన 7 నుంచి 10 పంక్తుల వరకూ గల ఈ శాసనాన్ని బయ్యస రాయగా, విశ్వకర్మ వంశానికి చెందిన బేతాచారి చెక్కినాడు.

శాసనంలోని వివరాలు:

కుసుమాదిత్యుడు క్రీ.శ. 12వ శతాబ్దిలో విడుదల చేసిన ఈ శాసనపొందికలో అనేక వ్యాకరణ, భాషాపరమైన తప్పులున్నాయి. శాసనంలో, ప్రఘట్టంబు, బొట్టున, బల్లి తొంగడ్లు, ద్రింటమెట్ట, తురియ అనేపదాల అర్థాలు తెలియకున్నాయి. ఈ శాసనంలో ఇప్పటి ఖమ్మం, వరంగల్ ప్రాంతాలను పాలించిన ముదుగొండ చాళుక్య బేతన కుమారుడైన కుసుమాదిత్యుడు తన ప్రధానులు శ్రీకరణం ఇందపరాజు, రేమరాజులను, మహామండలేశ్వరులను గావించి, రాజలాంఛనాలతోపాటు, విసురునాడులోని క్రిష్ణక గ్రామాన్ని అగ్రహారంగా ప్రకటించి, గోదావరీ తీరంలోనున్న ఆ గ్రామ సరిహద్దులను కూడా పేర్కొనటమైంది.

శాసన పాఠం

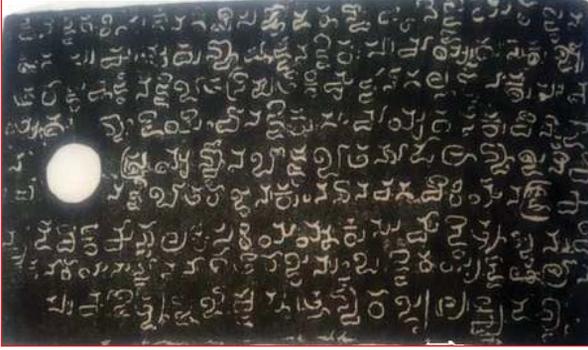
మొదటిరేకు - రెండోపక్క

1. శ్రీధామ్మః పురుషోత్తమస్య మహతో నారాయనస్య ప్రభోఃనాభీ పం
2. కరుష బబ్బభూప జగతః స్రష్టా స్వయంభూస్తథాః జెజ్జమానస
3. నూను రతి రతియః తస్మామ్మనే రత్రితః సోమోవంస కరస్సు
4. ధాంసు రుధితః శ్రీకంట చూడామణిః (॥ ౧ ॥) ఇల్లుంగాబరమేస్య
5. రు జటా కలాపంబుల కాభరణం బై వెలుంగుచు
6. న్ను నిషాక రావ్వయంబునం బుట్టిన చాలుక్యవయులు

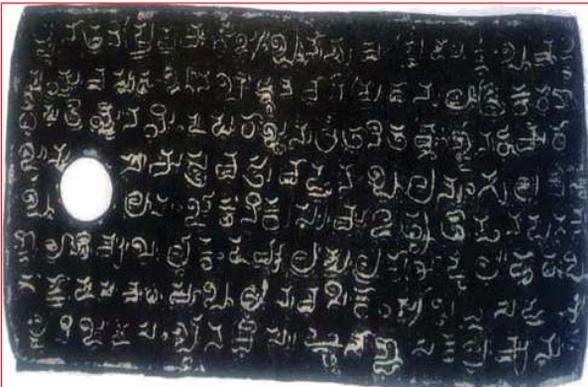
7. యెకోన పట్టి సింహసనంబులు రాజ్యంబులు సేసినతద
8. నాన్దరంబునం గొరవిపుర వల్లభుణ్ణయిన కరియ గొన
9. గొణ్ణు మదాన్దగన్ద సిన్దరంబుల నిష్టసిష్టాత్మంలకు వా
10. యనంబులిచ్చి మహా విభూతితో నవమి నొంచి నెగ

రెండోరేకు - మొదటిపక్క

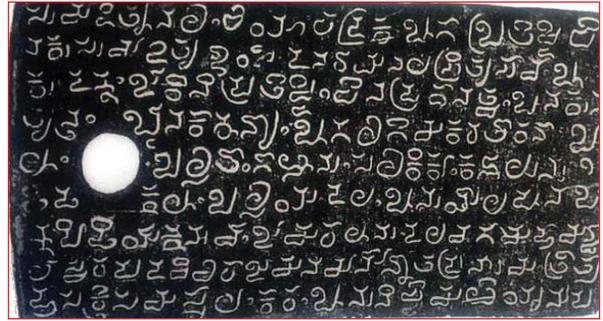
1. డి నట్టి కరియగొనగని సహౌదరుణ్ణయ్య విజ్ఞయ రాజున
2. కు గుసుమాయుధుణ్ణు పుట్టె నట్టి కుసుమాయుధునకు బె
3. తరాజు పుట్టెనట్టి బెత నిపతికి ముట్టాచెగల్లుణ్ణై కుసుమా
4. యుధుణ్ణు దియించె నట్టి కుసుమాయుధునకు వినిత జ
5. నాన్ద్రయ్యణ్ణై న బొట్టు బెత భూపాలుణ్ణు జనిమి
6. ంచెనట్టి బెతరాజు నకుం నభినవ గవిరి యైన శ్రీమ
7. హ దేవికి మాబ్బుంల కేసరి యయ్యుకుసుమాదిత్యుణ్ణును వి
8. వెక నారాయనుణ్ణై న నాగతి రాజునుం బుట్టి రయ్యుద్దతీలోన
9. గుసుమాదిత్యుణ్ణు జెప్ప పుత్రుణ్ణై రాజ్యలక్ష్మి దాల్చి ని

రెండోరేకు - రెండో పక్క

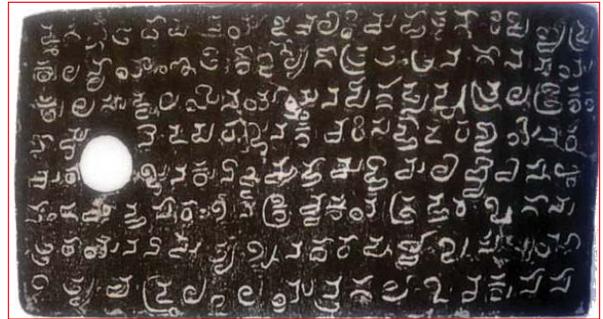
1. ల్చి నాతని ప్రథమ రాజ్యంబున భూమి ప్రఘట్టంబు పుట్టి
2. న యవసరంబున బొట్టున వాని ప్రధానులు శ్రీకరణా
3. ధిపతి యైన యిందపరాజును అతని తమ్ముణ్ణైన రెమె రా
4. జును సమస్త వస్త్ర వాహనంబులనుం గుల ధన
5. ంబులనుం జెకొని కుసుమాదిత్యుతోడన పర మ
6. ణ లాభిముఖులై కందమూల పల సాఖాదు లహారంబు
7. గా ద్వాదన వరుషంబులు నవసి కాయ్య క ఖల్లసహాయు
8. లై నిజుదెసం బెన విసుణునాణ్ణు సకలమును గు

మూడోరేకు - మొదటిపక్క

1. సుమాదిత్యునెలించి యాచద్రక్కంబుగా బ్రతిష్ఠించి
2. న కుసుమాదిత్యుణ్ణు యిందన రెమనల భ్రీత్య భావంబున
3. కుం దన్నుం జెకొని ప్రతిష్ఠించిన ప్రధానత్వంబునకు న
4. త్యస్తం బైన కారుణ్యంబు గలిగి మకర తోరణంబు
5. లుం బల్లి తొంగొడ్లునుం సలికి కూంకట్టులునుం బ
6. డి డక్కలుం బల్లియందలంబును యెలపునం
7. న్ను పిడి యెక్కను వెంజామరాలునుం దలవుగా మహామణ్ణ
8. లెన్ద్ర పదవీ విరాజమన మానోణన్త ప్రభు మంత్రోత్సా
9. హసక్తి సమస్థాలంకారంబును నిచ్చి మతీయన్ను ప

మూడోరేకు - రెండో పక్క

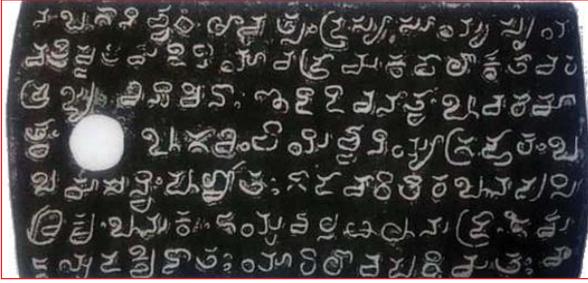

1. దృగచ్చన్త్రా పుత్ర యాజ్ఞ వల్గీ మహాత్మనాం రిషివ్నిత్ర
2. కులాన్యా (స్వ) యం ఇతికొణ్ణల్య గొత్రతః అనంగా నుభయ
3. కులసుద్దులయిన యాయన పెగ్గన్ద్ర పుత్రులు శ్రీకర
4. ణము నిందపరాజునకు వారి సహౌదరుణ్ణయిన రే
5. మరాజునకు నిట్టి మహా మహిమలిచ్చి విసుణు
6. నాంట మహాసారా(ర)ం బైన క్రివ్వక యుగ్రహారంబుగాను
7. త్రాయన నిమిత్తంబున ధారాపూర్వకంబు సెసి యా
8. దిత్యంచంద్రుల కలయన్తగాలంబునకు సాసా

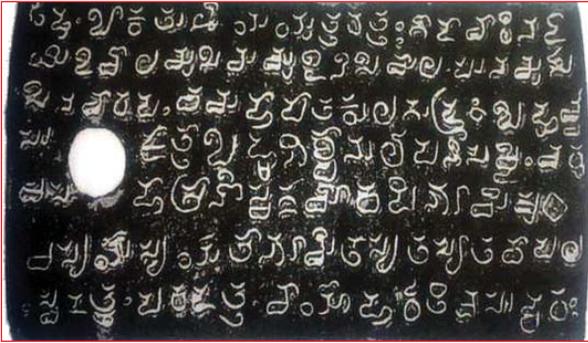
నాలుగోరేకు - మొదటి పక్క

1. నంబుగా నిచ్చె ఆవత్సంద్రస్యా సూర్య స్వయా
2. వత్తిష్టతిమేదిని యావద్రామకథాలోకేతావర
3. ద్రజ్యం విభిషణః ఇది దిననాత్మంబువరమా
4. త్తంబు గావించి యిచ్చె నియ్యగ్రహారంబు
5. సీమ సన్ధిః పుష్కతః గోదావరి తీరంబున పసి
6. ఏక్షంబును కుంటయు లెల్ల ణాలును ద్రింట మె

7. ట్టయు దక్షిణతః యారిలోప పశ్చిమతః మ

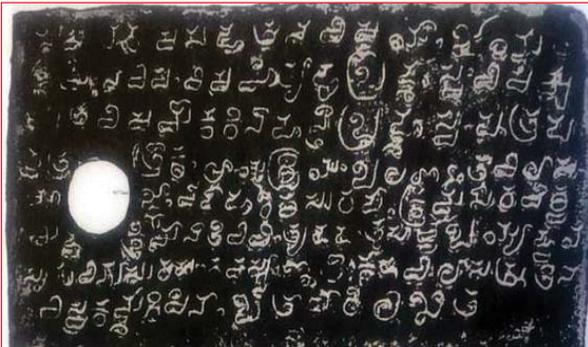

నాలుగోరేకు - రెండోపక్క

1. ర దుంబాక తుఠీయ యుత్తరతః గోదావరినది
2. యిదివొలము సిమము దీని సీమలంఘనము సే
3. సిన వారు పంచమహాపాతకు లగుదు బహువ్య
4. సుద్దన్తా బహుభి శ్చాను లేపని సస్థిం వరు
5. ష సహస్రాణి స్వర్గ మోధపి భూమిపు
6. ఎస్య యెస్య యెతాభూమి తాస్యతస్యతథాపల
7. ం(II)స్వదత్తం పరదత్తంవాయో హరేతి వసున్దర

బదోరేకు - మొదటి పక్క

1. సస్థి వరుష సహస్రణ విష్వాయాం జాయతే
2. క్రిమి(II) నవిషం విషమిత్యాహు బ్రహ్మస్వం విషము
3. చ్యతే విషమే కాకనీ హన్తి బ్రహ్మస్వం పుత్రప
4. విత్రత్రికం ఆయు శ్రయం బలమానంత విలాస
5. మాజ్ఞాం వెదో హరిశ సురపాః క్రమసో రవిశ్చ
6. మద్భక్తి మానితి విచింత్య దదంతు సర్వ బయ్యాహ్వయ

7. స్య భువి భూసుర పంగవస్యం ఇతిఃకటవిలాస స్రుతినం

8. విస్వకమ్ రిషినాం బెతాచారి లిఖితం

లక్ష్మీనిలయుడు, పురుషోత్తముడు, నారాయణుని నాభికములం నుంచి జగత్తును సృష్టించిన స్వయంభూబ్రహ్మ పుట్టాడు. అతని నుండి అత్రిముని, అతని నుండి శివుని శిరోభూషణుడు, అమృత కిరణుడైన చంద్రుడూ పుట్టారు. అలాంటి చంద్రవంశమున పుట్టిన చాళుక్య వంశరాజులు 50 సింహాసములు రాజ్యం చేశారు. తరువాత కొరవిపుర వల్లభుడైన కరియగొణగుడు, ఇష్టలకు, పండితులకు అనేక ఏనుగుల్ని దానం చేస్తూ, భూమిని పాలిస్తున్నాడు. ఆ కరియగొణగుని తమ్ముడైన విజ్ఞయ రాజుకు, కుసుమాయుధుడు, అతనికి బేతరాజు, అతనికి 'ముట్టానెగల్ల' బిరుదాంకితుడైన కుసుమాయుధుడు, ఇతనికి వినీత జనాశ్రయుడైన బొట్టుబేత అనే రాజు, బొట్టుబేత, అతని భార్య అభినవ గౌరి బిరుదాంకిత మహాదేవికి మార్కలకేసరి అనే బిరుదుగల కుసుమాదిత్యుడును, వివేక నారాయణుడైన నాగతిరాజు పుట్టారు. వీరిలో పెద్దవాడైన కుసుమాయుధుడు రాజై పాలిస్తున్న మొదటి సం॥లో ఒక ఉపద్రవం పుట్టుకురాగా, ప్రధానులు, శ్రీ కరణాధిపతి అయిన ఇందపరాజు, అతని తమ్ముడు రేమరాజులు, సమస్త వస్తువాహనాలు, కులధనాలతో కుసుమాయుధుని, శత్రురాజుకు ఎదురుగా తరలించగా, అదవిలో 12 సం॥లపాటు కందమూలాలతో జీవించారు. తరువాత శౌర్యపరాక్రమాలతో, కుసుమాయుధుణ్ణి, అతని నిజదేశమైన విసురునాడులో ప్రవేశించజేసి, అతనితో రాజ్యాన్ని పాలించజేశారు. తనకు కార్య, ఖడ్గ సహాయులై రాజ్యప్రాప్తికి తోడ్పడిన తన ప్రధానులైన ఇందప, రేమనలకు కృతజ్ఞతగా, కుసుమాదిత్యుడు, మహామండలేశ్వర పదవిని, మకర తోరణంబులు, బ(జ)ల్లి తొంగొట్టు, సలికి కూకట్లును, పది ధక్కలను, దంతపు పిడిగల వింజామరలను తగురితీలో, సర్వాలంకారాలతో సమర్పించి, అయతనవ్రెగ్గడ పుత్రులైన శ్రీకరణము ఇందప రాజు, ఆయన సోదరుడైన రేమరాజుకు విసురునాడులో మహాసారవంతమైన క్రివ్వక అగ్రహారాన్ని ఉత్తరాయణ పుణ్య కాలాన ధారా పూర్వకంగా సూర్యపండులుండేంత వరకు దానం చేశాడు. ఆ తరువాత, దానమిచ్చిన అగ్రహారం తూర్పున గోదావరి తీరాన పసి వృక్షం, కుంట, వెల్లరాళ్లు, క్రిందమెట్ట, ఉత్తరాన గోదావరి నది, దక్షిణాన ఆరిలోప, పశ్చిమాన మరదుంబాక తురియ, హద్దులుగా చెప్పబడినవి. ఈ శాసనాన్ని ఉల్లంఘించినవారికి మహాపాతకం చుట్టుకుంటుందన్న శాపనార్థాలు, శాసన రచయిత బయ్యన, శిల్పి బేతాచారి ప్రస్తావనతో శాసనం ముగుస్తుంది.

కొరవి శాసనం, మొలకలచెరువు శాసనాల కంటే, ఈ కుకునూరు శాసనం వల్ల మరో నలుగురు ముదుగొండ చాళుక్య రాజులు కొత్తగా వెలుగు చూశారు. ఈ శాసనం ప్రకారం, ముదుగొండ చాళుక్య వంశరాజులు వరుసగా, కరియగొణగుడు, నిజ్జయరాజు, కుసుమాయుధుడు, బేతరాజు, కుసుమాయుధుడు, బొట్టుబేత, కుసుమాయుధుడు (ఇతడే శాసనదాత), చివరగా నాగతి రాజులు పేర్కొనబడినారు. కొరవిపాలకుడైన కరియగొణగుడు, అతని తమ్ముడు (నిజ్జయ) విజ్ఞయరాజు (నిరవద్యుడు)లు, ఈ శాసనంలో

పేర్కొన బడిన వారూ ఒకరేనా కాదా అన్న పరబ్రహ్మశాస్త్రిగారి సంశయానికి తెరదించవచ్చు. శాసనాన్ని సంక్రాంతి సందర్భంగా ఇచ్చినట్లుందేగానీ సం॥ లేకపోవటం చేత, ఈ చివరి కుసుమాయుధుడు తన పాలనా కాలం క్రీ.శ.1140-65 మధ్యలో అనగా ఒక సం॥ పాలించి, 12 సం॥లు అదవిలో గడిపి, మళ్ళీ పాలన ప్రారంభించిన సందర్భంగా 13 సం॥లు తరువాత అంటే క్రీ.శ.1153వ సం॥లో ఈ శాసనాన్ని విడుదల చేశాడని చెప్పొచ్చు.

ఇక శాసనంలోని అప్పటి తూర్పు తెలంగాణంలోని వాడుక భాష, పలుకుబడులను పరిశీలిద్దాం. భాష, లిపి, క్రీ.శ.12వ శతాబ్దికి చెందినవే. చాలా వరకు అక్షరాలు అంతకు ముందటి శాసనాక్షరాలను పోలి ఉన్నాయి. అందుకు 'అ,చ,భ,హ' అక్షరాలే ఉదాహరణ. 'డ'కు బదులు అను, కొన్ని చోట్ల వట్రు సుడి బదులు, ఇకార గుడికి క్రావడి ఇవ్వటం (స్వపకు బదులు నివ,) అలాగే మకారాన్ని రెండు రకాలుగానూ, సున్నను విలక్షణంగా చూపారు. చాలా పదాలు తప్పులు, వ్యాకరణ దోషాలతో ఉన్నాయి.

మొదటిరేకు రెండో పక్క :

శ్రీధామ్మః = శ్రీధామ్మః, పురుషోత్తమస్య = పురుషోత్తమస్య
 నారాయనస్య = నారాయణస్య, ప్రభో = ప్రభో
 నాభి పంకరుషబ్జభూవ = నాభీపంకరు హౌద్భభూవ
 స్వయంభూస్థధాః స్వయంభూస్తతాః, జెజ్జె=జజ్జే,
 న్ముని = న్మునే; వంసకరస్సుధాంసురుధితః =వంశకరస్సు
 థాంశురుధితః; శ్రీకంట = శ్రీకంఠ, బరమెస్వరు =
 బరమేశ్వరు, నిషాకరాస్వయంబునం = నిశాకరాస్వయంబు
 నం; వంసులు=వంశ్యులు, యెకూసపష్టి సింఘనంబులు =
 యేకోసపష్టి సింహానంబులు, తదనాస్తరంబునం =
 తదనస్తరంబున, సిన్కారంబుల = సినురంబుల, నవమి=అవని

రెండోరేకు : మొదటి పక్క :

బెత = బేత, బెతన్రివతి = బేతన్రివతి, కుసుమయుధుణ్ణు =
 కుసుమాయుధుణ్ణు, ఉదియించే = ఉదయించె,
 వినిత = వినత, జనాస్రయుణ్ణెన = జనాస్రయుణ్ణెన
 బొట్టుబెత = బొట్టుబేత , జనమించె = జన్మించె
 గవిరి = గౌరి, మహాదేవికి = మహాదేవికి, మాచ్చలకేసరి =
 మార్చల కేసరి, వివేక = వివేక, రయ్యిద్దాటిలోన = రయ్యిద్దాటి
 లోన, జెప్ల = జ్యేష్ఠ

రెండో రేకు : రెండో పక్క :

నిల్చి = నిల్చె, ప్రధానులు = ప్రధానులు, శ్రీకరణ = శ్రీకరణ
 రెమరాజు = రేమరాజు, జెకొని = జేకొని, తొడ = తోడ
 పల = ఫల, సాఖాదులహారంబు = శాకాదులహారంబు,
 ద్వాదస = ద్వాదశ, నిజుదెసం = నిజదేశం,

మూడోరేకు : మొదటిపక్క :

నెలించి = నేలించి, యాచద్రర్కంబుగా = యాచంద్రార్కంబు
 గా, త్రిత్య = భృత్య, జెకాని = జేకొని, తొరణంబులు
 తోరణంబులు, మణ్ణలెస్వర = మణ్ణలేశ్వర, మానోణ్ణుత =

మానోన్నత, మంత్రోస్సాహసక్తి = మంత్రోత్సాహశక్తి,

మూడో రేకు : రెండో పక్క :

యాజ్ఞవలికి = యాజ్ఞవల్క్వి, రిషి = ఋషి
 కొణ్ణల్య = కౌణ్ణిన్య, కులసుద్ధులైన = కులశుద్ధులయిన,
 యగ్రహారంబగా = యగ్రహారంబుగా, నిమిత్తంబున =
 నిమిత్తంబున, ధారా ప్రవ్వంబు నెసి = ధారాపూర్వంబు
 జేసి, చంద్రుల = చంద్రులు, సాసానంబు = శాసనంబు

నాలుగోరేకు : మొదటి పక్క :

సూయాస్య = సూయాశ్చ, మదిని = మేదిని, విభిషణః = విభీష
 ణః, పువ్వతః = పూవ్వతః, తిరంబున=తీరంబున
 వ్రిక్షంబు=వృక్షంబు, యారోలోవ=యూరితోవ? ఆరిలోవ

నాలుగోరేకు : రెండోపక్క

బహువ్వకసుద్ధాత్తా = బహుభివ్వకసుద్ధాదత్తా
 వరుష = వర్ష, స్వగ్గ్ మోధపి భూమిఘ = స్వగ్గ్
 మోదతి భూమిదః, యెస్యయెతాభూమి = యస్యయస్య
 యదాభూమిః, వసున్ధరం = వసున్ధరాం

ఐదోరేకు : మొదటి పక్క

సహస్రనా = సహస్రాణి, విషమిత్యాహు = విషమిత్యాహుః
 కాకిని = కాకినం, పుత్రపవిత్రతికం = పుత్రపాత్రికమ్,
 వెదో = వేధా, సవ్వ = సవ్వ, బయ్యాహ్వయస్య = బయ్యా
 హ్వయాయ, పంగవస్య = పుంగవాయ, స్రుతిన=సుతేన,
 విస్వకర్మూరిషి = విశ్వకర్మఋషి
 బెతాచారి = బేతాచారి

ఇలా శాసనంలోని లేఖక దోషాల్ని సవరించుకోవచ్చు. తెలంగాణా పాలకులైన ముదుగొండచాళుక్య వంశంలో నలుగురు కొత్త రాజుల నందించటమే కాక, ఆ వంశం కాకతీయ గణపతి దేవుని కాలం వరకూ కొనసాగిందనీ, కాకతీయ బేత, బొట్టుబేత ఒకరేనన్న అపోహ తొలిగేట్లుగా, బొట్టుబేత, ముదిగొండచాళుక్య రాజేనని తేల్చి చెప్పటం, ఇంకా ఆనాటి లిపి, భాష విశేషాలను (తప్పులను మినహాయించి) అందిస్తూ, తెలంగాణ చరిత్ర, పునర్నిర్మాణానికి తోడ్పడిన ఈ శాసనం, అలనాటి మేటి తెలంగాణ శాసనాల్లో ఒకటి. ఈ శాసనాన్ని ఇంతకుముందే ప్రకటించిన శ్రీ భాగవతం లక్ష్మీనారాయణ, మరిన్ని వివరాలందించిన శ్రీపి.వి.పరబ్రహ్మశాస్త్రి, శ్రీకొల్లూరు సూర్యనారాయణగార్లకు, ఎపి గ్రాఫియా ఆంధ్రక-2 సంపాదకులు శ్రీ నేలటూరు వెంకటరమణయ్యగారికి, భారతి మాసపత్రిక యాజమాన్యానికి, భద్రాచలానికి దిగువన గోదావరి తీరానున్న క్రిష్ణక, కుక్కుసూరు గ్రామాలకు నా కృతజ్ఞతలు.

-ఈమని శివనాగిరెడ్డి-స్థపతి

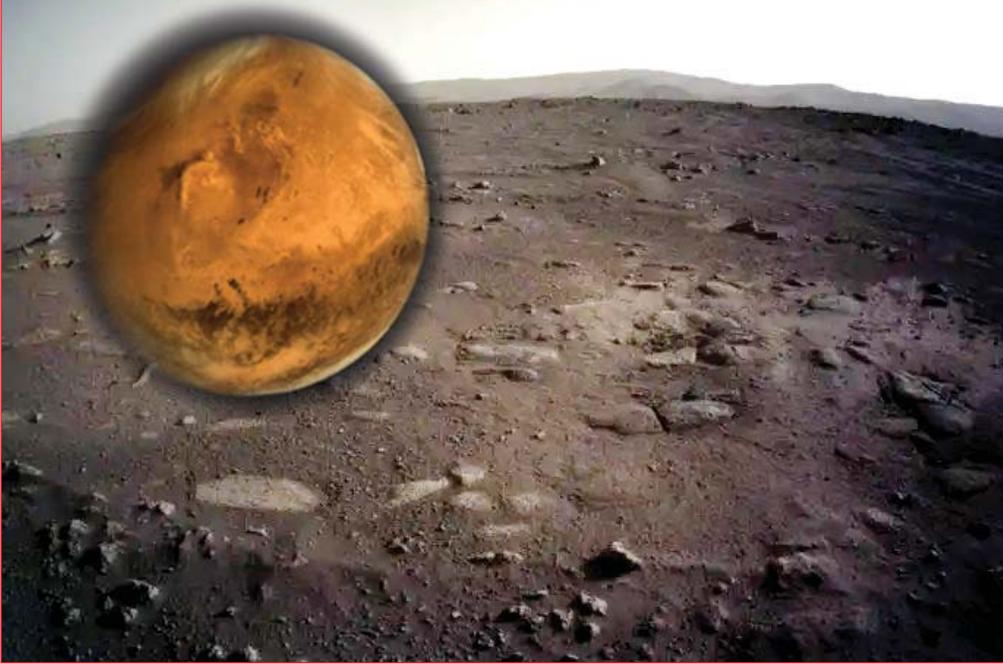
m : 9848598446

e : nagireddy@malaxmi.in

అంగారకుడిపై తరగని మానవుని మమకారం..!!

జీవాన్వేషణ కోసం వరుస కడుతున్న అంతరిక్ష నౌకలు..!!

భూమిపై నున్న పక్షులు, జంతువులతో పాటు ఇతర చలించగల ప్రాణికోటి మనుగడ కోసం పోరాటం చేస్తూ, తమకు అనుకూలమైన ఆహార, ఆవాసాల కోసం నిరంతరం అన్వేషిస్తూ ఉంటాయి. తాము నివసిస్తున్న ప్రాంతాల్లో శీతోష్ణస్థితిలో కలిగే మార్పులు తమకు ప్రతికూలంగా పరిణమిస్తే, తమకు అనుకూలమైన ప్రాంతాలను వెదుకుతూ అవి వలస వెళ్తాయి. మానవుడు కూడా ఇందుకు ఎంతమాత్రం అతీతుడు కాదు. పెరుగుతున్న జనాభా - తరుగుతున్న వనరులకు తోడు, భూమి మీద పెరిగిపోతున్న కాలుష్యం, భూతాపం వల్ల సమీప భవిష్యత్తులో భూమి మానవ నివాస యోగ్యికి వీలుకాపోతే ఎలా అన్న ప్రశ్న మానవుల్ని ప్రత్యామ్నాయ ఆవాస ప్రదేశాలను అన్వేషించేలా చేసింది. ఈ అన్వేషణలో, అనేక ప్రత్యామ్నాయ మార్గాలు మానవుని పలుకరించినప్పటికీ, భూమికి ఆవలవైపు ఉన్న గ్రహాలలో కూడా నివసించాలన్న మనిషి ఆశలకు జీవం పోస్తూ, భూమికి వున్న లక్షణాలకు దగ్గరగా మానవున్ని సూదంటూ రాయిలా అంగారక గ్రహం ఆకర్షించింది. అప్పటి నుండి అంగారక గ్రహం పైకి వివిధ అంతరిక్షాల నౌకలు పంపి అక్కడి వాతావరణాన్ని అన్వేషించడం మొదలెట్టిన మానవుడు, నేటికీ ఆ క్రతువును కొనసాగిస్తూనే ఉన్నాడు. ఈ నేపథ్యంలో భూమి తరువాత అంగారకుడు మానవ నివాసానికి అనుకూలమేనా, విభిన్న దేశాల వారు పంపిన అంతరిక్షనౌకలు అంగారకుడి ఉపరితలంపై దిగి

ఎలాంటి పరిశోధనలు చేపట్టాయి, వాటి ఫలితాలు ఎలా ఉన్నాయి అన్న విషయాలు మనమూ తెలుసుకుందామా!

అంగారకుడిపై ఎందుకింత ఆసక్తి..?

సౌరకుటుంబంలో ఉన్న 8 గ్రహాల్లో కేవలం బుధుడు, శుక్రుడు, భూమి, అంగారకుడు (కుజుడు) మాత్రమే శిలామయ గ్రహాలు. వీటికి సాంద్రత ఎక్కువ. గురుడు, శని, యురేనస్, నెప్ట్యూన్ గ్రహాలు పెద్దగా ఉన్నప్పటికీ వీటికి సాంద్రత తక్కువ. వీటిని ఉన్నత గ్రహాలు లేదా వాయు గ్రహాలు అని పిలుస్తారు. భూమికి పొరుగు గ్రహమైన శుక్రుడి వాతావరణంలో 96శాతం కార్బన్ డై ఆక్సైడ్ ఉంది. అంతేకాదు, దీనిపై ఉన్నంత వేడి మరే ఇతర గ్రహంపైనా లేదు. దాని ఉపరితల ఉష్ణోగ్రత 462 డిగ్రీల సెల్సియస్. దీనితో శుక్రుడిపై జీవరాశి ఉండే అవకాశాలు చాలా తక్కువ అని చెప్పవచ్చు. బుధ గ్రహంపైన కూడా 400 డిగ్రీ సెల్సియస్ పైగానే ఉష్ణోగ్రత ఉంటుంది.

ఇక మనకి పొరుగు గ్రహమైన అంగారకుడి పైకి వెళితే, అంగారకుడిపై ఒకప్పుడు జీవం ఉండేదని, జీవరాశి మనుగడకు అవసరమైన వాతావరణం, నీరు కూడా ఉండేవని అంతేకాకుండా సూర్యరశ్మిని గ్రహించి జీవరాశులు మనుగడ సాగించేందుకు వీలైన పరిస్థితులు అంగారకుడిపై ఉండొచ్చని నాసా అంచనా వేసింది.

అంగారకుడు - భూమి మధ్య పోలికలు, భేదాలు		
	అంగారకుడు	భూమి
వాతావరణం - అందలి అంశీభూతాలు	కార్బన్ డైఆక్సైడ్ 95%, నైట్రోజన్ 2.7%, ఆక్సిజన్ 0.13%, ఆర్గాన్ 1.6% నీటి ఆవిరి 0.03%, నైట్రిక్ ఆక్సైడ్ 0.01%	నైట్రోజన్ 77%, ఆక్సిజన్ 21%, కార్బన్ డై ఆక్సైడ్ 0.038%, ఆర్గాన్ 1%
వాతావరణ పీడనం	7.5 మిల్లీ బార్లు (సాధారణం)	1,013 మిల్లీ బార్లు (సముద్రము నుండి)
సూర్యుని నుండి దూరం	227, 936, 637 కి.మీ. (142, 633, 260 మైళ్ళు)	149, 597, 891 కి.మీ. (92,955, 250 మైళ్ళు)
భూమధ్య రేఖా వ్యాసార్థం	3397 కి.మీ. (2,111 మైళ్ళు)	6378 కి.మీ. (3963 మైళ్ళు)
గురుత్వాకర్షణ శక్తి	0.375 (భూమితో పోలిస్తే)	2.66 రెట్లు (మార్స్ తో పోలిస్తే)
తనచుట్టూ తిరుగుటకు పట్టు సమయం (1రోజు నిడివి)	24 గం 37 ని లు	దాదాపు 24 గం
సూర్యుని చుట్టూ తిరుగుటకు పట్టు సమయం (1 రోజు నిడివి)	687 (ఎర్త్ డేస్)	365 రోజులు
ద్రువాలు	కార్బన్ డై ఆక్సైడ్ మంచు మరియు నీటి మంచుతో కప్పబడి ఉంటాయి.	ఎల్లప్పుడూ నీటి మంచుతో కప్పబడి ఉంటాయి
ఉపరితల ఉష్ణోగ్రత	-81 డిగ్రీ ఫారెన్ హీట్ (-63 డిగ్రీలు సెల్సియస్)	57 డిగ్రీ ఫారెన్ హీట్ (14 డిగ్రీ సెల్సియస్)
అక్షం వంపు	25 డిగ్రీలు	23.45 డిగ్రీలు
ఉపగ్రహాలు	1. Phobo's 2. Deimos	1 (మూన్)
ఉపరితలం - అందలి ఖనిజాలు	క్రస్ట్ - వోల్కానిక్ బసాల్ట్ రాక్, సోడియం, పొటాషియం మరియు మెగ్నీషియం మాంటిల్ - సిలికాన్, ఆక్సిజన్, ఐరన్, మెగ్నీషియం కోర్ - ఐరన్, నికెల్ మరియు సల్ఫర్	క్రస్ట్ - ఆక్సిజన్, సిలికాన్, అల్యూమినియం, కాల్షియం, సోడియం, మెగ్నీషియం మాంటిల్ - సిలికా, మెగ్నీషియం, ఐరన్ కోర్ - ఐరన్ మరియు నికెల్ మిశ్రమం

Source - WWW NASA. Gov

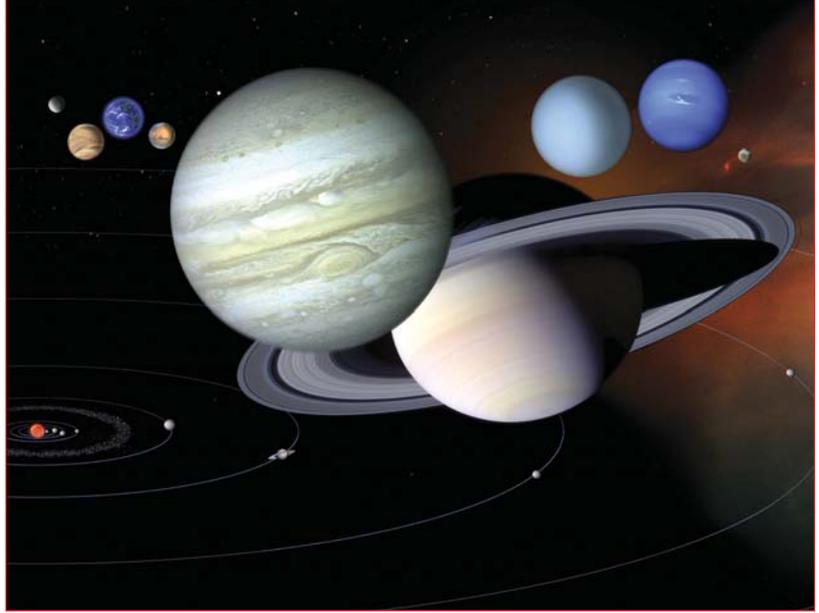
ఇలా అంచనాలతో సరిపెట్టక 1996, డిసెంబర్ 4న పాత్ ఫైండర్ అనే రోవర్ ను నాసా అంగారకుడిపైకి పంపింది. ఇది సుమారు 8 నెలలు ప్రయాణించి మార్స్ పై వాలింది. పాత్ ఫైండర్ పంపిన ఘోటోల ఆధారంగా కొన్ని వందల కోట్ల ఏళ్ళ క్రితం మార్స్ పై జీవహాకం దని రీతిలో వరదలు సంభవించినట్లు శాస్త్రజ్ఞులు నిర్ధారించారు. ఇదిలా ఉంటే భూమికి, అంగారకుడి యొక్క పరిమాణం, స్వరూపం, అంతర్భాగ కూర్పు (Internal composition) మరియు నీటి లభ్యత లాంటి విషయాల్లో ఎన్నో పోలికలున్నాయి. అంగారకుడి మధ్యరేఖపై

ఉష్ణోగ్రత 20 డిగ్రీల సెల్సియస్ గా, ద్రువాల వద్ద -125 డిగ్రీ సెల్సియస్ గా ఉండి మానవులకు అవాసంగా ఉపకరిస్తుందని శాస్త్రజ్ఞులు చెబుతున్నారు. అయితే అంగారకుడిపై జీవాన్వేషణ కొరకు అంతరిక్ష నౌకలు పంపడం సాధారణమే అయినప్పటికీ గత ఫిబ్రవరిలో యూఏఈ, అమెరికా, చైనాలు ఒకేసారి అంగారకుడిపైకి తమ అంతరిక్ష నౌకలు పంపడం గమనార్హం.

వరుస కడుతున్న అంతరిక్షనౌకలు

ఒకటి కాదు, రెండు కాదు, ఏకంగా మూడుదేశాల అంతరిక్ష

నౌకలు ఒకే సమయంలో అంగారకుడి మీదకు ఎందుకు ప్రయాణమయ్యానున్నది ప్రపంచవ్యాప్తంగా అనేకమంది అంతరిక్ష ఔత్సాహికులను తొలిచివేస్తున్న ప్రశ్న. ఇందుకు కారణం లేకపోలేదు. భూమి, అంగారకుడు తమ తమ కక్ష్యల్లో తిరుగుతూ ప్రతి 26 నెలల కొకసారి ఒక దానికొకటి చాలా దగ్గరగా వస్తాయి. తద్వారా వాటి మధ్యదూరం చాలా వరకు తగ్గిపోతుంది. ఈ విధంగా ఒకదానికొకటి సమీపంగా 6 నెలల పాటు ఉంటాయి. 2020 సం॥ తరువాత, తిరిగి ఇలాంటి దృగ్విషం 2022లోనే సంభవిస్తుంది. ఈ సమయంలో అంగారకుడి పైకి అంతరిక్ష నౌకలు పంపడం వల్ల ఆయా దేశాలకు అంతరిక్ష నౌకల నిర్వహణా ఖర్చులతో పాటు ప్రధానంగా ఇంధన ఖర్చులు భారీగా తగ్గే అవకాశం ఉంటుంది. అందుకే అంగారకుడి పైకి అంతరిక్ష నౌకలు పంపే వారు ఈ సమయాన్ని పరిగణలోకి తీసుకుంటారు.

1960వ దశకం నుండి ప్రతి రెండేళ్ళకొకసారి ప్రపంచ వ్యాప్తంగా విభిన్న దేశాలకు చెందిన స్పేస్ ఏజెన్సీలు అంగారకుడిపైకి తమ అంతరిక్షనౌకలను పంపిస్తున్నాయి. అయితే ఒకేసారి మూడు దేశాలకు చెందిన (యుఎఫ్ఓ, అమెరికా, చైనా) స్పేస్ ఏజెన్సీలు తమ స్పేస్ క్రాఫ్టలను ఒకే **Launch Window** (ప్రయోగించబడిన ప్రదేశం నుండి ఒక స్పేస్ క్రాఫ్ట్ తన గమ్యస్థానానికి చేరుకోవడానికి నిర్దేశించిన ఖచ్చితమైన సమయాన్ని **Launch Window** అంటారు)లో ప్రయోగించబడడం చరిత్రలో ఇదే తొలిసారి. ప్రస్తుతం 5 దేశాలకు చెందిన (యుఎస్ఎఫ్, యూరోపియన్ యూనియన్, ఇండియా, చైనా, యూఎఫ్ఓ) 10 స్పేస్ క్రాఫ్ట్లు అంగారకుడి ఉపరితలంపైన దిగడం గానీ లేదా అంగారకుడి కక్ష్యలో పరిభ్రమించడంగానీ చేస్తున్నాయి. అదే విధంగా నాసాకు చెందిన పర్సెవెరెన్స్ రోవర్, అట్లాస్ V541 రాకెట్ ద్వారా గత ఫిబ్రవరి 18న

అంగారకుడి ఉపరితలంపైన దిగగా, చైనాకు చెందిన లాంగ్ మార్చ్ 5 రాకెట్ ద్వారా ప్రయోగించబడిన టియాన్ వెన్-1 రోవర్ వచ్చే మే నెలలో అంగారకుడి ఉపరితలాన్ని ముద్దాడనుంది.

అంగారకుడిపైన నాసాకు చెందిన ల్యాండర్ మార్స్ ఇన్ సైట్, ఒక రోవర్ క్యూరియోసిటీ, అదేవిధంగా మూడు ఆర్బిటార్స్ అవి వరుసగా మార్స్ రికనెజిస్ట్రేషన్, మార్స్ ఒడిస్సీ, మావెన్ (MAVEN)లు ఉన్నాయి. ఇండియాకు చెందిన మంగల్ యాన్ అనే ఆర్బిటార్ కూడా అంగారకుడిపైన ఉంది. యూరోపియన్ యూనియన్కు చెందిన మార్స్ ఎక్స్ప్లొరర్ మరియు ఎక్స్ప్లొరేషన్ గ్యాస్ ఆర్బిటార్ అనే రెండు ఆర్బిటార్లు కూడా అంగారకుడి కక్ష్యలో పరిభ్రమిస్తున్నాయి. అదేవిధంగా యూఎఫ్ఓ, చైనాలు కూడా వరుసగా హెహావ్, టియాన్ వెన్-1 అనే ఆర్బిటార్లను కల్గి ఉన్నాయి.

(తరువాయి వచ్చే సంచికలో)

-పుట్టా పెద్ద ఓబులేసు, m : 9550290047

e : obu.jmd@gmail.com

చందాదారులుగా చేరండి!

దక్కన్ ల్యాండ్

చందాదారులను చేర్పించండి!

‘ఎం.వేదకుమార్ సంపాదకత్వంలో ప్రజాఉద్యమాల వేదికగా ఆరంభమైన ‘దక్కన్ ల్యాండ్’ తెలుగు సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక పర్యావరణం, వారసత్వం, విపత్తునివారణ, గ్రామీణ పట్టణ ప్రణాళిక, వ్యవసాయ రంగం, వృత్తి కులాలు, వారి నైపుణ్యత, వైద్య, విద్య, సహజ వనరుల పరిరక్షణ మరియు సద్వినియోగం, జీవ వైవిధ్యం, జీవన విధానంపై కథనాలు, వ్యాసాలు, ఇంటర్వ్యూలతో పాఠకులకు మరింత చేరువ అవుతుంది. పత్రిక మరియు వర్గాలకు చేరడంలో ఉద్యోగ, ఉపాధ్యాయ, మేధావుల అమూల్య సహకారాన్ని కోరుతున్నాం. చందాదారులుగా చేరడంతోపాటు తమకు తెలిసినవారిని చందాదారులుగా చేర్పించాల్సిందిగా అభ్యర్థిస్తున్నాం.

మా చిరునామా
 DECCAN LAND
 "CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar
 Hyderabad - 500 029. Mob: 9030626288
 E-mail:desk.deccan@gmail.com, www.deccanland.com

చందా వివరాలు:
 వార్షిక చందా : రూ. 300
 2 సం॥లకు : రూ. 600
 ‘దక్కన్ ల్యాండ్’ పేరిట ఎంఓ, మనీయార్డర్, చెక్ లేదా నగదు రూపంలో చందామొత్తం చెల్లించవచ్చు.

పర్యావరణాన్ని కాపాడుకుందాం

గతంలో భారతదేశం స్వయం పోషక స్వతంత్ర గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థ కలిగి వుంది. పూర్వదల్ వ్యవస్థలో భాగంగా వుండేది. తర్వాత కాలాన పూర్వదల్ వ్యవస్థ స్థానంలో పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ వచ్చింది. ఒకవైపు శాస్త్ర, సాంకేతిక రంగాలు అప్రతిహతంగా పురోగమిస్తున్నాయి. అదే సమయాన గుత్త పెట్టుబడిదారీ, సామ్రాజ్యవాదం విజృంభించింది. వీటికి లాభమే పరమార్థం. ఈ పెట్టుబడిదారీ శక్తుల ప్రయోజనాల్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని అమలు చేస్తున్న విధానాల వల్ల అనేక అనర్థాలు వస్తున్నాయి. అందులో ఘన (భూమి), ద్రవ, వాయు, శబ్ద కాలుష్యాలు ప్రధానమైనవి.

పెరుగుతున్న వాయు కాలుష్యం

నేడు ప్రపంచ వ్యాప్తంగానే పట్టణీకరణ వేగవంతమైంది. దీనిలో భాగంగా మోటార్ వాహనాల సంఖ్యతో పాటు వాయు కాలుష్యం పెరుగుతున్నది. ద్వీచక్ర, బహుచక్ర, వ్యక్తిగత వాహనాలు అవసరానికి మించి వాడటంతో వాయు కాలుష్యం విపరీతమైంది. గతంలో చాలా దూరం అనాయసంగా నడిచేవారు. క్రమంగా మొదలయిన సైకిళ్లు, రిక్షాలు, జటూలు, లూనాలు, టీవీఎస్ల వంటి వాహనాల స్థానంలో ఎక్కువ సి.సి., ఎక్కువ స్పీడు కలిగిన బైకులు, కార్లు వాడుతున్నారు. కనుక దీనితో వాయు కాలుష్యం మునుపెన్నడూ లేనంతగా పెరుగుతోంది. ఇంకోవైపున శారీరక శ్రమ తగ్గటంతో రెసిస్టెన్స్ పవర్ తగ్గి అనారోగ్యం పాలవుతున్నారు. వాహనాలు ఎక్కువ కావడంతో ట్రాఫిక్ జాంలు, స్లో ట్రాఫిక్ల వల్ల ఇంధన ఖర్చు పెరగటం కార్బన్ డై ఆక్సైడ్, కార్బన్ మోనాక్సైడ్ లాంటివి గాలిలో కలిసి కాలుష్యం బారిన పడుతున్నారు జనాలు.

వాయు కాలుష్య నివారణకు చర్యలు

- అసమాన అభివృద్ధికి బదులు, అభివృద్ధి వికేంద్రీకరించబడి వలసలను నివారించి వాహనాలపై ఆధారపడటం తగ్గించుట ద్వారా కాలుష్యాన్ని కొంత వరకు నివారించడం సాధ్యం.
- పెద్ద పారిశ్రామిక, సర్వీసు సంస్థలు ఏర్పాటు చేసేటప్పుడు అదే ఆవరణలో ఉద్యోగులకు తప్పని సరిగా కనీసం 80 శాతం మందికి క్వార్టర్లు నిర్మించాలి. సుమారు వంద మంది కార్మికులు పైబడిన సంస్థ లన్నీ విధిగా క్వార్టర్లు నిర్మించాలి. కంపెనీ నిర్మించలేని పరిస్థితిలో ప్రభుత్వమే నిర్మించి అద్దె వసూలు చేయాలి. దీనివల్ల వాహనాలపై పెట్టే ఖర్చు తగ్గటమే కాకుండా బయట ఇళ్ళ అద్దెల విచక్షణా రహితంగా పెరగకుండా చూడొచ్చు.
- అన్ని సంస్థలూ ఒకే చోట కేంద్రీకరించ బడిన హైదరాబాదు లోని హైటెక్ సిటీ ప్రాంతం ట్రాఫిక్ జాంలకు, కాలుష్య వాయువుల వ్యాప్తికి నిలయమైంది. రాష్ట్రంలో రోడ్డు రవాణా సంస్థవారు సిటీ బస్సులలో గతంలోలాగా హైవే సీటింగు ఇచ్చి ఎక్కువ స్టాండింగ్

ప్యాసెంజర్లకు అవకాశం ఇచ్చి, ప్రతి బస్సుకు ఇద్దరు కండక్టర్లను నియమించి ఇప్పుడున్న ఆక్యుపెన్సీ రేటును పెంచాలి. ఇలా చేస్తే తక్కువ వాహనాలతో ఎక్కువ ప్రయాణీకులను గమ్యస్థానం చేర్చి కొంత వరకు వాహన కాలుష్యం తగ్గించవచ్చును.

- మిని బస్సులను ప్రవేశ పెట్టి నగరంలోని లోపలి బస్టీలకు, సబ్ అర్బన్ ఏరియా గ్రామాలకు నిర్ణీత సమయానికి అందు బాటులోకి తెస్తే ద్వీచక్ర, త్రి చక్ర వాహనాలను గణనీయంగా తగ్గించడానికి వీలవుతుంది. ఈరకంగా చేస్తే వాహన కాలుష్యం తగ్గుతుంది. ప్రజలకు డబ్బు, ఇంధనం ఆదా అవుతాయి.
- ప్రభుత్వ పాఠశాలలను బలోపేతం చేసి ప్రైవేటు పాఠశాలలను నియంత్రించాలి. ఏ విద్యార్థి అయినా అమెరికాలో లాగా తానుంటున్న ప్రాంతంలోని ప్రభుత్వ/ ప్రైవేటు స్కూలులోనే అడ్మిషన్ తీసుకునేలా విధాన నిర్ణయాలు చేయాలి. తద్వారా వేలాది స్కూలు బస్సుల అవసరం ఉండదు. ఇది వాయుకాలుష్యం తగ్గించడానికి, డీజిలు ఆదా చేయడానికి మరో మార్గం.
- గతంలో సంవత్సరంలో ఒకటి రెండు సార్లు దీపావళి లాంటి పండగలకు టపాసులు కాలేవారు. కానీ నేడు పండగలకు, పబ్బాలకు, పెళ్ళిళ్ళకు పేరంటాలకు, ఎన్నికల విజయాలకు, ప్రమాణ స్వీకారాలకు, ప్రారంభోత్సవాలకు మొదలయిన అన్ని సందర్భాలల్లో కాలుష్యాన్ని వెదజల్లే రకరకాల టపాసులు కాలుస్తున్నారు. టపాసుల వలన అనేక వేల మంది శ్రమ వృధా కావటమే కాకుండా ప్రమాదాలు జరుగుతు న్నాయి వాయు కాలుష్యం శబ్ద కాలుష్యం పెరుగుతున్నది. కనుక టపాసులను సంవత్సరానికి ఒకటి రెండు సార్లు మాత్రమే కాల్యటానికి అనుమతించాలి.
- ఈ మధ్య కాలంలో నిమజ్జన కార్యక్రమాలు ఎక్కువయ్యాయి. గణేష్ నిమజ్జనం, దేవీ నిమజ్జనం పేరు మీద మట్టి విగ్రహాలతో పాటు ఫ్లాస్టర్ ఆఫ్ పారిన, వివిధ రంగులు, రసాయనాలు వాడిన వాటిని వేయటం వల్ల చెరువులు, కుంటలు, వాగులు, వంకలు, నదులు కాలుష్యం బారిన పడుతున్నాయి. ఇలాంటి నిమజ్జన కార్యక్రమాల్ని అదుపు చేయాలి.
- ఒకప్పుడు రాజకీయ పార్టీలు పేపరు జండాలతో తోరణాలు, పోస్టర్లు ద్వారా ప్రచారం చేసుకునేవి. నేడు పేపరు స్థానంలో పాలిథీన్/ ప్లాస్టిక్ వాడటంతో భూ కాలుష్యం అధికమయింది. అందాల షోకుల పేరుమీద వివిధ రకాల సౌందర్య (రసాయన) సాధనాలు వాడటంతో నీటి కాలుష్యం ఏర్పడుతోంది.
- రసాయనిక పరిశ్రమలు కాలుష్య కారకాలు. ఇటువంటి వాటికి తప్పనిసరి పరిస్థితులలో అనుమతి ఇవ్వవలసి వస్తే అందుకు తగిన

భద్రతాచర్యలు చేపట్టాలి. రసాయన వ్యర్థాలను శుద్ధి చేసే యంత్రాలని ఏర్పాటు చేసేలా చర్యలు తీసుకోవాలి.

- అనేక పరిశ్రమలు వ్యర్థ రసాయనాలను బయటకు వదలటం వలన కుంటలు, చెరువులు, ఏర్లు, భూమి కాలుష్యానికి లోనయి పంటలు పండని పరిస్థితి చూస్తున్నాం. కొన్ని పరిశ్రమల యజమాన్యాలు భూమి లోపలికి బోర్లు వేసి రసాయనాలను భూమి లోపలికి వదులుతున్నారు. అందువలన రసాయనిక పరిశ్రమల విషయంలో ప్రభుత్వం కచ్చితంగా విధివిధానాలు పాటించేలా కఠినంగా వ్యవహరిస్తేనే కాలుష్య నివారణ సాధ్యం.
- విద్యుత్తు ఉత్పత్తిలో హైడ్రో విద్యుత్తుకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలి. ఇది చౌక. కాలుష్య రహితం. పరిశ్రమలు, వ్యవసాయం రెండు విధాల లాభం. బొగ్గును ఇంధనంగా వాడే ధర్మల్ విద్యుదు తృప్తిని కాల క్రమేణా తగ్గించాలి. వాయుకాలుష్యం తగ్గుతుంది. బూడిద ద్వారా ఏర్పడే భూ కాలుష్యం, వాయు కాలుష్యం నివారించగలం. ఇందుకోసం ప్రత్యామ్నాయంగా పవన సౌర విద్యుత్తులను అధికం చేయాలి.
- అడవులను పరిరక్షించి భూసారం కాపాడాలి. అలాగే భూమి వేడక్కకుండా చూడాలి. నీటి పారుదల సౌకర్యం కల్పించి వ్యవసాయం, తోటలు అభివృద్ధి చేయాలి. సామాజిక అడవులను అభివృద్ధి చేసినట్లయితే పండ్లు ఫలాలు, స్వాభావిక ఎరువులు, కలప లభిస్తుంది. పర్యావరణ సమతుల్యత పాటించినట్లవుతుంది.

వ్యవసాయ రంగంలో జాగ్రత్తలు

వ్యవసాయంలో ఆధునిక యంత్ర పరికరాలు వాడకంతో కూడా భూ వాయు కాలుష్యం పెరుగుతోంది. శాస్త్ర సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని ఉపయోగించుకుంటూనే కాలుష్యాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని తగినవిధంగా వ్యవహరించాలి. గతంలో తాళ్ళ తాటి నార, జనపనార, గోగునార, సాగనార, కొబ్బరి పీచు, నూలు వంటి వాటితో తయారయిన ఉత్పత్తులను వాడేవారు. నేడు వాటి స్థానంలో ప్లాస్టిక్/ పాలిథీన్ తాళ్ళు వాడటం వలన భూ కాలుష్యం అధికమయింది. అలాగే నార సంచలకు బదులు పాలిథీన్ సంచులు వాడటం వలన టన్నుల కొలదీ ప్లాస్టిక్ వ్యర్థాలు భూమిలోకి చేరుతున్నాయి.

కొత్త విధానాలయిన గ్రీన్ హౌస్, పాలి హౌస్, ప్లాస్టిక్ మల్చింగులు, డ్రీప్ ఇరిగేషన్ వలన కూడా కాలుష్యం పెరుగు తోంది. అవసర పంటలను మాత్రమే ఈ విధానంలో పండించాలి. పూలు, బోకేలకు వాడే పంటలకు వాడరాదు. గతంలో వ్యవ సాయంలో ఎడ్డులు, దున్నులు ప్రముఖ పాత్ర పోషించేవి. నాగలి దున్నటం, బండ్లు లాగటం, కుప్పలు సూర్యటం లాంటి పనులు చేస్తూ మల, మూత్రాల ద్వారా స్వాభావిక ఎరువులు ఇచ్చేవి. గ్రామాల్లో ప్రతి ఇంటికి కనీసం 4,5 పశువులు వుండేవి. ట్రాక్టర్లు, టిల్లర్లు, ట్రాలీలు రావటంతో పశుపోషణ తగ్గిపోయింది. దీనితో పాటు స్వాభావిక ఎరువులు వాడకం మందగించింది. రసాయనిక ఎరువులపై ఆధారపడటంతో అనేక రకాల అనర్థాలు సంభవిస్తు న్నాయి.

గతంలో మెట్ట వ్యవసాయంలో లక్షల ఎకరాల్లో వర్షాకాల పంటలు పండించేవారు. మిశ్రమ పంటలతో భూసారం రక్షించబడి జీవ వైవిధ్యం కొనసాగేది.

దెబ్బతింటున్న జీవ వైవిధ్యం

ఆయిల్ ఇంజన్లు, విద్యుత్తు మోటార్లు ప్రవేశంతో మగాణీ పొలాలు పెరిగి, వరికి ప్రాధాన్యం హెచ్చింది. ఈ కారణంగా వైవిధ్యమైన పంటలు పండిద్దామన్నా విద్యుత్తు పగలు, రాత్రి వేళల్లో రావటంతో వరికే ప్రాధాన్యం ఇస్తున్నారు. ఆరోగ్యాన్నిచ్చే తృణ ధాన్యాలు కనుమరుగు అవుతున్నాయి. పట్టణీకరణ పెరగటంతో నగరాల చుట్టు పక్కల లక్షల ఎకరాల్లో తోటల పెంపకం పేరుతో రియల్ ఎస్టేట్ దండా పెరిగి స్వాభావికత నాశనమవుతోంది. తోట పంటలు, కూరగాయ తోటలు ఎక్కువ చేసి యంత్రాలతోపాటు పశువులను కూడా వాడుకుంటూ జీవ రక్షణ, జీవ వైవిధ్యం కొనసాగించాలి. కానీ ఇమాజ్ రైతులు దేశవ్యాప్తంగా చెరకు నరికిన తరువాత వచ్చే ఆకులు, దవ్వ, కంది, ప్రత్తి కంప, వంగ, బెండ లాంటి కూరగాయల కంప మొదలయిన వ్యవసాయ వ్యర్థాలను లక్షల టన్నుల్లో తగుల బెడుతున్నారు. అందు వలన ప్రతి

సంవత్సరం భూసారం తగ్గి వాయు కాలుష్యం పెరుగుతున్నది. ఇందుకు ప్రత్యామ్నాయంగా చిన్నపాటి క్రషర్ల ద్వారా చిప్స్ పొడర్లగా మార్చి మరల పొలంలో ఎక్కువగా వాడే ఏర్పాటు చేయాలి. అందుకు ప్రభుత్వ, ప్రయివేటు పరిశ్రమల వారు తగిన ఏర్పాటు చేయాలి.

నేడు శాస్త్రం ఎంతో అభివృద్ధి చెందుతున్నది. అయితే శాస్త్రం, సాంకేతిక ఫలాలు

సామాన్య రైతుల వరకు చేరటం లేదు. రైతుల నైపుణ్యం పెంచే ప్రభుత్వ యంత్రాంగం లేదు. సాధారణంగా కాయకూరలకు, పండ్ల తోటలకు చీడపీడలు అధికంగా రావటం జరుగుతుంది. అందుకు క్రిమిసంహారక మందులు విచక్షణా రహితంగా వాడబడటంతో రోజుకొక కొత్త జబ్బు రావటం మిత్ర పురుగులు నశించటం జరుగుతున్నది. పక్షిస్థావరాలు, ఫెరమోన్ టాప్స్, రిఫ్లెక్టింగ్ రిబ్బన్లు, జిగురు రాసిన పసుపు రంగు రేకులు, ఎరపంటలు వైరస్ కల్పర్లు, ఆధునిక పద్ధతులు అనుసరించి నట్లయితే ప్రస్తుతం వాడబడే క్రిమిసంహారక మందులు గణనీయంగా తగ్గించవచ్చు. పంటల ఉత్పత్తి పెరగటం, కాలుష్యం తగ్గటం ఒకేసారి జరిగే అవకాశం వుంది. అందుకు ప్రభుత్వం ప్రతి గ్రామానికి వ్యవసాయ శాస్త్రవేత్తలను నియమించి రైతులకు సూచనలు ఇవ్వాలి. అవసర పంటలకు బదులు వ్యాపార పంటలు పండిస్తున్నారు ఒకవైపు పంటనూనెలు దిగుమతి చేసుకుంటూ వేల ఎకరాల్లో పూలకోసం లక్షల ఖర్చుచేసి గ్రీన్ హౌస్, పాలి హౌస్, డ్రిప్లులు వాడుతున్నారు. ఇందుకు టన్నుల కొలదీ పాలిథీన్ వాడుతున్నారు. అలాగే ప్లాస్టిక్ మల్చింగ్ ద్వారా కూడా ప్లాస్టిక్ వాడబడి భూమి కాలుష్యం పాలవుతోంది. అందువల్ల అవసర పంటలకూ మాత్రమే ప్లాస్టిక్ వాడాలి.

ప్రణాళికా రహిత అభివృద్ధితో గతంలో నున్న అనేక మొక్కలు అంతరించిపోతున్నాయి. రబ్బీస్ చెట్లు, ఏనుగు పల్లెరు, పురిపిడి, నల్లేరు లాంటి చెట్లు, కొన్ని రకాల పక్షులు అంతరించిపోవుచున్నవి. హైదరాబాదు నగర చుట్టుపట్ల గుండ్లు, బండల మీద పెద్ద పెద్ద బల్లలు

కనపడేవి. నగర వ్యాప్తితో ఆ బల్బులు అంతరించాయి. అపార్టుమెంట్లు, భవనాలు పెరగటంతో పావురాళ్ళు వృద్ధి చెందుతున్నాయి. తోటల పెంపకంతో నెమళ్ళు, అడివి పండులు పెరుగుతున్నాయి. కొన్నింటికి అనుకూల, మరి కొన్నింటికి ప్రతికూల పరిస్థితులు ఏర్పడుతున్నాయి. కనుక ఈ విధానానికి ఫుల్స్టాప్ పెట్టాలి.

మరోవైపున గ్రామాల్లోను, పట్టణాల్లోను సామాహిక ఎలుకల, బొద్దింకల, ఈగల, దోమల నివారణ చర్యలు చేపట్టాలి. వీటిని నివారించి నట్లయితే మనకొచ్చే రోగాల్లో దాదాపు 80 శాతం జబ్బులు వాటంతటవే మాయం కాగలవు. అప్పుడు మందులు ఉత్పత్తి చేసే రసాయనిక ఫార్మా కంపెనీలు సగానికి పైగా తగ్గించి కాలుష్య నివారణ చేయడం సాధ్యమవుతుంది.

ప్రతి రైతు, తన వ్యవసాయ క్షేత్రంలో ప్రధానంగా మెట్ట ప్రాంత రైతు పొలం చుట్టూ బోర్డరుగాను, మధ్యవరుసలలో వేప, సరివి, బేకు, యూకలిప్టస్, నేరేడు, చింత వెదురు, సుబాబుల్ (పచ్చి మేతకు) లాంటివి పెంచాలి. వాటి ఆకులు ఎరువుగాను పశువులకు మేతగాను, కలపగాను ఉపయోగపడి మంచి ఆదాయం వస్తుంది. పైగా కార్బన్ డై ఆక్సైడ్ ఆక్సిజన్ గా మారుతుంది. భూమి వేడెక్కుకుండా వుంటుంది. ఆహార పంటలతో పాటు సమాంతరంగా వ్యవసాయ అనుబంధ రంగాలను చేపట్టాలి. వైవిధ్య భరిత వ్యవసాయం వలన పర్యావరణం పదిలంగా ఉంటుంది. ఈ పరిస్థితులలో మనిషికి ఆరోగ్యాన్నిచ్చే పండ్లు, ఫలాలు, కాయగూరలు అందుబాటు శాతం పెరిగి ఆరోగ్యం బాగుంటుంది. నేడు శారీరక శ్రమ తగ్గి ముందు, జంక్ ఫుడ్స్ పెరిగి కుర్రకారుకు పొట్ట పెరగటం, బీపీ, షుగర్లు, స్థూలకాయం పెరిగి మందుల మీద ఆధారపడటం ఎక్కువయింది. ఈ విధానం కొనసాగి అమెరికాలో నేడు అరవై శాతానికి స్థూల కాయులు పెరిగారు. ప్రపంచీకరణతో మంచి రాకపోయినా క్లబ్బులు పబ్బులు, బీర్లు - బ్రాండీలు, పిజ్జాలు - బర్గర్లు, డిస్కోలు - ట్రేకులు తన్నుకొస్తున్నాయి. కొద్దిమందికి అధికాదాయం, ఎక్కువ మందికి అల్పాదాయం వస్తోంది. అనేక అసర్దాలతో జనం అతలాకుతలమవుతున్నారు. కనుక సామ్రాజ్య వాద, గుత్తపెట్టుబడి దారీ అనుకూల ప్రపంచీకరణలో భాగమైన సర్వీసురంగ ప్రాధాన్యతను తగ్గించాలి. వ్యవసాయ రంగానికి ప్రాధాన్యత ఇచ్చి, కాలుష్య కారక వస్తు వినియోగదారీ విధానాన్ని విడనాడాలి.

పర్యావరణ పరిరక్షణ మానవాళి బాధ్యత

పారిస్ ఒప్పందంలో వివిధ దేశాలు భూతాపాన్ని తగ్గించ దానికి రూపొందించుకొన్న ప్రణాళికలకు చట్టబద్ధత లేకపోవడం ప్రధాన లోపం గా కనపడుతున్నది. ఈ ప్రణాళికల అమలుకు కూడా నిర్దిష్టమైన కార్యాచరణ ప్రణాళిక లేదు. ఐరాస ఆధ్వర్యంలో సదరు దేశాల ప్రణాళికల అమలును పర్యవేక్షించ చలవలసిన అవసరం ఉన్నది. ఆ దిశగా ప్రయత్నాలు జరుగుతాయని ఆశిద్దాం.

భారతీయ చింతనలో, వాఙ్మయంలో ప్రకృతికి ఆరాధనాభరిత మైన స్థానం ఇవ్వబడింది. సర్వేజనః సుఖినో భవంతు అనడమే కాకుండా సర్వేపి సుఖినః సంతు అనికూడా చెప్పారు. అంటే మనుషులే కాకుండా సమస్త జీవులు కూడా సుఖంగా ఉండాలని అభిలషించారు. అదేవిధంగా

ప్రకృతిలోని ప్రతి అణువుకు దైవత్వాన్ని అపాదించారు. అందుకే భూమికి శాంతి, నింగికి శాంతి, అంతరిక్షానికి శాంతి, అగ్నికి శాంతి, నీటికి శాంతి, దిక్కులకు శాంతి, ఓషధులకు శాంతి, చివరికి శాంతికే శాంతి కావాలని ఋగ్వేదంలో ఆకాంక్షించారు. ఇంత భావాత్మకంగా, ఉదాత్తంగా, ఉద్వేగంగా ప్రకృతిని తాత్పీకరించడం మనిషిని ప్రకృతిలో అంతర్భాగంగా చూడటం ప్రపంచ వాఙ్మయంలో అరుదుగా కనిపిస్తుంది. ఈ విషయంలో పాశ్చాత్యుల కంటే మనం ఉన్నతంగా ఆలోచించినట్లు కనపడుతున్నది.

స్పెన్సోజా అనే డచ్ తత్వవేత్త 17వ శతాబ్దంలో pantheism అనే భావన ద్వారా ప్రకృతిని దైవీకరించడం జరిగింది. ప్రకృతిలోని ప్రతి అంశలో దైవాన్ని చూడటాన్ని pantheism అంటారు. అంతకుముందు వేల సంవత్సరాల క్రితమే ప్రకృతిని ఆరాధించడం భారతీయ సంస్కృతిలో అంతర్లీనంగా ఉన్నది. నేటికి మన దేశంలో చెట్టు, పుట్ట, రాయి, పాము మొదలగు వాటిని ఆరాధించడం చూస్తున్నాం. విలియం వడ్స్వర్త్ అనే ఆంగ్లకవి 18వ శతాబ్దంలో ప్రకృతిని appa-elled celestial light అని వర్ణించాడు.

గత రెండు వందల సంవత్సరాలుగా పారిశ్రామిక విప్లవంతో ప్రారంభమైన పరిసరాల కాలుష్యం నేడు మనిషి మనుగడకే ప్రమాదం కలిగించే స్థాయికి చేరుకున్నది. పరిశ్రమల నుంచి, వాహనాల నుంచి వచ్చే వ్యర్థాలు గాలిని, నీటిని, భూమిని, అంతరిక్షాన్ని అన్నింటిని కాలుష్యం చేస్తున్నవి. కర్చన ఉద్ధారాల వల్ల భూ తాపం పెరిగిపోతున్నది. భూగోళం అగ్నిగోళంగా మారుతుంది. భూ తాపం 2 డిగ్రీల సెల్సియస్ కు చేరితేనే సముద్ర మట్టం పెరిగి అనేక తీర ప్రాంతాలు, ద్వీపాలు మునిగిపోతాయని పర్యావరణ శాస్త్రవేత్తలు హెచ్చరిస్తున్నారు. ప్రస్తుతం ఉన్న రీతిలోనే వాతావరణ కాలుష్యం పెరిగితే ఈ శతాబ్దపు అంతానికి భూ తాపం 3.5 డిగ్రీల సెల్సియస్ కు పెరిగి ప్రళయ విలయాలు సంభవించి జీవులు మనుగడ సాగించలేని స్థితికి చేరుతాయని చెప్తున్నారు.

గ్రీన్ హౌజ్ వాయువులను తగ్గించుకుంటూ ఆర్థికాభివృద్ధి సాధించాలంటే అభివృద్ధి చెందుతున్న భారత్ లాంటి దేశాలు ఇబ్బందులు ఎదుర్కోకతప్పదు. అమెరికా లాంటి అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు శిలాజ ఇంధనాలను విచ్చలవిడిగా వాడుకొని ఇప్పటికే అభివృద్ధిని సాధించాయి. ఈ కారణంగా విడుదలైన కర్చన ఉద్ధారాలు ఇప్పటికే పర్యావరణానికి తీవ్రమైన హాని కలిగించాయి. అందువల్ల భూతాపం తగ్గించడానికి అవి వర్షమాన దేశాలకు పెద్ద ఎత్తున నిధులు, పర్యావరణ అనుకూల సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని సమ కూర్చవలసిన అవసరం ఉన్నది. పర్యావరణ కాలుష్యానికి ఏ దేశాలు ఏ మేరకు కారణం అయ్యాయో ఆ మేరకు నిధులు సమకూర్చాలి. ఐరాస ఆధ్వర్యంలో సదరు దేశాల ప్రణాళికల అమలును పర్యవేక్షించచలవలసిన అవసరం ఉన్నది. ఆ దిశగా ప్రయత్నాలు జరుగుతాయని ఆశిద్దాం.

- ఎస్.కె. శ్రీహరి,
m : 9849930145
e : ackvs08@gmail.com

నిలుపరా నీ రాష్ట్రం నిండు చరిత్రను...

మానవ వికాస చరిత్ర అనంతంగా దొరుకుతూనే వుంది. నిర్విరామంగా, ప్రపంచ పరివ్యాప్తంగా జరుగుతున్న పరిశోధకుల అన్వేషణలలో కొత్త సంగతులు బయటపడ్తూనే వున్నాయి. ఏనాటికానాటికి చరిత్ర కొత్తపుటలు తొడుక్కుంటూనే వున్నది. ఆ కొత్త పేజీలలో మనిషి ఎదిగిన తీరుతెన్నులు ఆశ్చర్యపరుస్తూనే వున్నాయి. ఇప్పటి మనుషులకు ఎప్పటి సంగతులో తెలుస్తున్నపుడల్లా విస్మయానందభరితులౌతున్నారు. పాతుకుపోయిన పాతనమ్మకాల నుంచి బయటపడాలంటే చరిత్ర తెలియడం గొప్ప చికిత్స. గతంలోని మానవ నాగరికతా, సంస్కృతులు పొందిన పరిణతుల గ్రాఫ్ గీసుకుంటే తెలుస్తుంది మనిషి తప్పొప్పుల పట్టిక. చరిత్ర మనకు చెప్పే పాఠం గతంలో మనిషి జీవనాన్ని భగ్గుపరిచిన, ధ్వంసం చేసిన సంఘటనలు పునరావృతం కాకుండా చూసుకోవాలనే కదా.

మన ఊరిలోనే పురామానవుని సమాధులుండొచ్చు. ఆ సమాధులనుంచి ఆనాటి మనుషుల బతుకు తీరుతెన్నులు తెలియజేసే వస్తాధారాలు దొరకవచ్చు. ఆ వస్తువులలో ఈనాటి నాగరికులు ఆరాధించే దేవతల పూర్వరూపాలో, పాటించే మరణాంతర కర్మకాండలో, ఆహార సేకరణ, ఉత్పత్తుల పద్ధతులో, నగలో, నాణాలో, ఆయుధాలను పోలినవి ఉంటాయి. మనం మన పూర్వీకుల నాగరికతా, సంస్కృతులను అర్థం చేసుకునే అవగాహనా జ్ఞానాన్ని పొందుతాం.

ఇట్లాంటి సమాధుల్ని చరిత్రకారులు పేర్కొనే ఇనుప లేదా బృహత్పిల (పెదరాతి) లేదా వెంగాలిథిక్ సమాధులంటారు. మనదేశంలో క్రీ.పూ.1800 సం.ల నుంచి క్రీ.శ.300సం.ల వరకు ఇనుపయుగమని చరిత్రకారులు చేసిన కాలనిర్ణయం. కాని, 2017లో తెలంగాణ రాష్ట్రం, సిద్దిపేట జిల్లా, నంగునూరు మండలంలోని పాలమాకుల, నర్మెటలలోని (36 సమాధులు) పెదరాతియుగం సమాధులలో 4గింటి తవ్వకాలను అప్పటి పురావస్తుశాఖ సంచాలకులు విశాలాక్షిగారి ఆధ్వర్యంలో పురావస్తుశాఖ డైరెక్టర్ రాములునాయక్, డిప్యూటీ డైరెక్టర్ పద్మాభం, సహాయ సంచాలకులు నాగరాజు, ప్రాచీన కట్టడాల సంరక్షకుడు భానుమూర్తి, గంగాదేవిలతో

కూడిన పురావస్తుశాఖ బృందం (వారసత్వశాఖ) చేపట్టింది. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడ్డ తర్వాత ఇది మూడవది. గతంలో పుల్లూరు తవ్వకాలలో దొరికిన మానవాస్థికలను పరీక్షించిన సీసీఎంబి ఆ ఎముకల్లోని డిఎన్ఎ ఆధారంగా అవి క్రీ.పూ.2,500సం.ల నాటివని తెలిపింది. అంతేకాదు ఆ ఎముకలు మధ్యాసియా ప్రజలవని, వారిక్కడకు వలసవచ్చినవారని తెలుస్తున్నదని కూడా ఒక ప్రకటనలో పురావస్తుశాఖ డైరెక్టర్ తెలియజేశారు. గతంలో హైద్రాబాద్ సెంట్రల్ యూనివర్సిటీ ప్రాంగణంలో పెదరాతియుగం తవ్వకాలు జరిపించిన ఆర్కియాలజిస్టు కె.పి.రావు, అక్కడి సమాధులు కూడా అప్పటివేననే అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తం చేసాడు. ఈ తవ్వకాలలో లభించిన మానవాస్థికలను కూడా సీసీఎంబికి పంపించి, పరీక్షలు చేయించాలని, అప్పుడు ఆనాటి పురామానవుల ఆహారపుటలవాట్లు, జీవితకాలం, వారి జాతివివరాలు తెలుస్తాయని అధికారులు పత్రికలకు తెలియజేశారు.

నర్మెట, పాలమాకులలో జరిపిన పురావస్తు శాఖ తవ్వకాలలో లభించిన వస్తాధారాలలో కుండలు, ఇనుప ఉలి, కత్తి, బరిసెలు, రాతిపని ముట్లు, జంతువుల దంతాలు, పురామానవులు అలంకరణ కొరకు వాడుకున్న ఎముకల బిళ్ళపూస లున్నాయి. కుండలలో ఎరుపు, నలుపురంగు (R&B Ware) కుండలు, కుంపటి, కుదురులు, వంటపాత్రలు, నీటిగిన్నెలు, ధాన్యపుకుండలున్నాయి. రాళ్ళను తొలువడానికి వాడే ఒక ఇనుపఉలి దొరికింది. సమాధులలో మరణించిన వారు వాడుకున్న మట్టి (మృణ్మయ) పాత్రలు, ధాన్యం నింపిన కుండలు దొరికాయి. ఇనుప ఆయుధం ఒకటి లభించింది. డైమండ్ ఆకారంలో ఉన్న బొక్కల పూసబిళ్ళలు దొరకడం నాటి పురామానవులు అలంకార ప్రియత్వాన్ని తెలుపుతున్నాయి. నర్మెటలో తవ్విన 4సమాధులలో మొదటి సమాధి మీద పరిచిన, ఆసియాలోనే అతిబరువైన 30టన్నుల మూతరాయిబండను తొలగించారు. 3వ సమాధిలో మట్టిపాత్రలు దొరికాయి. ఇందులోనే ఎముకలు లభించాయి. వీటిలో 40సెం.మీ.ల పొడవైన పురామానవుని మోచేతి ఎముక వుంది. ఎముకల శాంపిల్స్ ని హైద్రాబాదులోని సీసీఎంబికి పరీక్షల నిమిత్తం పురావస్తుశాఖ

పంపించింది. పురావస్తుశాఖ నివేదిక ఇంకా విడుదల కావాల్సివుంది. సమాధులున్న ప్రాంతంలో ఒక రాతిగొడ్డలి దొరికింది.

నర్మేట, పాలమాకులలో పెదరాతియుగం సమాధులున్న ప్రాంతంలోనే ఒక రాతిబండమీద ప్రత్యేకమైన పంక్తులలో చెక్కిన రాతిబొద్దులు (Cupules) న్నాయి. వీటిని ముడుమాలలోని రాతిగడ్డెమీద చెక్కిన నక్షత్రమండలంతో పోల్చవచ్చు. ఇవికూడా నక్షత్రవ థాన్ని నూచిస్తున్నాయి. ఏ నక్షత్రమండలాకారంలో ఉన్నాయో చెప్పడానికి పరిశోధనలు చేయవలసివుంది.

ఈ ప్రాంతంలో సిద్దిపేట మండలం పుల్లూరు, కొండపాక, నారాయణరావుపేట, పొన్నాలలో, నంగునూరు మండలం రాజగోపాల్పేట, నర్మేట, పాలమాకుల, వెల్కటూరు, గట్లమల్యాల, బద్దిపడగలలో, కోపాడ మండలంలోని కోపాడ, తంగెల్లపల్లి, కూరెల్లలో, మరుకుక్కు మండలంలోని మరుకుక్కులో, చిన్నకోడూరు మండలంలోని సందులాపూర్, రామంచ, రామునిపట్ల, ఇబ్రహీంనగర్, దామరకుంట(మరుకుక్కు)లో, ఇంకా ఎర్రపల్లి, శివారు వెంకటాపూర్, వరదరాజపురంలో, మరిన్ని గ్రామాలలో పెదరాతియుగం సమాధులున్నాయి.

ఈ సమాధులన్నింటిలో బంతిరాళ్ళు పేర్చిన సిస్టు (పెట్టె) సమాధులే ఎక్కువ. ఆ సమాధులలోని తలాపు రాతిసలపకు కంఠ(పోర్ట్ హోల్) ఉండడం ఒకే సాంస్కృతిక సంప్రదాయం. మరణించిన వారి ఆత్మలు ఈ కంఠల నుంచి బయటికి వెళ్ళి, మళ్ళీ సమాధులలోనికి వస్తాయన్నది పురా విశ్వాసం. ఈ నమ్మకాల జూబితాలలో సమాధులలో వుంచిన ధాన్యం కుండలు, కర్మకాండ పాత్రలు, వారి ఆయుధాల వంటివి ఉంటాయి. ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఈ సమాధుల విషయంలో ఎన్నోపోలికలున్నాయి. సిద్దిపేట జిల్లా మరుకుక్కు మండల కేంద్రంలోని సమాధులు (సిస్టుల నిర్మాణం, మెన్డర్లు, బంతిరాళ్ళు) ఇరాక్ లోని ఇర్సుక్ లోని సమాధులతో పోలివున్నాయని చరిత్రకారుల అభిప్రాయమని 30యేండ్ల క్రితమే పత్రికలు రాసాయి. ఇప్పుడా మాటను రుజువుచేసే సాక్ష్యం పుల్లూరు తవ్వకాలిచ్చాయి కదా.

ఆ అభిప్రాయాన్ని రుజువుచేసే సాక్ష్యం ఇటీవల నంగునూరు మండల కేంద్రంలో నివసించే మా చరిత్రబృందం సభ్యుడు కొలిపాక శ్రీనివాస్ చేతికి దొరికింది. కొలిపాక శ్రీనివాస్ ఈ వస్తువు లభించేనాటికే తనవూరి పాటిగడ్డెమీద, తమపొలం పరిసరాల్లో అనేక పురావస్తువులను సేకరించాడు. నంగునూరులో తనకు టెర్రకోట

మట్టిపూసలు, ఇనుప ములికి, పైసలుగా వాడిన గవ్వలు, టెర్రకోట పెండెంట్ దొరికాయి. అన్నింటికన్నా మిన్న తనకు దొరికిన టెర్రకోట ఎద్దుతల బొమ్మ. ఈ బొమ్మను పోలిన టెర్రకోట బొమ్మలు ఇజ్రాయిల్, ఆఫ్ఘనిస్తాన్, ఇరాక్ దేశాలలో, సింధులోయ నాగరిక వస్తువులలో లభించాయి. ఇది మనకు మధ్యాసియా వారికి ఉన్న సాంస్కృతిక సంబంధాలను స్థాపించే రుజువునిస్తున్నది. మనవద్ద కొండపాకలో కూడా ఎద్దుశరీరం నడుం నుంచి వెనకభాగం టెర్రకోట బొమ్మ దొరికింది. ఇవి మనరాష్ట్రంలో ఈ ప్రాంతంలో దొరికిన విలువైన పురావస్తుధారాలు. రెండోది టెర్రకోట పెండెంట్. మనదేశంలో ఇటువంటి పెండెంట్లు దొరికింది చాలా అరుదు. రోమన్ల టెర్రకోట పెండెంట్లను తలపించిన ఈ టెర్రకోట పెండెంట్ నంగునూరులో దొరకడం ఒక చారిత్రక పరిణామగతిలో విశేషమే. ఇంకా మనం మన చరిత్రను మరింత లోతుగా వెతకాలని గుర్తుచేసే సంకేతం ఆ వస్తువు.

మనిషి జీవన సంస్కృతిలో అనేకానేక పరిణామాలు సంభవించాయి. ప్రాకృతికంగా కొన్ని మనిషియొక్క స్వాభావికమైన ఉత్సुकతలవల్ల కొన్ని, నిరంతరంగా ఏర్పడే అవసరాల నిమిత్తం పూర్వానుభవాల నుంచి మనిషి గ్రహించిన జ్ఞానం కొత్తవస్తువులను తయారుచేసుకునేటట్లు చేసింది. మనిషి తనకు పనికొచ్చిన వస్తువులను, తనకు తిండిగా పనికొచ్చిన జంతువుల్ని, తమని చంపిన జంతువుల్ని గుర్తుపెట్టుకుని ఆరాధించాడు. ప్రేమించాడు. అవన్నీ దైవాలగా మారడానికి చాలాకాలం పట్టింది. నంగునూరులో దొరికిన ఎద్దుతల మనిషికి వ్యవసాయానికి పనికొచ్చిన, తిండికి పనికొచ్చిన, బతుకుతెరువులో బాసటగా నిల్చిన జంతువు యాది. అది మనిషి ఆ జంతువుపట్ల కలిగివున్న గౌరవం. ఎడితనూర్లో గద్దగుండు మీద గీసిన రెండు మహిషాల గీటుబొమ్మలు (పెట్రోగ్లిఫ్స్) అప్పటి మనిషి తన సమాహానికి ఎంచుకున్న టోటెం చిహ్నాలు.

మా చరిత్రబృందం అన్వేషణలో సిద్దిపేట జిల్లా కొండపాక మండలకేంద్రంలో గ్రామానికి దక్షిణదిశలో పారే 'దక్షిణ గంగ' అంచున చిన్నరాతిబొద్దు మల్లన్నగుట్ట వద్ద వున్న చెలకలలో శాతవాహనుల నాటి ఇటుకలు, అమ్మదేవత టెర్రకోటబొమ్మల శకలాలు, కుండ పెంకులు, చిన్న సైజు (గురుగులవంటి) మట్టిపాత్రలు, టెర్రకోట పూసలు, దోసిళ్ళకొద్ది ఆభరణాలలో వాడుకునే నల్లపూసలు, పగడాలు, రంగు, రంగుల పూసలు, గాజు పరిశ్రమలో వాడిన రంగురాతి ముక్కలు, ఇనుప పరిశ్రమలో మిగిలిన ఇనుం చిట్టెలుకొల్లలుగా దొరికాయి. అరణితో నిప్పు రాజేసేటందుకు వాడే గుంటవున్న రాయి, 'fire starting stone'

కూడా లభించడం విశేషం. అంతేకాదు హరప్పా తవ్వకాలలో దొరికినటువంటి ఎముకతో చేసిన 'పాచిక' దొరకడం కూడా ప్రత్యేకంగా చెప్పదగిన సంగతే. శానం వంటి చీల్చుడు పనిముట్లొకటి, అంతేకాదు శాతవాహనుల కాలానికి ముందునాటి చరిత్ర పూర్వయుగంలోని కొత్తరాతి యుగం రాతి పనిముట్లు ఒకేచోట లభించాయి. ఇవి ఈ ప్రాంతంలో పురామానవుల ఆవాస కేంద్రాలున్నట్లు తెలిపే ఆధారాలు. శాతవాహనులకాలం నుంచి చాలా కాలం దాకా ఇక్కడ గాజుపరిశ్రమ వున్నట్లు తెలుసుకోవడానికి ఇక్కడ లభిస్తున్న గాజు అంటిన వివిధకాలాలకు చెందిన కుండ పెంకులు సాక్ష్యాలు. టెర్రకోట్ బొమ్మలు కూడా సాతవాహనుల కాలానికి చెందినవే. మనకు వీటిని పోలిన టెర్రకోట్ బొమ్మలు కొండాపూర్ తవ్వకాలలో దొరికాయి.

ఈ ప్రాంతంలో లభించిన రాతిగొడ్డండ్లు కూడా మానవ వికాసంలో, పరిణతిలో బండగుర్తులుగా నిలుస్తున్నాయి. పురామానవుడు పాతరాతియుగం నుంచి చివరి రాతియుగం పెదరాతియుగం దాకా వాడుకున్న రాతిపనిముట్ల తయారీలో ఎన్నెన్నో మార్పులు చోటు చేసుకున్నాయి. క్వార్ట్ రాళ్ళతో మొదలుపెట్టిన ఈ రాతిపనిముట్ల తయారీ కొత్తరాతియుగందాక, పెదరాతియుగంలో కొంతకాలం అగ్నిశిలలను వాడుకునే దాక వచ్చింది. రాతిపనిముట్లు పరిమాణాన్ని తగ్గించడమనేది మానవవికాసంలో గొప్ప మలుపు. దీన్నే Reduction of Tools అంటారు. మా బృందం పరిశీలనకు లభించిన రాతిగొడ్డండ్లను చరిత్రలో వివిధరకాల రాతిగొడ్డండ్లతో పోల్చిచూసాం. ఈ గొడ్డండ్ల డయాగ్రామ్స్ గీసి, వాటిని విశ్లేషించేందుకు సాయపడ్డాడు మా అహోబిలం కరుణాకర్.

వివిధ ఆకారాలలో వున్న ఈ రాతి పనిముట్లలో ఎక్కువగా చేతిగొడ్డండ్లు వున్నాయి. కొన్ని చీల్చుడు (క్లీవర్స్) రాళ్లు, చెక్కుడు రాళ్ళు (చాపర్స్) ఆ రాతిపనిముట్లలో వున్నాయి. కొండపాకలో దొరికిన చేతిగొడ్డండ్లలో అండాకారం, బల్లెం మొన వంటివి, బాదాం కాయ

ఆకారం గలవి ఎక్కువ వున్నాయి. ద్విపార్శ్వసౌష్ఠవ, ద్విముఖ, కుంభాకార గొడ్డండ్లే ఎక్కువవున్నాయి. వాటిలో కొన్ని అవశిష్ట వల్కలాలతో వున్నాయి. కొన్ని ఆఘాతాలతో, కొన్ని మెత్తటి సుత్తెదెబ్బలతో చేసినవి వున్నాయి. లభించిన రాతిపరికరాలలో అపూర్వమైన రెండువైపుల ఆయుధపు టంచులున్న (Double edged Hand axe) గొడ్డలి విశేషమైనది. ఏకపార్శ్వ కుంభాకారంతో 8 అంగుళాల పొడవు, 4 అంగుళాల వెడల్పులున్న ఈ పనిముట్లు ఇంతవరకు లభించిన వాటిలో ప్రత్యేకమైనది. చాలా అరుదైనది. ఇటువంటి గొడ్డండ్లు ఇనుముతో చేసినవి లభించాయి. యుద్ధంలో వాడే ఇనుప గండ్రగొడ్డలి పాత మహాబాబ్ నగర్ లో లభించినట్లు తెలిసింది. కాని, రెండంచుల ఆయుధంతో గొడ్డలి దొరకడం ఇదే ప్రథమం తెలంగాణలో.

ఈ రాతి పనిముట్లలో 7 అంగుళాల పొడవు, 4 అంగుళాల చుట్టుకొలతలున్న ద్వికుంభాకార, ద్విపార్శ్వముఖ, ధీర్ఘలంబితమైన బల్లెపుటాకారపు గొడ్డండ్లు, 6 నుంచి 3.5 అంగుళాల పొడవు, 4 నుంచి 2.6 అంగుళాల చుట్టుకొలతలున్న బాదంకాయ ఆకారంలో ద్వికుంభాకారం, ద్విపార్శ్వముఖాలతో ట్రెపీజియం రూపంలో కనిపించే చేతిగొడ్డండ్లు న్నాయి. మొత్తం లభించిన గొడ్డండ్లు 21. వాటిలో వాడనివి, కొత్తవి 9, వాడినవి, అరిగినవి 9, విరిగినవి 3. ఈ వివరాలతో ఈ ప్రదేశం కొత్తరాతియుగంలో పనిముట్ల కార్ణానా అని చెప్పవచ్చు. ఇక్కడ లభించే గట్టివి, విరుగనివి అగ్నిశిలలను రాతిగొడ్డండ్ల తయారీకి వాడినారు.

ఈ ప్రాంతంలోనే మా చరిత్రబృందానికి తిమ్మారెడ్డి (కొండపాక), వెంకటాపూర్ (), రేగొండ (హుస్సాబాద్), లకుదారం, గిరాయిపల్లి (కొండపాక) దామరకుంట (మరుకుక్కు), వీరన్నపేట (చేర్యాల) రాతిచిత్రాలు లభించాయి. మెడక్ జిల్లాలో మరిన్ని రాతిచిత్రాల తావులను అన్వేషించింది మా బృందం. ఈ రాతిచిత్రాలలో వలుచోట్ల అగుపించిన ఎద్దులబొమ్మలు

కొత్తరాతియుగంలో పురామానవుల వ్యవసాయ సంస్కృతీవికాసానికి బొమ్మలలిపి సంతకాలు.

పోస్ట్ స్క్రిప్ట్:

నంగునూరు కళ్యాణీ చాళుక్యుల పరిపాలనలో ఒక పాలనాకేంద్రం. 'చతుర్థకులజుండైన' రేవిరెడ్డి నంగునూరి పాలకుడు. చండిరెడ్డికి తండ్రి. రేవిరెడ్డికి మిత్రుడైన పున్నిరెడ్డి పుత్రుడు మల్లారెడ్డి జిట్టకుల తిలకము వంటివాడు.

కళ్యాణీచాళుక్య చక్రవర్తి త్రిభువనమల్ల విక్రమాదిత్యుని కాలంలో ప్రసిద్ధ నంగునూరి పాలకుడు రేవిరెడ్డి మిత్రుడు పున్నిరెడ్డి అని బెక్కల్లు శాసనసారాంశంలో వుంది. కాని, శాసనంలో 'నంగునూరి వల్లభుండగు రేవిరెడ్డికి విలాస రతీశుండు (అంటే స్నేహితుడా? రేవిరెడ్డికి పున్నిరెడ్డి స్నేహితుడని శాసనం పరిచయంలో రాసివుంది.) పౌత్రుండైన వీతభయుండు పున్నిరెడ్డి' (24 నుంచి 35 వరకు వంక్తులు) అని వుంది. అంటే నంగునూరు పాలకుడు రేవిరెడ్డి కొడుకు చండిరెడ్డి, రేవిరెడ్డి మనవడు పున్నిరెడ్డి. పున్నిరెడ్డి కొడుకు మల్లారెడ్డి. మల్లారెడ్డి 'కులతిలకుండండ్రు నన్నుం గులజనులని

వేద్యం జిట్టకుల తిలకము నా వెలయంగ వ్రెక్కంటం గరంబు... ము జినాగారమెత్తె నతి ధార్మికుండై' అని శాసనం మొదటిపక్కలో ముగిసిపోతుంది. శాసనంలో ఒకచోట విష్టికులమని (8వ పంక్తి), మరోచోట జిట్టకులమని (45వ పంక్తి) వుంది.

ఈ పున్నిరెడ్డి (పున్నియరెడ్డి) ఆలేటి శాసనంలో(క్రీ.శ.1125) పేర్కొనబడ్డాడు?. పున్నిరెడ్డి కొడుకు మల్లారెడ్డి. మల్లారెడ్డి వ్రెక్కంటి (బెక్కంటి) పురవరేశ్వరుడు (శాసనం 3వ పక్కన 11-12పంక్తులు). ముత్తాత రేవిరెడ్డి నంగునూరు పాలకుడు మనవడు మల్లారెడ్డినాటికి బెక్కల్లు పాలకుడైనట్లు శాసనం వల్ల తెలుస్తున్నది.

మల్లారెడ్డిది 'అప్రమిత నిర్మల బుద్ధి, సమృద్ధి శ్రావక వ్రతయుతుల్లె

వి(శిష్టుల)గు వారల వంశము' అని శాసనంలోని 17-19పంక్తుల వల్ల విదితమౌతున్నది. అందువల్లనే జైనుడైన మల్లారెడ్డి బెక్కల్లులో జినాగారం నిలిపాడు

ఈ నంగునూరులో మహావీరుని జైనబసది వుండేదని చెప్పడానికి ఊరు బయట కాయోత్పర్ణ భంగిమలో కనిపిస్తున్న గిన్నెదేవర (జినదేవర) (ఖానాపూర్ శాసనంలో గిన్నెదేవయాగి అని వుంది) నిలువెత్తు విగ్రహమే సాక్ష్యం. 10 అడుగుల ఎత్తు, 4 అడుగులకు పైగా వెడల్పున్న ఈ వర్ణమాన మహావీరుని శిల్పం తెల్లగ్రానైట్ రాయిలో చెక్కబడ్డది. చిన్న పరుపుబండపై జినబసది నిర్మించబడ్డది. జినుని విగ్రహం చుట్టు పరిచిన ఇటుకల వేదిక,

ఎదురుగా పరిచిన రాతిపలకలు, అంచులకు గోడ ఆనవాళ్ళుగా అక్కడక్కడ కనిపించే రాతికట్టలు పూర్వం అక్కడొక జైనదేవాలయ నిర్మాణం వుండేదనడానికి నిదర్శనాలు. జినదేవుని విగ్రహం పురుషాంగాన్ని చెక్కేసి గుంత తొలిచినట్టుంది. అందుకే అందరు జినదేవుని శిల్పాన్ని స్త్రీ శిల్పంగా భావించి, ఊరిబయటి దేవతగా పిలుస్తుంటారు. జైన దిగంబరత్వం గిట్టనివారు చేసిన ధ్వంసక్రియ విగ్రహాన్ని చెడగొట్టింది. జైనం మీద జరిగిన

దాడిగా కూడా చెప్పొచ్చు.

ఈ ప్రాంతంలో జరిపిన అన్వేషణలలో పొల్తోన్న వేముగంటి మురళీకృష్ణ, వేముగంటి రఘునందన్, అహోబిలం ప్రభాకర్, అహోబిలం కరుణాకర్, నసీర్, సామలేటి మహేశ్, అరవింద్ ఆర్య, సముద్రాల సునీల్, రాగిమురళి, కట్టా శ్రీనివాస్, కొలిపాక శ్రీనివాస్ లకు ప్రత్యేకంగా...

మొత్తంగా రాష్ట్రమంతటా విస్తరిస్తున్న చరిత్రబృందం సభ్యులందరికి నా అభినందనలు. ధన్యవాదాలు.

- శ్రీ రామోజు హరగోపాల్, m : 99494 98698 e: akshara25@gmail.com

అన్నదాతకు అందలం

మట్టిని నమ్మిన రైతుకు.. ప్రజలను నమ్మిన రాజకీయ పార్టీకి ఓటమి లేదు :

తెలంగాణ రాష్ట్ర వ్యవసాయశాఖ మంత్రి సింగిరెడ్డి నిరంజన్రెడ్డి

నాటి సమైక్య రాష్ట్రంలో వ్యవసాయం కుదేలు అయింది, వివక్షకి గురైంది. నీళ్లు ఉన్నా కూడా మనకు ఇవ్వలేదు. చెరువులు బావులపై ఆధార పడాల్సిన పరిస్థితి ఉండేది. సాగునీరు కోసం కృష్ణ గోదావరిలపై ఎలాంటి ప్రాజెక్టులు చేపట్టలేదు, నాటి సమైక్య రాష్ట్రంలో తెలంగాణకు అన్యాయం జరిగింది. తెలంగాణ వచ్చిన తర్వాత సాగునీటి ప్రాజెక్టులపై సీఎం కేసీఆర్ దృష్టి పెట్టారు. రైతుబంధు అత్యభిమానాన్ని పెంచే పథకం. వ్యవసాయ అభివృద్ధి కోసం కేసీఆర్ గట్టి పునాది వేశారు అని తెలిపారు తెలంగాణ రాష్ట్ర వ్యవసాయ శాఖ మంత్రి సింగిరెడ్డి నిరంజన్రెడ్డి.

దేశంలో రైతువేదికలు నిర్మించిన ఏకైక రాష్ట్రం తెలంగాణ రాష్ట్రం మాత్రమే. ప్రతి చోటా ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు ఎన్నో ఉ

ండొచ్చు, కానీ కేవలం రైతులను దృష్టిలో పెట్టుకుని వారికోసమే రైతువేదికలను సృష్టించింది కేసీఆర్ మాత్రమే. 60 శాతం మంది ఆధారపడడ వ్యవసాయరంగం బాగుంటే సమాజం అంతా బాగుంటుంది. మట్టిని నమ్మిన రైతుకు.. ప్రజలను నమ్మిన రాజకీయ పార్టీకి ఓటమిలేదు. ఆరున్నరేళ్లలో కేసీఆర్ నాయకత్వంలో తెలంగాణలో జరిగిన అభివృద్ధిని మించి దేశంలోని 27 రాష్ట్రాలలో ఎక్కడా జరగలేదు.

దేశంలోనే సంబర్ వన్గా తెలంగాణ..

సాగులో తెలంగాణ దేశంలోనే సంబర్ వన్గా నిలిచింది. వానాకాలంలో 39 శాతం అత్యధికంగా సాగుచేశారు. సాగునీటి రాకతో వ్యవసాయ రంగంలో మోటార్ల వినియోగం పెరగడంతో

కరెంట్ వినియోగం కూడా భారీగా పెరిగింది. రైతు ఉత్పత్తి సంఘాల (ఎఫ్పీవో)ను ఏర్పాటు చేయనున్నాం.

అన్నదాతకు అందలం

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అన్నదాతకు అగ్రస్థానం కల్పించింది. బడ్జెట్ కేటాయింపుల్లో వ్యవసాయం, అనుబంధ శాఖలకు పెద్దపీట వేసింది. 2020-21 ఆర్థిక సంవత్సరానికి ఏకంగా 25,811.78 కోట్లు కేటాయించింది. గతం కంటే ఈసారి బడ్జెట్లో వ్యవసాయ, అనుబంధ రంగాలకు అత్యంత ప్రాధాన్యం కల్పించడం విశేషం. అందులో ప్రగతి పద్దు రూ. 23,405.57 కోట్లు కాగా మిగిలిన రూ. 2,406.21 కోట్లు నిర్వహణ పద్దు.

- రైతు రుణమాఫీకి రూ. 6,225 కోట్లు
- రైతు బీమాకు రూ. 1,141 కోట్లు
- మార్కెట్ ఇంటర్వెన్షన్ ఫండ్కు రూ. 1,000 కోట్లు
- పశుసంవర్ధకశాఖకు రూ. 1,586 కోట్లు
- సహకార, మార్కెటింగ్కు రూ. 108 కోట్లు
- రైతుబంధుకు రూ. 14 వేల కోట్లు..

గతంకంటే రూ. 2 వేల కోట్లు అదనం మొత్తం వ్యవసాయ అనుబంధ శాఖల బడ్జెట్లో ప్రగతి పద్దు కింద వ్యవసాయ రంగానికి రూ.23,221.15 కోట్లు కేటాయించగా సహకార, మార్కెటింగ్ శాఖలకు రూ.7.42 కోట్లు, పశుసంవర్ధక శాఖకు రూ.177 కోట్లు కేటాయించింది.

వ్యవసాయ రంగానికి కేటాయించిన ప్రగతి పద్దు బడ్జెట్లో రైతు బంధు, రైతు బీమా, రైతు రుణమాఫీలకు అగ్రస్థానం కల్పించారు. రైతు బంధు పథకం అమలు కోసం రూ.14వేల కోట్లు కేటాయించారు. 2018-19 బడ్జెట్లో రూ.12వేల కోట్లు కేటాయించగా దానికి అదనంగా రూ.2వేల కోట్లు కేటాయించడం గమనార్హం. కొత్త పాస్పుస్తకాలు మంజూరు కావడం వల్ల రైతు బంధు లబ్ధిదారుల సంఖ్య వచ్చే ఏడాది పెరగనుండటంతో పెరిగే లబ్ధిదారుల సంఖ్యకు అనుగుణంగా బడ్జెట్లో రూ.2 వేల కోట్లు అదనంగా పెంచినట్లు ప్రభుత్వం తెలిపింది. అంతేగాకుండా సాగునీటి ప్రాజెక్టులు పూర్తికావడం, పంటల సాగు విస్తీర్ణం పెరగడం వల్ల కూడా ఈ నిర్ణయం తీసుకుంది.

రైతుబంధుకు గత బడ్జెట్లో కేటాయించిన సొమ్ముకు 1.20 కోట్ల ఎకరాలను పరిగణనలోకి తీసుకోగా ఈసారి కొత్త పాస్పుస్తకాల సంఖ్య పెరగడం, ప్రాజెక్టులు, జలాశయాల ద్వారా మొత్తంగా 20 లక్షల ఎకరాల ఆయకట్టు అదనంగా పెరిగిందన్న అంచనాతో 1.40 కోట్ల ఎకరాలను పరిగణనలోకి తీసుకొని ప్రభుత్వం కేటాయింపులు చేసింది. రైతుబంధు ద్వారా 2018-19 ఖరీఫ్లో రూ. 5,235

కోట్లు, రబీలో రూ. 5,244 కోట్లు పంపిణీ చేయగా 2019-20లో ఎకరానికి రూ. 10 వేల చొప్పున రూ. 12 వేల కోట్లను బడ్జెట్లో కేటాయించింది.

రైతు రుణమాఫీకి రూ. 6,225 కోట్లు...

గత ఎన్నికల సందర్భంగా టీఆర్ఎస్ ప్రభుత్వం రైతు రుణమాఫీ ప్రకటించింది. అయితే గతంలో చేసిన రుణమాఫీకి, ఇప్పుడు రుణమాఫీకి కాస్త తేడా ఉంది. 2014 ఎన్నికల మేనిఫెస్టోలో రూ. లక్షలోపు ఉన్న రైతుల వ్యవసాయ రుణాలను మాఫీ చేస్తామని టీఆర్ఎస్ ప్రకటించి అందుకు అనుగుణంగా రూ.16,124 కోట్లను నాలుగు విడతల్లో మాఫీ చేసింది. ఈసారి బడ్జెట్లో రూ. 6,225 కోట్లు కేటాయించింది. రాష్ట్రంలో రూ.25 వేలలోపు రుణాలున్న రైతులు 5,83,916 మంది ఉండగా వారందరి రుణాలను నూరు శాతం ఒకే దఫాలో మాఫీ చేయాలని ప్రభుత్వం కొత్త నిర్ణయం తీసుకుంది.

మార్కెట్ ఇంటర్వెన్షన్ ఫండ్కు రూ. 1,000 కోట్లు

ఈ బడ్జెట్లో మార్కెట్ ఇంటర్వెన్షన్ ఫండ్ కోసం ఏకంగా రూ. వెయ్యి కోట్లు కేటాయించడం విశేషం. కేంద్ర ప్రభుత్వం ప్రతిసారి మద్దతు ధరకు కొనుగోలు చేయాల్సిన పంటల విషయంలో పరిమితి విధిస్తుండటంతో రైతులు దళారులను ఆశ్రయించే పరిస్థితి తలెత్తుతోంది. దీన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని ప్రభుత్వం ఈ కీలక నిర్ణయం తీసుకుంది. వరి, వత్తి, మొక్కజొన్న, కందులు తదితర పంటల కొనుగోలుకు పెద్ద ఎత్తున కొనుగోలు కేంద్రాలు ఏర్పాటు చేయడం ద్వారా

రైతులకు సరైన ధర వచ్చేలా చేయాలనేది సర్కారు ఉద్దేశం. ఈ ఏడాది పండిన కందులలో కొద్ది శాతం మాత్రమే కేంద్ర ప్రభుత్వం కొనుగోలు చేసింది. కంది రైతులను ఆదుకునే లక్ష్యంతో ఎంత ఖర్చయినా సరే మొత్తం కందులను కొనుగోలు చేయాలని బడ్జెట్లో స్పష్టం చేసింది. అలాగే ఈ ఏడాది రూ.600 కోట్లతో మైక్రో ఇరిగేషన్ కార్యక్రమాలను అమలు చేయాలని నిర్ణయించింది.

రైతు బీమాకు రూ.1,141 కోట్లు..

రైతు బీమాకు ప్రస్తుత బడ్జెట్లో రూ.1,141 కోట్లు కేటాయించారు. రాష్ట్రంలో ఏ రైతు, ఏ కారణంతో మరణించినా ఆ కుటుంబానికి వెంటనే రూ. 5 లక్షలు అందించడమే దీని ఉద్దేశం. 18 నుంచి 60 ఏళ్లలోపు వయసున్న ప్రతి రైతుకూ బీమా సదుపాయం కల్పిస్తారు. ప్రతి రైతు పేరిట రూ. 2,271.50 ప్రీమియం మొత్తాన్ని ప్రభుత్వమే ఎల్బీసీ సంస్థకు క్రమం తప్పకుండా చెల్లిస్తోంది. రైతు చనిపోయిన 10 రోజుల్లోపే వారి కుటుంబ సభ్యులకు రూ. 5 లక్షలు

బీమా పరిహారం చెల్లిస్తుంది.

ఒక్కో రైతు వేదికకు రూ. 12 లక్షలు

రాష్ట్రవ్యాప్తంగా ప్రతి 5 వేల ఎకరాల క్లస్టర్కు ఒకటి చొప్పున రైతు వేదికలను నిర్మించాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. ఒక్కో రైతు వేదికను రూ. 12 లక్షలతో నిర్మించాలని బడ్జెట్లో ప్రభుత్వం ప్రతిపాదించింది. అందుకోసం మొత్తం రైతు వేదికల నిర్మాణానికి ఈ బడ్జెట్లో రూ. 350 కోట్లు కేటాయించింది. పాడి రైతులకు అందించే ప్రోత్సాహకం కోసం ఈసారి బడ్జెట్లో రూ. 100 కోట్లు, పశుపోషణ, మత్స్యశాఖకు రూ. 1,586.38 కోట్లు కేటాయించారు.

రైతులకు విత్తన సరఫరా కోసం రూ. 55.51 కోట్లు కేటాయించారు. ప్రొఫెసర్ జయశంకర్ వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయానికి గత బడ్జెట్లో రూ. 20 కోట్లు కేటాయించగా ఇప్పుడు రూ. 25 కోట్లు కేటాయించారు. విత్తనాల సబ్సిడీకి రూ. 142 కోట్ల మేర కేటాయింపులు చేశారు.

మన వ్యవసాయ కేటాయింపులు జాతీయసగటు కంటే ఎక్కువ

వ్యవసాయ రంగాన్ని అభివృద్ధి చేసే లక్ష్యంతో పనిచేస్తున్న తెలంగాణ ప్రభుత్వం గత ఐదేళ్లలో మొత్తం బడ్జెట్ కేటాయింపుల్లో వది శాతాన్ని దీనికే కేటాయించటం గొప్ప పరిణామమని వ్యవసాయశాఖ మంత్రి నిరంజన్ రెడ్డి వెల్లడించారు. ఇది జాతీయ సగటు కంటే ఎక్కువగా ఉందన్న విషయాన్ని గుర్తించాలన్నారు. జాతీయ స్థాయిలో వ్యవసాయానికి కేటాయించిన మొత్తం బడ్జెట్ పద్దులో కేవలం 6.5% మాత్రమేనన్నారు. 'రాష్ట్రంలో వ్యవసాయం, దాని అనుబంధ రంగాలకు కేటాయింపులు గొప్పగా ఉన్నాయి. నాడు బోరుబావి వేసి బాగుపడినవాడు లేడు, నేడు చెరువుల కింద సాగు చేసి చెడిపోయిన వాడు లేడు. అమెరికా లాంటి అగ్రరాజ్యాల్లో కూడా సాగుకు 24 గంటల ఉచిత కరెంటు ఇచ్చిన దాఖలాలు కనిపించవు.'

రైతులు బాగున్నప్పుడే రాష్ట్రం సుభిక్షంగా ఉంటుంది

రైతులు రసాయన ఎరువులు వాడకుండా సేంద్రియ వ్యవసాయం చేయాలి. రసాయనిక ఎరువులు వాడడం వల్ల పర్యావరణం దెబ్బతినడంతో పాటు ప్రజలు అనారోగ్యం బారిన పడుతారు. ఈ క్రమంలోనే రైతులు సేంద్రియ వ్యవసాయంపై దృష్టి

సారించాలి. రైతులు పండించిన పంటను ప్రభుత్వం మద్దతు ధరతో కొనుగోలు చేస్తుందని వెల్లడించారు. రాష్ట్రంలో సహకార వ్యవస్థను బలోపేతం చేసేందుకు కృషి చేస్తున్నట్లు తెలిపారు.

శంషాబాద్ విమానాశ్రయం నుండి కూరగాయల ఎగుమతి

తెలంగాణ రాష్ట్రంలో పండించిన పండ్లు, కూరగాయలను శంషాబాద్ విమానాశ్రయం నుండి ఎగుమతి చేయనున్నట్లు మంత్రి నిరంజన్ రెడ్డి తెలిపారు. ఉద్యానపంటల అధ్యయనంలో భాగంగా కర్ణాటక రాష్ట్రంలో పర్యటించిన మంత్రి బెంగుళూరు లాల్ బాగ్ లోని హాప్ క్యామ్ప్, మదర్ డైయరీ, సఫల్ యూనిట్లు, తిరుమ్ హెల్త్ హాల్స్ ఆనందరెడ్డి వ్యవసాయ క్షేత్రాలను సందర్శించారు. ఈ సందర్భంగా మాట్లాడుతూ.. రాష్ట్రం నుంచి విమానాశ్రయం ద్వారా కూరగాయల ఎగుమతికోసం జీఎంఆర్ సంస్థతో సమావేశం నిర్వహించాలని అధికారులకు ఆదేశాలిచ్చామన్నారు. హైదరాబాద్ నలువైపులా మార్కెట్లు రావాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉందన్నారు. శంషాబాద్, వంటిమామిడి, ఇబ్రహీంపట్నం ప్రాంతాల్లో రైతు సహకార సంస్థల ద్వారా మార్కెట్లను ఏర్పాటు చేయనున్నట్లు వెల్లడించారు.

దళారీ వ్యవస్థ పోయి రైతులకు, వినియోగదారులకు నేరుగా సంబంధాలు ఏర్పడాలన్నారు. అప్పుడే రైతుల శ్రమకు తగిన గిట్టుబాటు ధరలతో పాటు, వినియోగదారులకు సరసమైన ధరలకు నాణ్యమైన పండ్లు, కూరగాయలు లభిస్తాయన్నారు. కర్నూలు-హైదరాబాద్ జాతీయ రహదారి వెంట అగ్రి ఫుడ్ ప్రాసెసింగ్ ఎగుమతి యూనిట్లను ఏర్పాటు చేయాలని, అందుకోసం ప్రభుత్వ సహకారం అందిస్తామని ప్రకటించారు. బీచుపల్లిలో వేరుశనగ నూనె ఉత్పత్తి కేంద్రం, అశ్వారావుపేటలో ముడి ఆయిల్ పాం ఉత్పత్తికి ఆదేశాలిచ్చామన్నారు. రైతు సహకార సంఘాలు, రైతు ఉత్పత్తి కేంద్రాల విషయంలో ముఖ్యమంత్రి కెసిఆర్ ఎంతో ముందు చూపుతో ఉన్నట్లు తెలిపారు.

తేమ శాతం పెంచి పత్తిపంట కొనండి

నాణ్యమైన పత్తి ఉత్పత్తికి తెలంగాణ ప్రసిద్ధి చెందిందని మంత్రి అన్నారు. పత్తి కొనుగోలుకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అభివృద్ధి చేసిన సాఫ్ట్ వేర్ దేశానికి ఆదర్శంగా నిలిచిందన్నారు. రాష్ట్రంలోని ఆదిలాబాద్ లో పత్తి

పరిశోధనా కేంద్రం ఏర్పాటుకు ముఖ్యమంత్రి కె. చంద్రశేఖర్ రావు సిద్ధంగా ఉన్నారన్నారు. దీనికి కాటన్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా (సిసిఐ) సహకరించాలని ముంబయ్ లోని సిసిఐ కార్యాలయంలో సంస్థ చైర్మన్ ప్రదీప్ కుమార్ అగర్వాల్ తో భేటి సందర్భంగా ప్రస్తుతం పత్తి కొనుగోలులో 12 శాతం ఉన్న తేమ నిబంధనను సవరించాలని కోరారు. అలాగే 2019-2020 సంవత్సరానికి 49.56 లక్షల పత్తి బేళ్లను సిసిఐ నిల్వచేయగా అందులో 9.28 లక్షల బేళ్లను మాత్రమే తరలించిందన్నారు. పాత నిల్వలను వెంటనే తరలించి కొత్తగా కొనుగోలు చేసిన పత్తినిల్వకు సహకరించాలని మంత్రి కోరారు.

నాబార్డ్ చైర్మన్ తో భేటీ

వ్యవసాయ మంత్రి సింగిరెడ్డి నిరంజన్ రెడ్డి నాబార్డ్ చైర్మన్ డా. గోవిందరాజులు చింతలతో (జిఆర్ చింతల) తో భేటీ అయ్యారు. తెలంగాణ రాష్ట్రానికి సంబంధించి వివిధ అంశాలపై ఆయనతో చర్చించారు.

పత్తి కొనుగోళ్లపై జిల్లాకో కాల సెంటర్

పత్తి కొనుగోళ్లపై జిల్లాకో కాల సెంటర్ ఏర్పాటు చేయాలని రాష్ట్ర వ్యవసాయ శాఖ మంత్రి సింగిరెడ్డి నిరంజన్ రెడ్డి ఆదేశించారు. అకాల వర్షాల కారణంగా ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ పత్తి తడిచే పరిస్థితి రాకూడదన్నారు. ఈ నేపథ్యంలో రైతులను నుంచి సాధ్యమైనంత త్వరగా పత్తిని కొనుగోలు చేయాల్సిన అవసరముందన్నారు. ఇందుకు జిల్లాకో కాల సెంటర్ ఏర్పాటు చేయనున్నట్లు తెలిపారు.

కొనుగోలు కేంద్రానికి వచ్చిన పత్తి ఎట్టి పరిస్థితులలో అకాలవర్షాల మూలంగా తడవకుండా అన్ని రకాల జాగ్రత్తలు తీసుకున్నట్లు తెలిపారు. 300 జిన్నింగ్ మిల్లులు, 9 మార్కెట్ యార్డ్ లో కొనుగోలు కేంద్రాలకు ఏర్పాటుకు సిసిఐ సిద్ధంగా ఉందన్నారు. కొనుగోలు కేంద్రాల వద్ద వెబ్ కెమెరాలు, ఫింగర్ ప్రింట్ స్కాన్లర్లు, తేమయంత్రాలు, ఎలక్ట్రానిక్ కాంటాలు, ఆపరేటర్లను సిద్ధంగా ఉంచినట్లు మంత్రి వెల్లడించారు. ఇందుకు తూనికలు, కొలతల శాఖతో అన్ని అనుమతులు తీసుకున్నట్లు తెలిపారు.

గ్రామాలవారీగా పత్తిని కొనుగోలు కేంద్రాలకు తరలించేందుకు గాను వ్యవసాయ శాఖ వద్ద ఉన్న వివరాల ప్రకారం ఎఇఓలు, ఎఓలు, ఇతర అధికారులు సమన్వయంతో టోకెన్లను జారీచేసి కొనుగోలు కేంద్రాల వద్ద రైతులు రోజుల తరబడి వేచిచూడకుండా తగు జాగ్రత్తలు తీసుకున్నట్లు తెలిపారు.

అన్ని పంటలకు మద్దతు ఇవ్వాలి

కేంద్రం అన్ని రకాల ఆహార పంటలకు మద్దతు ధర అందించాలని నిరంజన్ రెడ్డి కోరారు. జాతీయ కేంద్ర వ్యవసాయ శాఖ మంత్రి నరేంద్రసింగ్ తోమర్ ముఖ్య అతిథిగా వ్యవసాయ

పరిశోధన మండలి (ఐకార్) ప్రాంతీయ కమిటీ సమావేశం జరిగింది. ఆన్లైన్ ద్వారా తెలంగాణ నుంచి మంత్రి నిరంజన్ రెడ్డి పాల్గొన్నారు. ఈ సందర్భంగా మంత్రి మాట్లాడుతూ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తీసుకుంటున్న చర్యలతో పంటల సాగు విస్తీర్ణం ఎలా పెరిగిందో వివరించారు. తెలంగాణలో వ్యవసాయ రంగానికి పెద్దపీట వేశామన్నారు. సిఎం కెసిఆర్ వ్యవసాయ అనుకూల నిర్ణయాలు, విధానాలతో ముందుకు వెళ్తున్నామని నియంత్రిత సాగును ప్రోత్సాహిస్తున్నామని స్పష్టం చేశారు. జాతీయ, అంతర్జాతీయ స్థాయిలో డిమాండ్ ఉన్న పంటల సాగుకు ప్రాధాన్యం ఇస్తున్న దృష్ట్యా ప్రోఫెసర్ జయశంకర్ వ్యవసాయ వర్సిటీ కీలక పాత్ర పోషిస్తుందన్నారు.

రాష్ట్రంలో 53 లక్షల ఎకరాల్లో వరి, 60 లక్షల ఎకరాల్లో పత్తి, 11 లక్షల ఎకరాల్లో కందితో పాటు ఆముదాలు, జొన్నలు, సోయాబీన్, వేరుశనగ పంటలు సాగైనట్లు చెప్పారు. ఆయిల్ పామ్ సాగును ప్రోత్సాహిస్తున్నట్లు వివరించారు. రైతులకు కష్టానికి తగిన ఫలితం, మద్దతు ధర లభించాలన్నదే తమ ఉద్దేశమన్నారు. మొత్తం కోటి 45 లక్షల ఎకరాల్లో ఈ వానాకాలం పంటల సాగైనట్లు పేర్కొన్నారు. రానున్న యాసంగిలోనూ గతం కంటే ఎక్కువ విస్తీర్ణంలో పంటలు సాగువ్వతాయని తెలిపారు. అవాల పంటపై

అఖిల పరిశోధన సమన్వయ కేంద్రం జగిత్యాలలో ఏర్పాటుకు అనుమతించాలని కోరారు. అంతర్జాతీయ నాణ్యత కలిగిన అప్లాటాక్స్ రహిత వేరుశనగ పండే వనపర్తి జిల్లాలో వేరుశనగ పరిశోధనా కేంద్రం ఏర్పాటుకు కేంద్రం నిధులు మంజూరు చేయాలని విజ్ఞప్తి చేశారు.

పత్తిలో అత్యధిక సాంద్రతతో కూడిన విధానంలో పంట పండించేందుకు అఖిల భారత పరిశోధన సమన్వయ కేంద్రం వరంగల్ లో ఏర్పాటు చేయాలని, సాగునీటి వసతితో రెండు పత్తి పంటలు పండించేలా శాస్త్రవేత్తలు కృషి చేయాలన్నారు. అదే సమయంలో తెలంగాణలో పెరిగిన సాగునీటి వసతుల దృష్ట్యా నీటి యాజమాన్యంపై పరిశోధన చేయడానికి హైదరాబాద్ రాజేంద్ర నగర్ లో అఖిల భారత సమన్వయ కేంద్రం ఏర్పాటు చేయాలని విజ్ఞప్తి చేశారు.

యాసంగికి 11 లక్షల మెట్రిక్ టన్నుల యూరియా

యాసంగికి 11 లక్షల మెట్రిక్ టన్నుల యూరియా కావాలని తెలంగాణ ప్రభుత్వం కేంద్రాన్ని కోరింది. గత యాసంగి సాగు లెక్కల ప్రకారం 8 లక్షల మెట్రిక్ టన్నుల యూరియాను కేంద్రం కేటాయించింది. తెలంగాణలో పెరిగిన సాగునీటి వసతులు, ప్రభుత్వ వ్యవసాయ అనుకూల విధానాల మూలంగా గత యాసంగి కంటే

ఈసారి 30 శాతం సాగు పెరిగే అవకాశం ఉందని వ్యవసాయ శాఖ తెలిపింది. అదనంగా అవసరాల మేరకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చేసే విజ్ఞప్తికి కేంద్రం సహకరించాలని మంత్రి నిరంజన్ రెడ్డి కోరారు. తప్పకుండా సహకరిస్తామని కేంద్రం హామీ ఇచ్చిందన్నారు.

మన ఉత్పాదనలు చైనా, అమెరికాలను అధిగమించాలి

మన ఉత్పాదనలు చైనా, అమెరికాలను అధిగమించాలని మంత్రి సింగిరెడ్డి నిరంజన్ రెడ్డి అన్నారు. సిఎం కెసిఆర్ అధికారంలోకి వచ్చిన వెంటనే వ్యవసాయ రంగంలో విప్లవాత్మక పథకాలను ప్రవేశపెట్టి రైతులకు అండగా నిలిచారన్నారు. రైతును రాజు చేయడమే సిఎం కెసిఆర్ లక్ష్యమని చెప్పారు. త్వరలోనే ఫుడ్ ప్రాసెసింగ్ యూనిట్లు భారీ ఎత్తున వస్తాయని, దీనికి సంబంధించిన విధాన నిర్ణయాన్ని సిఎం కెసిఆర్ త్వరలో ప్రకటిస్తారని మంత్రి పేర్కొన్నారు.

రైతాంగానికి కల్వకుర్తి జీవాధారం..

రైతాంగానికి కల్వకుర్తి జీవాధారం - మిగిలిపోయిన భూసేకరణ పనులు త్వరగా చేయనున్నట్లు వ్యవసాయ శాఖ మంత్రి నిరంజన్ రెడ్డి తెలిపారు. ఏదుల రిజర్వాయర్ను వినియోగంలోకి తీసుకొస్తే కల్వకుర్తి ఎత్తిపోతల మీద భారం తగ్గుతుందన్నారు. వేసిన ప్రతి పంట చేతికొచ్చేవరకు సాగునీరు అందిస్తామని, మూడువేల క్యూసెక్కుల నీళ్లు ప్రస్తుతం కాలువల నుండి వస్తున్నాయని తెలిపారు. మరో వెయ్యి క్యూసెక్కుల నీళ్లు తీసుకునేందుకు ఏం చేయాలో అధికారులు ప్రణాళిక సిద్ధం చేయనున్నట్లు వెల్లడించారు. వట్టెం నుండి నీళ్లు తీసుకుంటేనే కల్వకుర్తి ఆయకట్టుకు న్యాయం జరుగుతుందని, - కర్నెతండా, మార్కండేయ లిఫ్ట్ పనులు వెంటనే చేపట్టనున్నట్లు పేర్కొన్నారు.

మత్స్యకారుల సంక్షేమాభివృద్ధి.. ప్రభుత్వ లక్ష్యం

వనపర్తి జిల్లాలో ఇప్పటి వరకు 290 చెరువుల్లో కోటి 41 లక్షల చేపపిల్లలు విడుదల చేసినట్లు మంత్రి అన్నారు. మత్స్యకారులకు

సంక్షేమం కోసం చేపపిల్లలతో పాటు, వేటకు వెళ్లేందుకు వలలు, చేపలు విక్రయించేందుకు ద్వీచక్రవాహనాలు, వలలు, మార్కెట్ యార్డుల ఏర్పాటు, చేపల విక్రయ కేంద్రాల ఏర్పాటు రవాణా సదుపాయాలు ప్రభుత్వం సమకూర్చిందన్నారు.

తెలంగాణ స్పార్కతో యుపిలో విత్తన పార్క్

విత్తన రంగంలో తెలంగాణ ఎంతో ప్రగతి సాధించిందని ఇదే ఆదర్శంగా తీసుకొని ఉత్తరప్రదేశ్లో కూడా విత్తన పార్క్ ఏర్పాటు కోసం ప్రణాళికలు రూపొందిస్తామని ఆ రాష్ట్ర వ్యవసాయశాఖ మంత్రి సూర్యప్రతాప్ తెలిపారు. తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేయబోతున్న విత్తన పార్క్ అధ్యయనం చేసేందుకు రాష్ట్ర పర్యటనకు వచ్చిన ఉత్తరప్రదేశ్ వ్యవసాయశాఖ మంత్రి ఆధ్వర్యంలోని బృందం రాష్ట్ర వ్యవసాయశాఖ మంత్రి సింగిరెడ్డి నిరంజన్ రెడ్డితో సమావేశ మయ్యారు. నిరంజన్ రెడ్డి అధ్యక్షతన విత్తన ధృవీకరణ సంస్థ కార్యాలయంలో జరిగిన ప్రత్యేక సమావేశంలో వ్యవసాయ, విత్తనరంగ అభివృద్ధికి తీసుకుంటున్న చర్యల గురించి, విత్తన పురోగతి ప్రణాళికలు, దాని ఉపయోగాల గురించి వివరించారు.

విత్తన పార్క్ అభివృద్ధికి విత్తన కంపెనీలు, ప్రాసెసింగ్ యూనిట్లు, గోదాములు, ఆధునాతన శీతల గిడ్డంగులు, ల్యాబ్లు, 150 ఎకరాలలో ఏర్పాటుకు ప్రణాళికలు రూపొందించినట్లు చెప్పారు. త్వరలోనే అన్ని రాష్ట్రాల విత్తన కార్పొరేషన్ అధికారులతో సమావేశం ఏర్పాటు చేయనున్నట్లు మంత్రి నిరంజన్ రెడ్డి తెలిపారు.

విత్తనోత్పత్తిలో దేశంలోనే తెలంగాణ ప్రథమ స్థానం..

ప్రపంచంలోని అన్ని ప్రాంతాల వారు తెలంగాణ రాష్ట్ర విత్తనాన్ని వాడే విధంగా రాష్ట్రంలో విత్తనాభివృద్ధిని చేయాలన్నదే రాష్ట్ర ప్రభుత్వ లక్ష్యమని నిరంజన్ రెడ్డి అన్నారు. నాణ్యమైన విత్తన ఉత్పత్తిలో తెలంగాణ రాష్ట్రం దేశంలో మొదటి స్థానం, ప్రపంచంలో రెండవ స్థానంలో ఉందని మంత్రి అన్నారు. గ్రామాల్లో విత్తనాలు

ఉత్పత్తి చేసే రైతుల సంఖ్యను పెంచాలని అవసరం ఉందన్నారు. ఇందుకు గాను పెద్ద ఎత్తున అవగాహన కార్యక్రమాలను చేపడుతామని మంత్రి వెల్లడించారు.

పౌల్ట్రీ రైతుల సమస్యలు పరిష్కరిస్తాం:

తెలంగాణ పౌల్ట్రీ రైతులు సచివాలయంలో మంత్రిని కలిసి సమస్యలపై వినతిపత్రం అందించారు. ఈ సందర్భంగా వారిని ఉద్దేశించి ఆయన మాట్లాడుతూ రోజుకు 3 కోట్లు గుడ్లు ఉత్పత్తి చేస్తూ దేశంలోనే అగ్రస్థానంలో ఉన్న తెలంగాణ పౌల్ట్రీ రైతులు ఇబ్బందులు పడకుండా చూసుకుంటా మన్నారు.

తెలంగాణలో ఉత్పత్తి అవుతున్న గుడ్లలో 70 శాతం ఇక్కడే వినియోగిస్తున్నారని, 30 శాతం ఎగుమతి అవుతున్నాయని, గుడ్లధర నిర్ణయం రైతులకు సంబంధం లేకపోవడంతో వారు నష్టాల పాలవుతున్నారని, రైతుల కోరిక మేరకు ఎగ్ బోర్డు ఏర్పాటు సాధ్యసాధ్యాలు పరిశీలిస్తామని నిరంజన్ రెడ్డి పేర్కొన్నారు.

నడిగడ్డ ధాన్యాగారం అడ్డా

నడిగడ్డ ప్రాంతంలో గద్వాల, అలంపూర్ నియోజకవర్గాలు వ్యవసాయపరంగా ఎంతో అభివృద్ధి చెందుతున్నాయని ఇంకా అభివృద్ధి చెందడానికి తన వంతు సహాయ సహకారాలు అందిస్తానని మంత్రి సింగిరెడ్డి నిరంజన్ రెడ్డి తెలిపారు. రైతులను ఆదుకునేందుకు తెలంగాణ ముఖ్యమంత్రి చంద్రశేఖర్ రావు అనేక పథకాలు అమలు చేశారని ముఖ్యంగా సాగునీరు అందించేందుకు తుమ్మిళ్ల పథకంను రూ. 783 కోట్ల నిధులతో చేపట్టడం జరిగిందన్నారు. ఈ పథకం వల్ల 3 రిజర్వాయర్లు నింపి దాదాపు 80 వేల ఎకరాలు సాగునీరు అందించేందుకు యుద్ధ ప్రాతిపదికన పనులు జరుగుతున్నాయని తెలిపారు. ఇంతే కాక గట్టు ఎత్తిపోతల పథకం ద్వారా దాదాపు 50వేల ఎకరాలకు సాగునీరు అందుతాయని దీంతో గట్టులో శాశ్వతంగా కరువు పారద్రోలి వలసలను నివారించవచ్చని సూచించారు. భూమిని బట్టి పంటలు పండే విధంగా రైతుకు లాభసాటిగా చేసేందుకు వ్యవసాయశాఖ కృషి చేస్తుందని తెలిపారు.

రైతులు నిర్వహించుకోవడానికే రైతు వేదికలు

రైతు వేదికలు రైతులకు శిక్షణా వేదికలుగా ఉపయోగ పడతాయి. దీంతో తమ ఉత్పత్తులను క్షేత్రస్థాయిలో మార్కెట్ చేయడానికి మార్గనిర్దేశం చేస్తారని మంత్రి చెప్పారు.

రైతులను ఒకే వేదికపైకి తీసుకురావడానికి మరియు వారి పంటలకు పారితోషికం ధరలను నిర్ధారించడానికి నియంత్రిత వ్యవసాయాన్ని ప్రోత్సహించడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రైతు వేదికలను

ఏర్పాటు చేస్తోంది.

ముఖ్యమంత్రి కె. చంద్రశేఖర్ రావు వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల కోసం అంతర్జాతీయ మార్కెట్లపై అధ్యయనం చేపట్టారని, అందువల్ల డిమాండ్ ఉన్న పంటలను పండించాలని, మా ప్రయత్నాలన్ని వ్యవసాయాన్ని రైతులకు లాభదాయకమైన వృత్తిగా మార్చడమేనని. దాదాపు 2.5 కోట్ల మంది రైతు కుటుంబాలతో, లాభదాయకమైన పంట వల్ల సంపన్న రాష్ట్రం అవుతుందన్నారు. మిగులు నీటిపారుదల వనరులతో రాష్ట్రం భారతదేశ రైస్ బోల్గా మారిందని, మిగులు పంటలను ఉత్పత్తి చేస్తోందన్నారు.

తెలంగాణ పథకాలపై కేంద్రం ప్రశంసలు..

తెలంగాణలో అమలవుతున్న రైతుబంధు పథకాన్ని, రైతు సమన్వయ సమితిల ఏర్పాటును అభినందించింది కేంద్రం... రాష్ట్రంలో రైతుబంధు సహా వ్యవసాయాభివృద్ధి కోసం అనేక కార్యక్రమాలను అమలు చేస్తున్నారని కేంద్ర వ్యవసాయ శాఖ ప్రశంసించింది. కేంద్ర వ్యవసాయ శాఖ కార్యదర్శి సంజయ్ అగర్వాల్ దేశంలో వ్యవసాయ రంగంలో జరుగుతున్న పరిణామాలపై మాట్లాడుతూ, తెలంగాణ రాష్ట్రంలో అమలవుతున్న రైతుబంధు, రైతు బంధు సమితిల గురించి ప్రత్యేకంగా ప్రస్తావించారు. రాష్ట్రంలో పెద్ద ఎత్తున ఫార్మర్ నెట్ వర్క్ విస్తరించిన వివరించారు. ఈ నెట్వర్క్ ద్వారా అగ్రికల్చర్ ఇన్ప్రాస్ట్రక్చర్ ఫండ్ స్కీమ్ లాంటివి సమర్థ వంతంగా అమలు చేయడం సాధ్యమవుతుందని కేంద్ర వ్యవసాయ శాఖ అధికారిక ప్రజంటేషన్లో ప్రస్తావించారు.

ఈపాస్ ద్వారా స్కూళ్లు, హాస్పిటల్కు బియ్యం..!

సాంకేతిక పరిజ్ఞానం వినియోగించి పౌరసరఫరాల్లో అవినీతి, అక్రమాలు అడ్డుకట్ట వేశామని మంత్రి నిరంజన్ రెడ్డి తెలిపారు. విత్తన సేకరణ, ప్రజాపంపిణీ విధానంలో తెలంగాణ రాష్ట్రం దేశానికే ఆదర్శంగా నిలుస్తోందన్నారు. పౌరసరఫరాల శాఖ చేపట్టిన సంస్కరణలను పరిశీలించేందుకు ఇతర రాష్ట్రాలతో పాటు 33 దేశాల ప్రతినిధులు వచ్చినట్లు తెలిపారు. సరకులను ఈ పాస్తో పాటు బరిస్ ద్వారా అందిస్తున్న ఏకైక రాష్ట్రం తెలంగాణయే నని ప్రకటించారు. అంగన్ వాడీలకు ఈ పాస్ ద్వారా బియ్యం పంపిణీ విజయవంతం కావడంతో పాఠశాలలకు, సంక్షేమ హాస్పిటల్కు ఇదే విధానాన్ని అమలు చేసేందుకు సన్నాహకాలు చేస్తున్నామని తెలిపారు.

'రైతులను ఇబ్బంది పెట్టొద్దు..'

తడిసిన గింజలు కొనేందుకు చర్యలు తీసుకోవాలని అధికారులను ఆదేశించారు తెలంగాణ వ్యవసాయశాఖ మంత్రి

సింగిరెడ్డి నిరంజన్ రెడ్డి.. మార్కెట్ కు వచ్చిన ప్రతి గింజనూ కాపాడాలని సూచించిన ఆయన.. లాభాల్ని విస్తృతంగా సరఫరా చేయాలన్నారు. రైతుల ఇబ్బందులను దృష్టిలో ఉంచుకునే ప్రభుత్వం ఇప్పటికే చర్యలు తీసుకుందని.. ధాన్యం కొనుగోలు అయ్యే వరకు ఉద్యోగులు విధిగా అందుబాటులో ఉండాలని.. విధుల్లో నిర్లక్ష్యం వహించి రైతులను ఇబ్బంది పెట్టొద్దని హెచ్చరించారు. రైతులు కొనుగోలు నిబంధనలకు అనుకూలంగా ధాన్యం తీసుకురావాలని సూచించారు. పౌర సరఫరాల అధికారులు వెంటనే ధాన్యం కొనుగోలు చేసి మిల్లులకు తరలించే ఏర్పాటు చేయాలని ఆదేశించారు. పౌర సరఫరాల, రెవిన్యూ, మార్కెటింగ్ అధికారులు అందుబాటులో ఉండి రైతుల ధాన్యం కొనుగోలు అయ్యేందుకు కలిసి పని చేయాలన్నారు.

అగ్రిపెట్టెకు, బీడికట్టకు ధర ఉంది.. పంటకు ఉండొద్దా?

అగ్రిపెట్టెకు, బీడికట్టకు కూడా ప్రపంచంలో ధర ఉంటుంది. కానీ ఆరుగాలం కష్టపడ్డ రైతు పంటకు మాత్రం మార్కెట్ లో ధర ఎందుకుండకూడదని మంత్రి నిరంజన్ రెడ్డి ప్రశ్నించారు. తన పంటకు రైతు తాను ధర నిర్ణయించుకోవాలంటే రైతులు సంఘటితం కావాలి అన్నది కేసీఆర్ ఆలోచన అని నిరంజన్ రెడ్డి స్పష్టం చేశారు. అందుకే రైతువేదికలను నిర్మించి రైతులను ఒకచోటికి తెస్తున్నారని వివరించారు. వ్యవసాయం బలోపేతం కోసం రైతుబంధు, రైతుభీమా, ఉచిత విద్యుత్తు ఇచ్చి, విత్తనాలు, ఎరువులు అందుబాటులో ఉంచుతున్నాం. ఏడాదికి రెండుసార్లు భూసారపరీక్షలు చేసి రికార్డులు రైతులకు అందజేస్తున్నాం. వ్యవసాయంలో మెళకువలు, పంటల విధానం, పంటల సాగుపై రైతువేదికల ద్వారా రైతులకు విజ్ఞానం అందిస్తామని చెప్పారు.

కరోనాతో ప్రపంచమే లాక్ డౌన్ అయింది. తెలంగాణకు రావాల్సిన రూ. 50 వేల కోట్ల రాబడులు ఆగిపోయాయి. ఆదాయం లేకున్నా ఉద్యోగులు, ప్రజాప్రతినిధుల జీతాలు ఆపి వానాకాలం, యాసంగిలో రూ. 15 వేల కోట్లు రైతుబంధు కింద అందజేశామని మంత్రి నిరంజన్ రెడ్డి చెప్పారు. ప్రధానమంత్రి కిసాన్ సమ్మాన్ యోజన కింద కేంద్రం ఒక రైతుకు కేవలం రూ. 6 వేలు అదీ మూడు విడతలలో ఇస్తుంది. కానీ తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఒక్క ఎకరాకు ఏడాదికి రూ. 10 వేలు అందిస్తున్నదని నిరంజన్ రెడ్డి వివరించారు. వ్యవసాయరంగం బలపడాలి. దానిపై ఆధారపడ్డ ప్రజలు బాగుపడాలి అన్న లక్ష్యంతో తెలంగాణ ప్రభుత్వం ముందుకు సాగుతుందని చెప్పారు.

రాబోయే రోజులలో రైతునే పెళ్లి చేసుకుంటానని చెప్పే రోజులు రావాలని మంత్రి నిరంజన్ రెడ్డి ఆకాంక్షించారు. అన్నంపెట్టే రైతు శాసించే స్థితిలో ఉండాలి కానీ, యాచించే దుస్థితిలో ఉండొద్దనేదే ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ ఆలోచన అని నిరంజన్ రెడ్డి చెప్పారు. రాష్ట్రంలోనూ వ్యవసాయ రంగంలో ఇన్ని పథకాలు లేవని మంత్రి తెలిపారు. కరోనాతో కాళేశ్వరం నిర్మాణం పూర్తి చేసుకున్నామని చెప్పారు. కేసీఆర్ తప్ప రైతులకు ఇన్నేట్లు ఏ ప్రభుత్వమూ మేలు చేయలేదు.

బంగాళాదుంప సాగు నుండి

రైతులు మంచి లాభాలను పొందవచ్చు:

విస్తృతమైన బంగాళాదుంప సాగుకు మంత్రి పిలుపునిచ్చారు. రైతులు రాష్ట్రంలో మంచి లాభాలను పొందవచ్చని అన్నారు. మంత్రి వనపర్తి జిల్లాలోని తన వ్యక్తిగత పొలంలో బంగాళాదుంపలను ప్రయోగాత్మక ప్రాతిపదికన పండించారు మరియు దిగుబడి నాణ్యత, పరిమాణంపై మంత్రి సంతృప్తి వ్యక్తం చేశారు. “మార్కెట్లో బంగాళాదుంపలకు నిరంతరం డిమాండ్ ఉంది. మన దేశంలో వాతావరణం బంగాళాదుంప సాగుకు అనుకూలంగా ఉంది” అని మంత్రి నిరంజన్ రెడ్డి అన్నారు.

మార్కెట్లో నిరంతరం డిమాండ్ ఉన్నందున, కూరగాయల ధర కూడా ఏడాది పొడవునా స్థిరంగా ఉంటుంది. రైతులు హెక్టార్ కు 100 నుండి 120 క్వీంటాళ్ల దిగుబడి పొందవచ్చు. పర్యవసానంగా, ఒక క్వీంటాల్ ధర ఏడాది పొడవునా రూ .1000 నుండి రూ .1200 వరకు ఉంటుంది. కొన్నిసార్లు ధర క్వీంటాల్ కు 2000 రూపాయలకు పెరుగుతుందని ఆయన అన్నారు. బంగాళాదుంప సాగును దక్షిణాది రాష్ట్రాల్లో విస్తృతంగా చేయనందున, ఉత్తర రాష్ట్రాలపై ఆధారపడుతున్నామని మంత్రి చెప్పారు.

రైతుబంధు దేశానికే ఆదర్శం

రాష్ట్రంలో అమలవుతున్న రైతుబంధు దేశానికే ఆదర్శమని వ్యవసాయ శాఖ మంత్రి నిరంజన్ రెడ్డి వ్యాఖ్యానించారు. పాస్ పుస్తకం ఉన్న ప్రతి ఒక్కరికీ రైతుబంధును సకాలంలో ఇస్తున్నామని ఆయన తెలిపారు. చాలా మంది సభ్యులు కౌలు రైతులకు కూడా రైతుబంధు ఇవ్వాలని కోరుతున్నారని, కానీ అది సాధ్యం కాదని మంత్రి స్పష్టం చేశారు.

వ్యవసాయ భూమి ఎవరి పేరు ఉందో వారికే రైతుబంధును ఇస్తున్నామని వెల్లడించారు. అంతేగాక ఇనాం భూములకు రైతుబంధు వర్తించదని, ఒకవేళ ఇనాం భూములు ఉన్న వారు సంబంధిత ఆర్డీవోకు వినతి పత్రం ఇస్తే దాన్ని పరిశీలించి పట్టాలు ఇస్తారని, ఆ తర్వాత రైతుబంధు వస్తుందని మంత్రి ప్రకటించారు.

సేంద్రీయ రసాయనాలను వాడండి

ఉత్పత్తిని పెంచడానికి సేంద్రీయ రసాయనాలను ఉపయోగించాల్సిన అవసరాన్ని వ్యవసాయ శాఖ మంత్రి ఎస్ నిరంజన్ రెడ్డి చెప్పారు. రాష్ట్ర వ్యవసాయ పరిశ్రమల సిరి సిటీ కంపోస్ట్ సేంద్రీయ రసాయనాలను మంత్రి మార్కెట్లోకి విడుదల చేశారు. ఈ సందర్భంగా 600 వ్యవసాయ కేంద్రాల్లో సేంద్రీయ రసాయనాలు లభిస్తాయని చెప్పారు. వ్యవసాయ ఉత్పత్తిని పెంచడానికి రైతులు సేంద్రీయ రసాయనాలను ఉపయోగిస్తున్నారన్నారు. ఎరువుల డిమాండ్ రాష్ట్రంలో 8.5 లక్షల మెట్రిక్ టన్నుల నుంచి 10.5 లక్షల మెట్రిక్ టన్నులకు పెరుగుతోందని చెప్పారు.

పంటలకు, మట్టికి హాని కలిగించే ఎరువులకు బదులుగా సేంద్రీయ రసాయనాలను వాడాలని మంత్రి రైతులను కోరారు. దీనికి సంబంధించి జిల్లాల్లో అధికారులు అవగాహన కార్యక్రమాలు నిర్వహించాలని నిరంజన్ రెడ్డి ఆదేశించారు. సేంద్రీయ ఎరువులు వాడే వ్యక్తుల జాబితాను తయారు చేసి వారిని ప్రోత్సహించాలని అధికారులకు సూచించారు.

సాంకేతికతను అందిపుచ్చుకోదాం

పెరుగుతున్న జనాభాకు అనుగుణంగా ఆహారాలకు డిమాండ్ పెరుగుతున్నదని, అదే సమయంలో సహజ వనరులైన నీరు, నేల తరిగిపోతున్నాయని మంత్రి విచారం వ్యక్తంచేశారు. హైదరాబాద్ లో

నిర్వహించిన డిజిటల్ అగ్రికల్చర్ ఇండియా సదస్సులో మంత్రి మాట్లాడుతూ.. పట్టణీకరణ ప్రభావం తీవ్రంగా పెరిగిపోతున్న నేపథ్యంలో ఆహారోత్పత్తి, వినియోగంపై ప్రభావం చూపనున్నదని పేర్కొన్నారు.

సీఎం చంద్రశేఖర్ రావు నాయకత్వంలో తెలంగాణ ప్రభుత్వం చేపడుతున్న వ్యవసాయ విధానాలు దేశంతోపాటు ప్రపంచదేశాల దృష్టిని ఆకర్షిస్తున్నాయని చెప్పారు. ఐక్యరాజ్యసమితి పిలుపుమేరకు 2030 నాటికి ఆహార కొరతలేని సుస్థిర అభివృద్ధి సాధించేందుకు వ్యవసాయరంగంలో సమూల మార్పులు జరగాల్సి ఉన్నదని అభిప్రాయపడ్డారు. ప్రపంచవ్యాప్తంగా అందుబాటులోకి వస్తున్న సాంకేతికతను వ్యవసాయ, ఆహారరంగాలు అందిపుచ్చుకోవాలని సూచించారు. ఆధునిక సాంకేతికత సాయంతో వ్యవసాయరంగంలో మరో విప్లవం సృష్టించాల్సిన అవశ్యకతను గుర్తించాలన్నారు. దేశంలోనే తొలిసారిగా హైదరాబాద్ లో నిర్వహించిన ఈ సదస్సు వ్యవసాయరంగంలో విప్లవాత్మక మార్పులకు తోడ్పడగలదని భావిస్తున్నట్లు చెప్పారు.

40 లక్షల మెట్రిక్ టన్నుల సామర్థ్యంతో అదనపు గోదాములు

గోదాముల నిర్మాణానికి అవసరమైన స్థలాలు చాలా చోట్ల గుర్తించడంతో భూముల సమస్య లేదని స్పష్టం చేశారు. రాష్ట్రం ఏర్పాటు కాకముందు కేవలం 4.17లక్షల మెట్రిక్ టన్నుల సామర్థ్యం ఉన్న గోదాములు 176 మాత్రమే ఉండేవని, టీఆర్ఎస్ అధికారంలోకి వచ్చిన తర్వాత 17.20 లక్షల మెట్రిక్ టన్నుల సామర్థ్యం ఉన్న 452 గోదాములను నిర్మించినట్లు వివరించారు. దీంతోపాటు మరో 40 లక్షల మెట్రిక్ టన్నుల సామర్థ్యంతో గోదాముల నిర్మాణ ప్రతిపాదనలు ఉన్నాయని, ప్రతి ఒక కోల్డ్ స్టోరేజీ నిర్మించేలా చర్యలు తీసుకుంటున్నట్లు తెలిపారు.

అన్నదాతలకు ఆన్లైన్ కన్సల్టేషన్

రైతులకు అండగా తెలంగాణ ఇన్నోవేషన్ టెక్నాలజీ అసోసియేషన్ (టీటా) రూపొందించిన టీకన్సల్ట్ యాప్ అందుబాటులోకి వచ్చిందని రాష్ట్ర వ్యవసాయ శాఖ మంత్రి నిరంజన్ రెడ్డి అన్నారు. ఉమ్మడి పాలమూరు జిల్లాలోని మక్తల్ లో టీకన్సల్ట్ ప్రారంభించామన్నారు. ఈ యాప్ ద్వారా పదివేల కన్సల్టేషన్లు

చేయడాన్ని మంత్రి అభినందించారు.

ఈ యాప్‌నుకు సంబంధించి తొలి వినియోగదారుడిగా మారి తెలంగాణ వ్యవసాయ వర్సిటీ మాజీ రిజిస్ట్రార్, రిటైర్డ్ ప్రొఫెసర్ జలపతిరావుతో టీకన్సల్ట్ ద్వారా సందేహాలు అడిగి తెలుసుకున్నారు. రైతులు, అగ్రి సైంటిస్టులను అనుసంధానం చేయాలని సూచించారు. ఈ ఆన్లైన్ సేవలను మంత్రి ఆవిష్కరించారు. అనంతరం టీటా గ్లోబల్ ప్రెసిడెంట్ సందీప్ మకూల మాట్లాడుతూ టీటా ద్వారా ఇప్పటివరకు విద్యార్థులు, గ్రామీణ ప్రాంతాల ప్రజలకు సేవలు అందించామని, దీనికి కొనసాగింపుగా వ్యవసాయానికి సాంకేతికతను జోడిస్తున్నామని పేర్కొన్నారు.

అభివృద్ధి దిశగా ముందుకు వెళ్లాలి...

నంక్షోభం నుంచి వ్యవసాయ రంగాన్ని గట్టెక్కించాలంటే రైతుబంధు అమలు ఉత్తమ మార్గమని సీతీఆయోగ్ సభ్యుడు ప్రొఫెసర్ రమేశ్‌చంద్ అన్నారు. పంటల బీమా విషయంలో కేంద్రం చొరవ చూపినందున రాష్ట్ర రైతులు ఇబ్బంది పడాల్సి వస్తోంది. కౌలు రైతులకు కూడా రైతుబంధులాంటిది వర్తింప చేయాలని కొందరు సభ్యులు చేసిన సూచనపై ఆయన స్పందించారు. రాష్ట్రంలో కౌలు రైతు విధానం స్థిరంగా లేదని, తరచూ కౌలుదారులను మార్చటం వల్ల ఎప్పుడు ఎవరు కౌలు చేస్తారో తెలియని స్థితి ఉంటోంది. మాంద్యాలు వచ్చినప్పుడు తట్టుకునే శక్తి సహకార రంగాలకు ఉంటుంది. కేరళలో అన్ని సహకార సంఘాలకు కలిపి రూ. 60 వేల కోట్ల నిధులున్నాయి. తెలంగాణలో అలాంటి పటిష్ట విధానాలను రూపొందించి అంతకు రెట్టింపు నిధులు సమకూరేలా చేసే అవకాశం ఉంది' అని ఆయన పేర్కొన్నారు.

పర్యావరణంపై మంత్రి మాటల్లో..

కొన్నింటికి సృష్టిలో ప్రత్యామ్నాయాలు వుండవు. మాతృమూర్తికి ప్రత్యామ్నాయం లేదు. మాతృదేశానికి ప్రత్యామ్నాయం లేదు. ఆహారానికి ప్రత్యామ్నాయం లేదు. పర్యావరణానికి ప్రత్యామ్నాయం లేదు. మానవ విజ్ఞానం, వికాసం మరెంతో దూరం ప్రయాణం చేసి,

ఎంతో వికసించింది. మానవుడిని మించిన మేధస్సు సృష్టిలోని జీవులకు ఉంది. కానీ విచక్షణ ఉపయోగించే జ్ఞానవంతుడే మానవుడు. ఆ విచక్షణ పరిణామాన్ని దుర్వినియోగ పరచడానికి ఉపయోగిస్తున్నారు. కాబట్టి ఇవాళ వాతావరణ పరిస్థితి ఇలా వుంది.

మానవాళి పరిణామ క్రమంలో ఒక్కొక్క దశలో ఒక ఛాలెంజ్ వుంటుంది. 2015లో ప్రపంచ దేశాలన్నీ యుఎన్‌ఓ ఆధ్వర్యంలో సస్టేనబుల్ డెవలప్‌మెంట్ గోల్స్ అని (మానవాళి ఈ సదస్సు నుంచి నిర్దేశించుకోవాల్సిన లక్ష్యాలు ఏమిటి) భవిష్యత్తు జీవణానికి, మానవాళి కొనసాగింపుకు అని వారు కొన్ని తీర్మానాలు చేశారు. 17 గోల్స్ సెట్ చేసుకున్నారు. మానవాళి భిన్న దేశాల్లో ఉండే ప్రజలకు బాధ్యత వహించే ప్రభుత్వాలు ఈ కార్యక్రమాలు చేయాలి. అలా 17 లక్ష్యాల కోసం 160 టాస్కులు పెట్టుకున్నారు. ఆ 17 లక్ష్యాల్లో ముఖ్యమైనవి శుద్ధమైన మంచినీరు ప్రజలకు అందించడం. అజ్ఞానం లేని సమాజం నిర్మించాలి. అవిద్యలేని సమాజం నిర్మించాలి. పేదరికం లేని సమాజాలు ఉండాలి. యుద్ధాలను తగ్గించి రక్షణపై పెడుతున్న ఖర్చును తగ్గించాలి అని ఇలా అనేక అంశాలు వున్నాయి. ఇది 2015 సెప్టెంబర్‌లో జరిగిన సదస్సు. మానవాళికి ఒక్కొక్క దశలో ఒక ఛాలెంజ్ ఉంటుంది. ఇప్పుడు అందరూ అనుభవిస్తున్నది ఎన్వైరాల్‌మెంట్ కన్సర్వేషన్ అనేది మొదటి అంశం. చైనా బీజింగ్‌లో లక్షలాది మంది సైకిళ్ళ మీద ఉద్యోగాలకు వెళుతారనేది చాలా గొప్ప విషయం. నెదర్లాండ్స్‌లో ప్రధానమంత్రి సైకిల్ మీద వెళుతారు. హైదరాబాద్‌లో మనము వెళ్ళలేము. జర్మన్ లాంటి దేశాల్లో పర్యావరణం అనేది చాలా విశేషమైన అంశం. మనం కూడా వచ్చే జనరేషన్ కోసం మంచి పర్యావరణం అందించాలంటే ప్రభుత్వాలు, ప్రజా సంఘాలు, ప్రజలు అందరి కృషితో సాధ్యమవుతుంది.

- కట్టా ప్రభాకర్
m : 8106721111
e: akumarkatta@gmail.com

చిల్డ్రన్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ

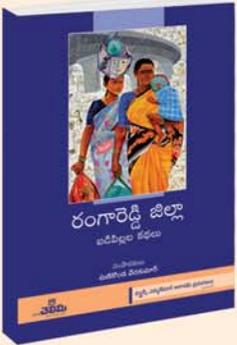
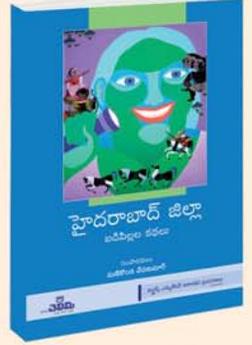
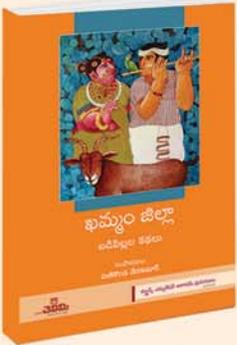
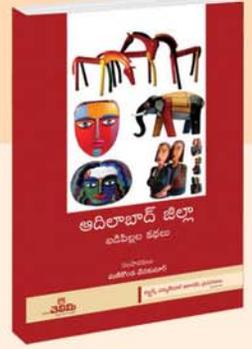
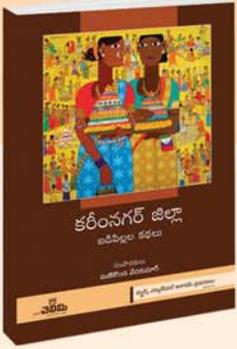
హైదరాబాద్ (Regd. 720/1982)

బాలచెలిమి

పిల్లల వికాస పత్రిక

తెలంగాణ బడి పిల్లల కథలు

పిల్లలకు అత్యంత ఆనందానిచ్చేది ఆట బొమ్మలు, కథల పుస్తకాలే. పాఠ్యపుస్తకాలు అందించే జ్ఞానానికి సమాంతరంగా మరెంతో లోకజ్ఞానాన్ని అందించేది బాల సాహిత్యమే. పుస్తకాలు పిల్లల ఆలోచనా నైపుణ్యాలను పెంచుతాయి. వారి ఊహలకు ప్రాణం పోస్తాయి. వారిలో సృజనాత్మకతను పెంచుతాయి. చరిత్ర, సంస్కృతి, కళలు, సైన్స్, మానవ స్వభావాలు, జంతు స్వభావాలు, ఆరోగ్య సంబంధిత అంశాలు - ఒకటేమిటి ప్రాథమిక విజ్ఞానఖని బాలసాహిత్యం. పిల్లలలో నైతికతను, ఆధ్యాత్మికతను, సక్రమమైన ప్రవర్తనను, మంచి చెడుల అవగాహనను పెంచే బాధ్యతను బాల సాహిత్యమే నెరవేర్చగలదు. ఇవి అచ్చంగా మన పిల్లలు రాసిన కథలు, స్వచ్ఛమైన కథలు. 'చిల్డ్రన్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ' తెలంగాణలోని ఉమ్మడి 10 జిల్లాల "బడి పిల్లల కథలు" సంకలనాలుగా అందమైన బొమ్మలతో వెలువరించింది.

10 పుస్తకాల సెట్ ధర రూ. 330 • తగ్గింపు ధర రూ. 300

ప్రతులకు

అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలు.

మరియు

'భూపతి సడన్' 3-6-716,

స్ట్రీట్ నెం. 12,

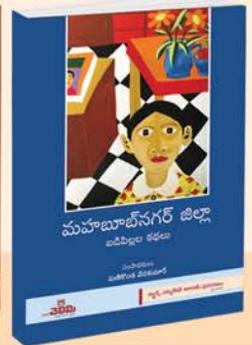
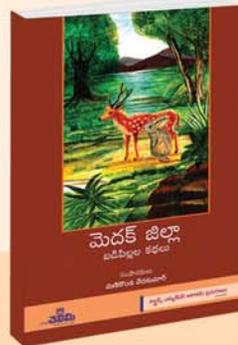
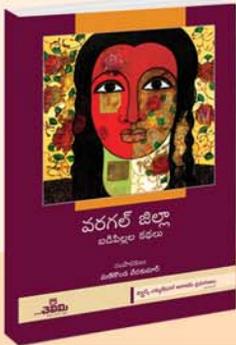
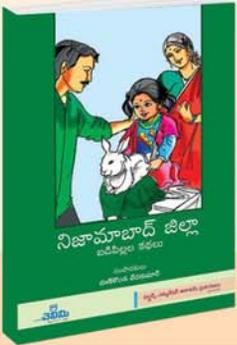
హిమాయత్ నగర్,

హైదరాబాద్-500029

ఫోన్ : 9030 6262 88

email: edit.chelimi@gmail.com

website : www.balachelimi.com

చిల్డ్రన్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ప్రచురించిన ఇతర పుస్తకాలు

వెదురులో ఎంతెంతో సృజనాత్మకత

కళకు, కులానికి మధ్య అనుబంధం వేల ఏళ్ళుగా కొనసాగుతూనే వస్తోంది. ఒక సృజనాత్మకత కళ పేరు చెబితే కులం గుర్తుకురావడం, కులం పేరు చెబితే ఆ కళ సృజనాత్మకత గుర్తుకు రావడం సహజమే. ఒకప్పుడు పారిశ్రామిక విప్లవానికి ముందు గ్రామాల్లో ప్రజలు చేతివృత్తులపై ఆధారపడి గౌరవంగా జీవనం కొనసాగించేవారు. ఉమ్మడి కుటుంబంలో చిన్నా పెద్దా అంతా కూడా ఈ కార్యకలాపాల్లో పాలుపంచుకునేవారు. ఈ చేతివృత్తుల్లోనే వివిధ కళలు చోటు చేసుకునేవి. వాటిల్లో సృజనాత్మకత కూడా ఎంతగానో వెల్లివిరిసేది. క్షణం తీరికలేకుండా చేతనిండా పనితో కుటుంబాన్ని సంతోషంగా పోషించుకునేవారు. వెదురుతో వివిధ రకాల వస్తువులు చేయడం కూడా ఒక కళనే. ఆ కళలో నిపుణులు మేదరి కులం వారు. ఇది వెనుకబడిన కులాల్లో ఒకటి. మహేంద్ర అని కూడా అంటారు.

ఈ కులంతో నమాజానికి గల అనుబంధం ఎంతో. హిందూ సంప్రదా యంలో వుట్టిన శిశువును చేటలో వేస్తారు.... వృత్తి చెందాక వెదురు బద్ద లతో చేసిన పాడెపైనే అంతిమయాత్రకు తీసుకువెళతారు. వెదురుతో బంధం చావు-పుట్టుకలకే పరిమితం కాలేదు. చావు పుట్టుకలమధ్య జరిగే అనేక కార్యక్రమాలతో వెదురు అవసరం కనిపిస్తుంది.

గ్రామీణ చేతివృత్తుల్లో ప్రధానమైనది మేదరి వృత్తి. మేదరి వృత్తి దారులు తాతముత్తాల కాలం నుంచి వస్తున్న వెదురుతో చేసిన వస్తువులను తయారు చేస్తూ జీవనం కొనసాగిస్తున్నారు. నేటికీ మేదరి వృత్తిదారులు వెదురును సేకరించి వాటి ద్వారా ఇళ్లలో ధాన్యం శుద్ధి చేసేందుకు ఉపయోగించే చాటలు, గంపలు, గుల్లలు, వినన కర్రలు, చిన్నపిల్లల ఆటవస్తువులు తయారు చేస్తున్నారు. పట్టణాల్లో బోనాల తొట్టెలు, ఇతర ఉత్పాదనలు, కార్యక్రమాల కోసం చలువ పందిరి కోసం ఉపయోగించే తొడుకలు, గృహనిర్మాణాలకు ఉపయోగించే వెదురు నిచ్చెనలు తయారు చేస్తూ జీవనం కొనసాగించేవారు.

ఒకప్పుడు అడవులలో వున్న వెదుర్లను కొట్టి తెచ్చి తట్టలు, బుట్టలు అమ్మేవారు. అప్పట్లో బొట్టలు, మక్కెనలు, వంటి పెద్ద పెద్ద సామానులను తయారు చేయడంలో వారికి ఆదాయం బాగా వుండేది.

ఇప్పుడు ఆ పరిస్థితి లేదు. ఈ వృత్తిలో కొనసాగుతున్న వారి సంఖ్య కూడా తగ్గిపోతోంది. అక్కడక్కడ వున్న వారు తట్టలు బుట్టలు చేసి సంతలలో అమ్ముతున్నారు. మొత్తం మీద క్రమక్రమంగా ఈ వృత్తిపై కాలం వెళ్ళదీసేవారు కనుమరుగైపోతున్నారు.

రెండు దశాబ్దాల కిందటి వరకు మేదరి కులస్తులకు చేతనిండా పనే! ఇళ్లలో ఉపయోగించే గంపలు, చాటలు, తడికెలు, విననకర్రలు వీరు తయారు చేసేవే. పండిన కూరగాయలు మార్కెట్ చేయడానికి అనువైన బుట్టలు, తమలపాకు బుట్టలు, బొగ్గగనుల్లో ఉపయోగించే తట్టలు మొదలు... పెళ్లి పందిళ్లు, మేనమామలు పెళ్లికూతుర్ని తీసు కువచ్చే గంపలు, సారె గంపలు... వీరి చేతులమీదుగా తయారైనవే. అప్పట్లో శుభకార్యాలలో వెదురు గంపలలోనే భోజనం తీసుకొచ్చి వడ్డించేవారు. అంతేకాదు... ఇంటికి కావలసిన అలంకరణ వస్తువులను కూడా వీరే తయారుచేసేవారు.

కనుమరుగవుతున్న సృజనాత్మకత

సమాజంలో అంతర్దీనంగా పెనవేసుకున్న ఈ వెదురుకు రూపాన్నిచ్చే మేదర్ల పరిస్థితి మాత్రం దినదినగండం నూరేళ్ల ఆయుష్షులా మారింది. ప్లాస్టిక్ రంగప్రవేశంతో వృత్తి కోలుకోలేని దెబ్బతింది. అయినప్పటికీ తమ సృజనను ప్రోదించేసి కుల వృత్తికి జీవంపోసే ప్రయత్నం చేస్తూనే ఉన్నారు మేదర్లు. గతంలో వీరి ఉత్పత్తుల్లో ఎంతో సృజనాత్మకత కనిపించేది. ఇప్పుడది బాగా తగ్గి పోయింది. అయితే, ఇప్పటికీ, వెదురుబద్దలతో చేసిన అనేక అలంకరణ వస్తువులు పట్టణాలలో అమ్ముతున్నారు. వీటి ధరలు అధికంగా ఉంటున్నాయనే మాటలు వినబడడం సహజం. అందుకు రకరకాల కారణాలున్నాయి. రేఖ్య ఎంత ఎక్కువగా ఉన్నా వీరికి మిగిలేది మాత్రం తక్కువే. కళాత్మకమైన ఇటువంటి వస్తువుల తయారీతోనైనా ఈ మేదర వృత్తి వారు కొంతవరకు బతుకు వెళ్లదీస్తున్నారు.

ప్లాస్టిక్ వస్తువులపైనే మోజు

ప్లాస్టిక్ రంగ ప్రవేశంతో వీరి వృత్తి దెబ్బతింది. వీరుచేసే ప్రతి వస్తువూ ప్లాస్టిక్ రూపంలో దర్శమిస్తున్నాయి. ప్లాస్టిక్ వస్తువుల వినియోగం పెరుగుతున్న కొద్దీ వృత్తిదారులకు ఉపాధి కరువై ఉనికి కోల్పోతున్నారు.

ప్లాస్టిక్ వస్తువులు విరివిగా అందుబాటులోకి రావడం వీరి జీవితాలను ఛిన్నాభిన్నం చేసింది. ప్లాస్టిక్ వస్తువుల మీదే ప్రజలు మోజు పడుతూ వాటి మీద ఆదరణ చూపుతున్నారు. గతంలో వెదురు తడికలు, వెదురు నిచ్చెనలు విరివిగా వాడేవారు. ప్లాస్టిక్ రావడంతో రేషం తట్టలు, మైలబట్టల బుట్టలు, ఇనప నిచ్చెనలు అందుబాటులోకి వచ్చి మేదరుల కులవృత్తి దెబ్బతింది.

పారిశ్రామిక విప్లవం మొదలైన నాటి నుంచి చేతివృత్తులకు తీవ్ర నష్టం జరిగింది. ప్రపంచీకరణలో భాగంగా విదేశీ వస్తువులు, ప్లాస్టిక్ వినియోగం పెరగుతున్న కొద్దీ చేతి వృత్తిదారుల ఉపాధి దెబ్బ వాటిల్లింది. ప్రతి వస్తువు ప్లాస్టిక్ తో తయారు కావడంతో పాటు ఆకర్షణీయంగా ప్రతిఒక్కరి అందుబాటులో ఉండే ధరల్లో ఉండడంతో ప్లాస్టిక్ వాడకం పైనే ఆసక్తి చూపుతున్నారు. మార్కెట్ వ్యాపారంలో పోటీ పెరగడంతో ఎన్నో రకాల వస్తువులు నేడు వివిధ దేశాల నుంచి నగరాలు, పట్టణాలు, జిల్లా కేంద్రాలు, చివరికి గ్రామాలకు సైతం వచ్చేస్తున్నాయి. దీంతో నేడు మేదరి వృత్తిదారుల ఉపాధిపై తీవ్ర ప్రభావం పడింది. వృత్తినే నమ్ముకొని జీవనం కొనసాగిస్తున్నారు ఉపాధి లేక దుర్భర స్థితిలో బతుకీడుస్తున్నారు.

ముడిపదార్థాల ధరల పెరుగుదల

మేదరి వృత్తిదారులకు పనిభారం అధికం అవడం, పెరిగిన ధరలతో తాము తయారు చేసే వస్తువులకు ధరలు లభించక అనేక సమస్యలు ఎదుర్కొంటున్నారు. చేతితో తయారు చేసిన వస్తువులకు ఆదరణ కరువైంది. అనేక అవస్థలు పడుతూనే కొందరు జీవనం సాగిస్తుండగా, మరికొంత మంది ఇతర పనులు చేసుకుంటూ జీవనం సాగిస్తున్నారు. పొట్లకూటి కోసం కూలీలుగా మారుతున్నారు. వెదురు వస్తువుల తయారీ కూడా అంత సులభమైందే కాదు. రెయింబవళ్ల శ్రమిస్తేనే ఆయా వస్తువులు తయారవుతాయి. ఒకచాట లేక గుల్లను అల్లేందుకు ఒక రోజు సమయం పడుతుంది. అదే గ్రామాల్లోరైతులు ధాన్యం నిల్వ చేసే గుమ్మిలను తయారు చేసేందుకు 15 నుంచి 20 రోజుల సమయం పడుతుంది. తమ శ్రమను అర్థం చేసుకొని పైసలిచ్చేవారు మాత్రం తగ్గిపోతున్నారని ఈ వృత్తిలో కొనసాగు తున్నవారు ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నారు.

బీడీ కార్మికులు ఉపయోగించే చాటలు రూ. 50 నుంచి రూ. 100 ధర పలుకుతాయి. వీటిని తయారీకి ఒకటి నుంచి రెండు రోజుల సమయం పడుతుంది. పెరిగిన ధరలతో వీరు తయారుచేసే వస్తువులు సరైన ధర గిట్టుబాటు రాక కనీసం రోజు కూలీ కూడా మిగలక దీనావస్థలో కొట్టుమిట్టాడుతున్నారు. వీరు తయారు చేసే వస్తువుల కంటే మార్కెట్లో ప్లాస్టిక్ వస్తువులు అతి చౌకధరలకు లభిస్తున్నాయి. దీంతో అధిక శాతం ప్రజలు వాటివైపే మొగ్గు చూపడంతో నేడు వీరికి ఉపాధి కరువైంది.

వెదురు వెతలు

జిల్లాల్లో పెద్ద ఎత్తున వెదురు వస్తువులు తయారు చేసినా అక్కడ

మార్కెట్ లేకపోవడంతో హైదరాబాద్ కు తరలిస్తున్నారు. ఈ విధంగా వచ్చే వెదురు వస్తువుల లారీలను ఫారెస్టు శాఖ వారు అటకాయించి మామూళ్లు వసూలు చేస్తున్నారనే విమర్శలు ఉన్నాయి. రూ. 10 వేల నుంచి రూ. 15 వేల వరకూ ఫైన్ వేయడంతో అంత పెద్ద మొత్తం చెల్లించుకోలేని వేదర్లు ఎంతో కొంత సమర్పించుకోవాల్సి వస్తోందంటారు. ఒరిస్సా, మిజోరం, త్రిపుర నుండి అలం కరణ వస్తువులు రాష్ట్రానికి దిగుమతి అవుతున్నాయి. కళాకృతులను రూపొందించే సత్తా తమకూ ఉందనీ, ఇందుకుగాను శిల్పా రామం, ఎగ్జిబిషన్ స్టాల్ లో తమకూ అవకాశం ఇవ్వాలని మేదర వృత్తి వారు కోరుతున్నారు. అంతేకాదు... అస్సాం, ఒడిషా రాష్ట్రాలలో అటవీ ప్రాంతం నుండి మేదర్లు కావల్సినంత వెదుర్లు తెచ్చుకోవచ్చనీ, అదే విధానాన్ని మన రాష్ట్రంలో అమలు చేయాలని వీరుకోరుతున్నారు.

అన్నింటా వెనుకబాటు

మేదరి వారు దేశంలో పలు రాష్ట్రాలలో ఎస్సీలుగా ఉన్నారు. ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణలో వీరు బీసీలుగానే గుర్తించబడ్డారు. మేదరి వారు వెనుకబడిపోవుటకు పాలకవర్గాలు అనుసరిస్తున్న విధానాలు కూడా ఒక కారణం. కులవృత్తి సరిగా కొనసాగేందుకు రాష్ట్రప్రభుత్వం నుండి సరైన ప్రోత్సాహం అందక క్రమంగ వెనుకబడి పోయారు. రాజకీయాల్లో వీరి

ప్రాతినిధ్యం కూడా తక్కువే. క్రమంగా ఈ కులం వారు వివిధ రకాల వృత్తులను చేపట్టడం మొదలైంది. క్రమేణా ఈ కులంలో విద్యావంతులు కూడా బాగా పెరిగారు.

సంక్షేమ పథకాలు ప్రవేశపెట్టాలి

రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు మేదర్లకు ఫెడరేషన్ ప్రకటించినా విధులు... నిధులు... లేవని మేదరి సంఘం నాయకులు అంటున్నారు. మేదరి సామాజిక వర్గానికి చెందినవారు ఇతర రాష్ట్రాలలో ఎస్టీలుగానో, ఎస్సీలుగానో ఉన్నారనీ, మన రాష్ట్రంలో మాత్రం బీసీలుగా ఉన్నారని చెప్పారు. అది నుండి తాము సంఘం జీవులమని అంటారు. మేదర్లను ఎస్టీ జాబితాలో చేర్చాలని కోరు తున్నారు. నేటికీ పలు వురు మేదర్లు కులవృత్తిపైనే ప్రధానంగా ఆధారపడి జీవిస్తున్నారు కనుక ఈ వృత్తి దారులను అదుకునేందుకు ప్రభుత్వం సంక్షేమ పథకాలు ప్రవేశ పెట్టాలని కోరు తున్నారు. ప్రతి జిల్లాలో ఉన్న తమ సొసైటీలకు వెదురు వనాలు పెంచటానికి 50 ఎకరాలకు భూమి హక్కు ఇస్తే మంచి ఫలితం ఉంటుందంటారు. మేదర్లు అత్యంత వెనుకబడిన తరగతులకు చెందినవారు కావడంతో ప్రభుత్వమే తమకు తగిన ప్రోత్సాహం ఇవ్వాలని కోరుతున్నారు. చట్టసభలో తమ సామాజిక వర్గానికి చెందిన వారు లేరు కనుక కనీసం నామినేటెడ్ పోస్టులైనా కేటాయించాలని కోరుతున్నారు.

-సువేగా,

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

తెలంగాణ ప్రాజెక్టులపై పసలేని విమర్శలు

తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన తర్వాత ప్రభుత్వం సాగునీటి రంగానికి అత్యధిక ప్రాధాన్యతనిచ్చింది. తొలుత అనాదిగా తెలంగాణ వ్యవసాయానికి, గ్రామీణ ఆర్థిక, సామాజిక, సాంస్కృతిక వ్యవస్థకు ఆదరవులుగా ఉన్న గోలునూకట్టు చెరువుల వ్యవస్థను పునరుద్ధరించడానికి మిషన్ కాకతీయ పథకాన్ని ప్రారంభించింది. ఆ తర్వాత ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో ప్రారంభించినప్పటికీ ప్రభుత్వాల భూసేకరణ జరపకపోవడం, నిధులు సమకూర్చకపోవడం, పర్యావరణ, అటవీ అనుమతులు పొందలేకపోవడం, నిర్వాసిత గ్రామాల పునరావాసంపై దృష్టి పెట్టకపోవడం, అంతరాష్ట్ర

వివాదాలను పరిష్కరించకపోవడం, రోడ్లు, రైల్వే క్రాసింగుల అనుమతులు పొందకపోవడం వంటి సమస్యల కారణంగా అవన్నీ పెండింగ్ ప్రాజెక్టులుగా మారిపోయిన ప్రాజెక్టులను రన్నింగ్ ప్రాజెక్టులుగా మార్చడంపై దృష్టి పెట్టింది. అందులో కొన్ని.. ప్రాణహిత - చేవెళ్ళ, దుమ్ముగూడెం, దేవాదుల, శ్రీరాంసాగర్ వరదకాలువ, కాంతన పల్లి, పాలమూరు రంగారెడ్డి, డిండి ఎత్తిపోతల పథకాలలో ఉన్న డెజయిం లోపాలను, పైన వివరించిన సమస్యల నుండి బయట పడేసే లక్ష్యంతో, తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రయోజనాల దృష్టికోణంతో వాటిని రీ ఇంజనీరింగ్ చేయవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడింది. ప్రాజెక్టుల రీ ఇంజనీరింగ్ కొత్తదేమీ కాదు. గతంలో కూడా ప్రాజెక్టుల రీఇంజనీరింగ్ జరిగింది. ఉదాహరణకు ఎలిమినేటి మాధవరెడ్డి ఎస్ ఎల్ బి సి ప్రాజెక్టును తొలుత 11 స్టేజీల లిఫ్ట్ పథకంగా రూపొందించినారు. ఆ తర్వాత అది ఒకే స్టేజీ లిఫ్ట్ పథకంగా రూపు దాల్చి అమలయ్యింది. నాగార్జునసాహర్, శ్రీరాంసాగర్ లాంటి భారీ ప్రాజెక్టులు కూడా తొలుత ప్రతిపాదించిన విధంగా కాకుండా అనేక మార్పులకు లోనయినాయి. ఆనాటి పరిస్థితులు, ప్రజల డిమాండ్లు లేదా ఇతరత్రా సాంకేతిక కారణాల దృష్ట్యా ప్రాజెక్టుల ప్రతిపాదనల్లో మార్పులు అనివార్యం అవుతాయి. ఇది సర్వసాధారణంగా జరిగే ప్రక్రియనే తప్ప అసాధారణం ఏమీ కాదు. అయినా కూడా ప్రాజెక్టుల రీ-ఇంజనీరింగ్ పైన ఇంజనీర్లు, ఇంజనీర్లు కానివారు విపరీతంగా గగ్గోలు పెట్టినారు. అనేక అనుమానాలు

లేవనెత్తినారు. వాటిలో ముఖ్యమైన అంశాలను చర్చించే ప్రయత్నమే ఈ వ్యాసం.

ప్రాణహిత చేవెళ్ళ ప్రాజెక్టు ఖర్చు 38 వేల కోట్లు మాత్రమే. రీఇంజనీరింగ్ పేరు మీద కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు అంచనా విలువను ఒక లక్ష కోట్లకు పెంచినారు.

ఈ విమర్శ ఇప్పటికీ వినిపిస్తూనే ఉన్నది. మొదట ప్రాణహిత చేవెళ్ళ అంచనా విలువలు ఎట్లా మారినాయో చూద్దాము. తొలుత జి.బి. నంబరు 124 తేదీ 16.05.2007 ద్వారా రూ.17,875 కోట్లకు ప్రాజెక్టుకు పరిపాలనా అనుమతి మంజూరు చేసింది

ఉమ్మడి అంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం. ఆ తర్వాత ప్రాజెక్టు పనులు ప్రారంభం కాకముందే జి.బి నంబరు 238 తేదీ 17.12.2008 ద్వారా రూ.38,500 కోట్లకు పరిపాలనా అనుమతిని సవరించింది. ప్రాజెక్టు పనులని 7 లింకులు, 28 ప్యాకేజీలుగా విభజించి టెండర్లు ఖరారు చేసి మహారాష్ట్రాతో ఎటువంటి ఒప్పందం చేసుకోకుండానే తల నుండి తోక దాకా ఏకకాలంలో

పనులని ప్రారంభింపజేసింది. ప్యాకేజీ 3 లో ప్రతిపాదించిన తమ్మిడిహట్టి వద్ద బ్యారేజీ పనులు తప్ప అన్ని ప్యాకేజీల్లో పనులు ప్రారంభమయినాయి. 2014 జూన్ వరకు ప్రాజెక్టుపై 5,347 కోట్లకు పైగా ఖర్చు అయ్యింది. 2010 లోడిపిఆర్ఎన్ కేంద్ర ప్రభుత్వ ఆమోదానికి పంపుతూ అంచనా వ్యయం 40,300 కోట్లకు పెంచినారు. తెలంగాణా రాష్ట్రం ఏర్పడగానే ప్రాజెక్టుపై కూలంకషంగా ప్రభుత్వం సమీక్ష జరిపింది. ప్రాజెక్టుకు ఉన్న అడ్డంకులను తొలగించడానికి, నీటిని త్వరితగతిన రైతుల పొలాలకు మళ్ళించడానికి ప్రాజెక్టుని రీడిజైన్ చెయ్యాలన్న అవసరం ఉందని ప్రభుత్వం భావించింది. 1) తమ్మిడిహట్టి వద్ద నీటి లభ్యత తగినంత లేదని కేంద్ర జల సంఘం హైడ్రాలజీ విభాగం వారు కట్టిన లెక్కలు 2) ప్రాజెక్టులో ప్రతిపాదించిన జలాశయాల సామర్థ్యంపై కేంద్ర జల సంఘం లేవనెత్తిన అభ్యంతరాలు, చేసిన సూచనలు 3) తమ భూభాగంలో ముంపుని అనుమతించే ప్రశ్నే లేదని మహారాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రకటించడం 4) మహారాష్ట్రా, కర్నాటక రాష్ట్రాలు ఎగువన

గోదావరి దాని ఉపనదులపై లెక్కకు మించి ప్రాజెక్టులు, బ్యారేజీలు కట్టినందున శ్రీరాంసాగర్, నిజాంసాగర్, సింగూరు జలాశయాలకు నీరు రాక ఎండిపోయే పరిస్థితి ఏర్పడింది. ఈ జలాశయాలను దిగువ గోదావరిలో పుష్కలంగా లభ్యమయ్యే నీటితో తిరిగి పునర్జీవించ

జెయ్యడం.. ఈ కారణాల వలన ప్రాణహిత రీ డిజైనింగ్ ని చేపట్టవలసి వచ్చింది. ప్రాజెక్టు రీడిజైన్ లో కొత్త బ్యారేజీలు, పంప్ హౌజ్ లు, జలాశయాలు వచ్చాయి. కాబట్టి ప్రాజెక్టు అంచనా వ్యయం అనివార్యంగా పెరిగింది. కేంద్ర జల సంఘం ప్రాజెక్టు అంచనా వ్యయాన్ని 2015-16 రేట్ల ప్రకారం రూ. 80,190.46 కోట్లుగా నిర్ధారించింది. ఇందులో పనులు, భూసేకరణ, పునరావాసం, యంత్ర పరికరాల కొనుగోళ్ళు తదితర ప్రత్యక్ష ఖర్చులు 79,061.64 కోట్లు, పరోక్ష ఖర్చులు 1128.81 కోట్లు అని నిర్ధారిస్తూ రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి లేఖ రాసింది. ఈ అంశం పత్రికల్లో కూడా ప్రముఖంగా అచ్చయ్యింది. అయినాకూడా ప్రాజెక్టు విమర్శకులు కాళేశ్వరం అంచనా వ్యయాన్ని 38 వేల కోట్ల నుండి ఒక లక్ష కోట్లకు పెంచినారని అసంబద్ధ విమర్శలు చేస్తూనే ఉన్నారు. ఆ తర్వాత ప్రభుత్వం ఎల్లంపల్లి నుంచి మీద మానేరుకు, మీద మానేరు నుంచి మల్లన్నసాగర్ వరకు 1 టిఎంసి ని తరలించడానికి పనులు చేపట్టింది. వాటి విలువ సుమారు రూ. 27 వేల కోట్లు.

కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు అంచనా వ్యయం ఎందుకు పెరిగింది?

ప్రాణహిత చేవెళ్ళ ప్రాజెక్టు అంచనా వ్యయం రూ. 38,500 కోట్లు ఎప్పటిది? 2008 నాటిది. భూసేకరణ చెయ్యక, అటవీ అనుమతులు తేలేక, తుమ్మిడిహట్టి బ్యారేజీ సాంకేతిక అంశాలని పరిష్కరించక, మహారాష్ట్రాతో అంతరాష్ట్ర వివాదాలను పరిష్కరించక ప్రాజెక్టుని 8 ఏండ్లు దేకించిన తర్వాత కూడా ప్రాజెక్టు అంచనా వ్యయం 38,500 కోట్లే ఉంటుందా? ఇవ్యాళ్ళ ప్రాణహిత చేవెళ్ళ ప్రాజెక్టును యధాభంగా అమలు చేసినా కూడా ప్రాజెక్టు వ్యయం 70 నుంచి 80 వేల కోట్లకు ఎగబాకుతుంది. రీఇంజనీరింగ్ తర్వాత ప్రాజెక్టు అంచనా విలువ ఎందుకు పెరుగుతున్నది? ఇవీ కారణాలు

1. సిడబ్ల్యూసి సూచనల మేరకు జలాశయాల సామర్థ్యాన్ని 14 టిఎంసిల నుంచి 141 టిఎంసిలకు పెంచడమైనది. మరికొన్నికొత్త జలా శయాలను ప్రతిపాదించడం జరిగింది. జలాశయాల ఎత్తు పెంచడం కోసం, కొత్త జలాశయాల నిర్మాణం కోసం అదనపు ఖర్చు తప్పదు.
2. మేడిగడ్డ బ్యారేజీకి ఎగువన అన్నారం, నుందిళ్ళ బ్యారేజీలను ప్రభుత్వం ప్రతిపాదించింది. ఈ మూడు బ్యారేజీల ద్వారా నదీ మార్గంలో గోదావరి నీటిని రోజుకు 2 టిఎంసిలు ఎత్తిపోయడానికి

ప్రతిపాదించడం జరిగింది. సివిల్ పనులు మాత్రం రోజుకు 3 టిఎంసిలు ఎత్తిపోసుకోవడానికి వీలుగా నిర్మించడం జరిగింది. ప్రస్తుతం అదనపు 1 టిఎంసి నీటిని ఎత్తిపోయడానికి కూడా పంపులు అమర్చడం పూర్తి అయ్యింది.

3. ఆన్ లైన్ జలాశయాల నిల్వ సామర్థ్యాన్ని పెంచినందున భూసేకరణ, పునరావాసం కోసం అదనంగా ఖర్చు పెరిగింది.
4. 2007 నుంచి 2016 దాకా ధరల పెరుగుదలను అనుమతించవలసిన నిబంధనలు గత ప్రభుత్వం కుదుర్చుకున్న టెండరు ఒప్పందాల్లోనే ఉన్నాయి.

5. రీఇంజనీరింగ్ ద్వారా కేవలం ప్రాణహిత ప్రతిపాదిత ఆయకట్టుకే కాదు ఈ మూడు జలాశయాల కింద ఆయకట్టుని స్థిరీకరించడం రీఇంజనీరింగ్ లో ఒక అంశం. అంటే 18.25 లక్షల ఎకరాలకే కాక 25% ఆయకట్టును (18.83 లక్షల ఎకరాల్లో 25%) స్థిరీకరించడం రీఇంజనీరింగ్ లక్ష్యం.
6. అప్పటి అంచనాలలో భూసేకరణ కోసం ఎకరానికి 1.50 లక్షలు మాత్రమే పెట్టారు. ఇప్పుడు కొత్త భూసేకరణ చట్టం వచ్చిన తర్వాత ప్రభుత్వం ఎకరానికి కనిష్టంగా 6 లక్షలు, గరిష్టంగా 13 లక్షలు చెల్లించింది.
7. గత అంచనాలలో విద్యుత్ సబ్ స్టేషన్ల నిర్మాణం కోసం నిధులు కేటాయించలేదు. ఇప్పుడు కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో 21 సబ్ స్టేషన్లు (400, 220, 132, 33 కెవి) నిర్మాణం కోసం నిధులు కేటాయించడం జరిగింది.

కాబట్టి రీ ఇంజనీరింగ్ వలన ప్రాజెక్టు అంచనా వ్యయం అనివార్యంగా పెరుగుతుంది. ప్రాజెక్టుల అంచనా వ్యయాలు పెరగడం సహజమైన అంశమే. తొలి అంచనా విలువతో పూర్తి అయిన ప్రాజెక్టు రాష్ట్రంలో గాని, దేశంలోగానీ, ప్రపంచంలో గాని ఎక్కడా ఉండవు. ఉమ్మడి ప్రభుత్వం నిర్మించిన కొన్ని భారీ ప్రాజెక్టుల అంచనా విలువలు ఎట్లా పెరిగినాయో ఈ కింది పట్టికలో చూడవచ్చు.

(అంచనా విలువ కోట్లలో)

క్ర.సం.	ప్రాజెక్టు	తొలి. అంచనా.		రెండవ. సవరణ		మూడవ. సవరణ	
		సం./ విలువ	సం./ విలువ	సం./ విలువ	సం./ విలువ	సం./ విలువ	సం./ విలువ
1	నాగార్జునసాగర్	(1954)/122	(1968)/163.54	(1974)/312.47	(2000)/1183.94		
2	శ్రీరాంసాగర్	(1964)/40.13	(1992)/1519.15	(1997)/4300	-		
3	జరాల	(1980)/70	(1985)/204.75	(2008)/1240	(2016)/1815		
4	పులిచింతల	2003/565.87	2005/681.604	2009/1281.00	2014/1816.17		
5	సింగూర్	(1975)/29.25	(1979)/42.34	(1989)/104.36	(1991)/169.12		
6	ఎల్లంపల్లి	2004/900	2013/1366.92	2016/2048.28	-		

కాబట్టి ప్రాజెక్టు అంచనా వ్యయం పెరిగింది అని ఒక ఆయాచిత వ్యాఖ్య చేయడం సరి అయినది కాదు. గత ప్రభుత్వాలు సవరించిన అంచనా వ్యయాలు అన్నీ కాంట్రాక్టర్ల జేబులు నింపడానికే అని విమర్శలు చేయరెండుకు?

అప్పులు తెచ్చి ప్రాజెక్టును నిర్మిస్తున్నారు :

అప్పులు తెచ్చి కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టుని నిర్మించడం పట్ల కూడా ప్రాజెక్టు విమర్శకులు అభ్యంతరం వ్యక్తం చేసినారు. నిధులు సమకూర్చలేక ప్రాజెక్టులనువిండ్ల తరబడి దేకించి ప్రాజెక్టు అంచనా వ్యయాలను విపరీతంగా పెంచిన పట్టికను పైన చూసాము. ప్రభుత్వం ఆ పద్ధతికి స్పష్ట చెప్పి ప్రాజెక్టులను రెండు లేదా మూడు సంవత్సరాల్లో పూర్తి చేయాలని సంకల్పించింది. నిధుల కొరత లేకుండా బ్యాంకుల ద్వారా నిధులు సమకూరుస్తున్నది. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు నుండి 2019 నాటికి పాక్షికంగా నీటి సరఫరా ప్రారంభమయ్యింది. 2021 నాటికి సంపూర్ణంగా పూర్తి చేయాలని సంకల్పించింది. అందుకు అనుగుణంగా పనులు జరుగుతున్న

సంగతి అందరికీ తెలుసు. ప్రతి ఏటా దేశంలో ధరల పెరుగుదల 12 నుంచి 15 శాతం ఉంటున్నది. 18% వరకు పెరిగిన సందర్భాలు కూడా ఉన్నవి. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టుకు 9.2% సాధారణ వడ్డీ రేటుతో బ్యాంకులు నిధులు సమకూరుస్తున్నాయి. ప్రాజెక్టును అనుకున్నన మయానికి పూర్తి అవుతుంది. రైతులకు అతి స్వల్పకాలంలోనే నీటిని సరఫరా చేయగలుగుతాము. తద్వారా ఉత్పత్తి అయ్యే సంపద వలన రైతుల ఆర్థిక, సామాజిక

స్థితిగతులను మార్చడమే కాదు మొత్తంగా రాష్ట్ర ఆర్థిక పరిస్థితి కూడా పురోగతి సాధిస్తుంది. ప్రాజెక్టు అతి త్వరలోనే తనపై పెట్టిన ఖర్చుని తీర్చివేయగలదు. చైనాలో త్రిగార్డెస్ డ్యాం, ఈజిప్ట్ లోని ఆస్వాస్ డ్యాంలు తమపై పెట్టిన భారీ ఖర్చులను పదేళ్ళలోనే తీర్చినాయని ఆర్థిక రంగ విశ్లేషకులు తెల్చినారు. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు కూడా ఆ పనే చేయబోతున్నది. బ్యాంకు లోన్ తీసుకుని ఇల్లు కట్టుకోవడం లాంటిదే ఇది కూడా. ఆ తర్వాత సులభ వాయిదాల పద్ధతిలో బ్యాంకు అప్పు తీర్చినట్టే కాళేశ్వరం అప్పుని కూడా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తీర్చగలుగుతుంది. ప్రాజెక్టు సృష్టించే సంపద దాన్ని సుసాధ్యం చేస్తుంది.

కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులు నదులు లేని చోట కృత్రిమ రిజర్వాయర్లు .. మల్లన్నసాగర్ (50 టిఎంసి), కొండపోచమ్మసాగర్ (15 టిఎంసి) సామర్థ్యంతో నిర్మిస్తున్నారు. ప్రకృతి విరుద్ధంగా భారీ నీటి నిల్వ వలన భవిష్యత్తులో భూకంపాలకు కారణం కావచ్చు. మహారాష్ట్రలో సతారా జిల్లాలోని కోయ్నా రిజర్వాయర్ సృష్టించిన భూకంపం మరువరాదు.

డ్యాంలని నదికి అడ్డంగా నిర్మించాలే తప్ప ఈ రకంగా నది

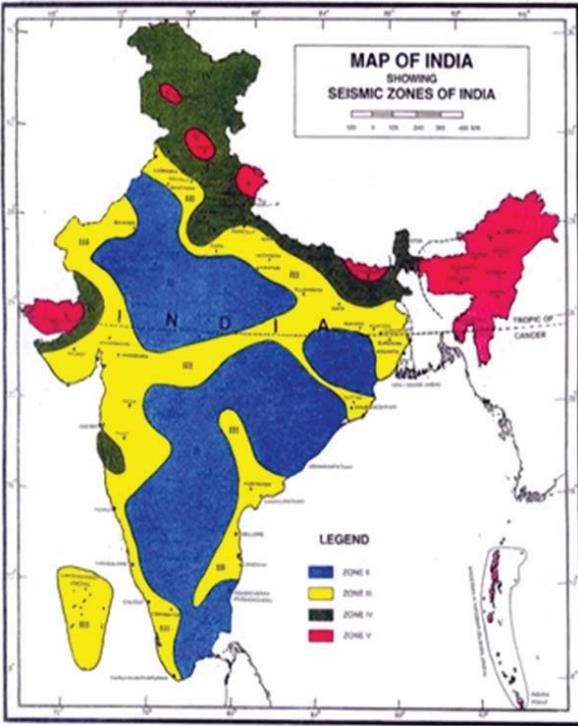
లేనిచోట నిర్మించిన దాఖలాలు దేశంలో ఎక్కడా లేవు అని గతంలో కొంతమంది ఇంజనీర్లు, ఇంజనీర్లు కానివారు కూడా అన్నారు. ఎక్కడో ఎందుకు ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలోనే నది లేని చోట, లేదా చిన్నవాగులపై అవి సమకూర్చే నీటి పరిమాణం (Yields) కంటే ఎన్నో రేట్లు ఎక్కువ నిల్వ సామర్థ్యంతో నిర్మించిన జలాశయాలు రాయలసీమలో ఉన్నాయి. కండలేరు-68 టిఎంసి, గోరకల్లు-10 టిఎంసి, వెలిగొండ-41 టిఎంసి, వెలుగోడు-17 టిఎంసి, బ్రహ్మాగారి మరం-17 టిఎంసి, అవుకు-7 టిఎంసి, అలుగునూరు-3 టిఎంసి. ఇవన్నీ నదులు లేని చోట నిర్మించినవి కావా? అవసరమైతే కృత్రిమ జలాశయాలు నిర్మించుకోవాలంటూ కేంద్ర జల సంఘం రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి నూచన చేసింది. ఎత్తిపోతల పథకాలలో పెద్ద జలాశయాల నిర్మాణం అత్యంత అవసరం. 50 టిఎంసిలతో మల్లన్నసాగర్ను రీడిజైను చేయడం తప్పనిసరైంది. నది లేని చోట డ్యాం నిర్మిస్తున్నారని విమర్శిస్తున్న వారు, మేధావులు పైన పేర్కొన్న

జలాశయాలు నిర్మిస్తున్నప్పుడు కిక్కురుమనలేదెందుకు? ఇప్పుడు అటువంటిదే మల్లన్నసాగర్ జలాశయం, కొండపోచమ్మసాగర్ నిర్మిస్తుంటే తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఏదో నేరం చేస్తున్నట్లు ప్రచారం చేస్తున్నారు.

మల్లన్నసాగర్ లో 50 టిఎంసిల భారీ నీటి నిల్వ కారణంగా భూకంపాలు వస్తాయని కూడా భూకంప కుట్ర సిద్ధాంతాన్ని ప్రచారం చేసినారు ప్రాజెక్టు వ్యతిరేకులు. పిల్లికి

ఎలుక సాక్ష్యం అన్నట్లు మల్లన్నసాగర్ను కోయ్నా డ్యాంని సాక్ష్యంగా చూపెడతారు. దేశంలో భూకంపాల చరిత్రను పరిశీలిస్తే తెలంగాణలో భూకంపాలు వచ్చిన దాఖలాలు లేవు. హిమాలయాల ప్రాంతం, వింధ్య పర్వతాలకు ఆవల ఉండే ప్రాంతాలు, ఆరావళి పర్వత శ్రేణులు, ఈశాన్య రాష్ట్రాలు, తూర్పు, పశ్చిమ కనుమలు దేశంలో భూకంపాలకు నిలయంగా ఉన్నాయి. వింధ్య పర్వతాలకు దక్షిణాన ఉన్న దక్కన్ పీట భూమిలోపల గట్టి రాతి పొరలతో నిర్మితమైన sub strata ఉన్నదని భూబౌతిక శాస్త్రవేత్తలు నిర్ధారించినారు. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో భాగంగా తవ్వతున్న పంపు హౌజ్లు, సొరంగాల నుంచి బయటపడుతున్నగట్టి సాంద్రత కలిగిన గ్రానైట్ రాళ్ళు ఇదే విషయాన్ని నిర్ధారిస్తున్నాయి. భూకంపాలని అధ్యయనం చేసే శాస్త్రవేత్తలు దేశాన్ని మొత్తం జోన్లుగా వర్గీకరించినారు. దక్కన్ ప్రాంతంలో భూకంపాలు వచ్చే అవకాశాలు లేనందున ఈ ప్రాంతాన్ని భూకంప ప్రాంతాల వర్గీకరణ చేసినప్పుడు అతి తక్కువ అవకాశాలు ఉన్న జోన్ 1,2,3లో చేర్చినారు. అందులో 80% తెలంగాణా జోన్ 1,2లో ఉంటే 20% జోన్ 3లో ఉన్నది. అత్యధిక భూకంపాలు

సంభవించే అవకాశాలు జోన్ 4, 5లోనే ఉన్నాయి. దేశంలో భూకంపాల చరిత్ర కూడా అదే నిరూపిస్తున్నది. ఇక మల్లన్నసాగర్ నిర్మించబోతున్న సిద్దిపేట జిల్లా జోన్ 2లో ఉన్నదన్న సంగతి విజ్ఞులు గమనించాలి. (కింద పటాన్ని చూడగలరు).

ఇకపోతే మహారాష్ట్రలో సతారా జిల్లాలో నిర్మించిన కోయ్నా డ్యాంంలో నీటి బరువుకు అక్కడ భూకంపం వచ్చిందని విమర్శకులు పేర్కొన్నారు. అక్కడభూమి పొరల్లో స్వల్ప కదలికలు ఏర్పడిన మాట వాస్తవమే కాని ఆ కదలికలు నీటి నిల్వ కారణంగానే ఏర్పడిందని స్పష్టమైన నిర్ధారణకు శాస్త్రవేత్తలు రాలేదు. కోయ్నా డ్యాంం పశ్చిమ కనుమల్లో ఉన్నది. కోయ్నా డ్యాంం ఉన్న ప్రాంతం జోన్ 4లో ఉన్నందున భూమి లోపల పొరల్లో కదలికల కారణంగా భూకంపాలు వచ్చే అవకాశం ఎక్కువే. అయితే ఆ ప్రాంతంలో 1967 వచ్చిన భూకదలికల కారణంగాకోయ్నా డ్యాంం బ్రేక్ కాలేదు. చిన్నపాటి పగుళ్ళు మాత్రమే వచ్చినాయి. ఆ పగుళ్లను సిమెంట్ గ్రౌటింగ్ ద్వారా మూసివేసినారు. ఏ విపత్తు సంభవించలేదు. కోయ్నా డ్యాంం నిశ్చలంగా 50 ఏండ్లుగా నిలబడే ఉన్నది. 1964లో నిర్మాణం పూర్తి చేసుకున్న కోయ్నా డ్యాంం 93 టిఎంసెల నిల్వ సామర్థ్యం కలిగి ఉన్నది. మహారాష్ట్రకు 1960 మే.వా జలవిద్యుత్తును సరఫరా చేస్తున్నది. కోయ్నా డ్యాంం ఉన్న పరిస్థితిని మల్లన్నసాగర్ ఉన్న భూభౌతిక పరిస్థితులకు పోల్చి ఇది ప్రమాదకరమైనదని తేల్చి ప్రజలని అయోమయంలోనికి నెట్టివేయడం మేధావులకు తగదు.

కేవలం 0.78 టిఎంసెల సామర్థ్యం కలిగిన నందిమేడారం రిజర్వాయర్

నుండి రోజుకు 2 టిఎంసెల నీటిని తరలించడం సాధ్యమా?

హైడ్రాలిక్స్ తెలిసిన వారెవ్వరూ ఇటువంటి అమాయకపు ప్రశ్న వెయ్యరు. నిజానికి అది కేవలం బ్యాలెన్సింగ్ రిజర్వాయర్ మాత్రమే. ఎల్లంపల్లి జలాశయం నుంచి జంటసారంగాల ద్వారా భూగర్భ పంప్ హౌస్ ద్వారా 23వేల క్యూసెక్కులు నందిమేడారం జలాశయంలోనికి జార విడుస్తారు. అంతే పరిమాణంలో మేడారం జలాశయం నుంచి నీటిని తోడేస్తారు. మేడారం ఒక ట్రాన్సిట్ పాయింట్ గా ఉపయోగ పడుతుందే తప్ప నిల్వ కోసం కాదు. 23 వేల క్యూసెక్కులు 24 గంటల పాటు ప్రవహిస్తే అది 2 టిఎంసెలకు సమానం. 11,500 క్యూసెక్కులు 24 గంటల పాటు ప్రవహిస్తే అది 1 టిఎంసెలకు సమానం. 11,500 క్యూసెక్కులతో 0.78 టిఎంసెల నింపడానికి పట్టే సమయం 18 గంటలు. 23 వేల క్యూసెక్కులతో 0.78 టిఎంసెల నింపడానికి పట్టే సమయం 9 గంటలు. కాబట్టి నందిమేడారం జలాశయం నుంచి వచ్చిన నీటిని వెంటనే తోడేయడానికి కనిష్టంగా 9 గంటల సమయం ఉంటుంది. కాబట్టి 2 టిఎంసెల నీటిని తరలించడానికి నందిమేడారం జలాశయం నిల్వసామర్థ్యం సమస్య కానే కాదు.

ప్రపంచంలో ఏ ప్రాజెక్టు కింద నీటి నిల్వ కోసం అధిక సామర్థ్యం కలిగిన రిజర్వాయర్లు లేవు. రెండో పంటకు నీరందించే అధికారిక పద్ధతి లేదు. దేశంలో ఆరుతడి పంటలకు మాత్రమే అధికారికంగా నీరందించ వచ్చు.

ఇది కూడా ఒక సాంప్రదాయిక తప్పుడు అవగాహనతో చేసిన విమర్శ. ప్రపంచంలో ఎక్కడా లేనిది తెలంగాణలో ఉండకూడదా? ఇది విచిత్రమైన వితండ వాదన. ప్రపంచ దేశాలు సాహసించని మహా నిర్మాణాలు చైనాలో ఉన్నాయి. మరి తెలంగాణలో ఉంటే అభ్యంతరం దేనికి? నీరు వచ్చినప్పుడే నిల్వ చేసుకోవడానికి రాయలసీమలో పెద్ద రిజర్వాయర్లు నిర్మించారని పైన చెప్పాను. నైలు నదిపై ఈజిప్ట్ ప్రభుత్వం నైలు నదిలో 75% విశ్వసతనీయతతో లభ్యమయ్యే నీటి కంటే ఐదంతల ఎక్కువ అంటే 4660 టిఎంసెల నిల్వ సామర్థ్యం కలిగిన హై ఆస్వాన్ జలాశయాన్ని నిర్మించింది. నైలు నదికి వస్తే అత్యధిక వరద, రాకపోతే వరుస కరువులు. ఆస్వాన్ డ్యాంం నిర్మాణం తర్వాత వరదలు, కరువులు నివారించబడినాయి. నాలుగేళ్ళు వానలు లేకపోయినా ఆస్వాన్ డ్యాంంలో నిల్వ ఉండే నీరు ఈజిప్ట్ వ్యవసాయాన్ని విద్యుత్ అవసరాలను తీర్చగలుగుతుంది. ఆస్వాన్ డ్యాంం నిర్మాణం తర్వాత ఈజిప్ట్ ముఖ చిత్రమే మారిపోయింది. ఇక్కడ కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో కూడా 141 టిఎంసెల నిల్వ సామర్థ్యం కలిగిన జలాశయాలను నిర్మించడం జరుగుతున్నది. భారత దేశం రుతుపవనాల మీద ఆధారపడిన దేశం. 4 నెలలు మాత్రమే నదుల్లో వేల టిఎంసెల నీరు ప్రవహిస్తుంది. ఆ తర్వాత నదులు ఎండిపోతాయి. ఈ నీటిని ఇల్వ చేసుకోకపోతే మిగతా 8 నెలలకు వ్యవసాయానికి, తాగునీటికి నీటిని ఎక్కడ నుంచి తెస్తాము? తెలంగాణా భౌగోళికతను చూసినప్పుడు గోదావరి 150 నుంచి 70 మీటర్ల తక్కువ ఎత్తులో ప్రవహిస్తాయి. వ్యవసాయ యోగ్యమైన భూములు 200 నుంచి 620 మీటర్ల ఎత్తున ఉంటాయి. ఈ భూములకు నీరు అందించాలంటే

ఎత్తిపోతలు తప్ప మరో మార్గం లేదు. ఇది అందరూ అంగీకరించేదే. అయితే ఎత్తిపోతల పథకాలను ఖర్చు ఎక్కువ అని వారే వ్యతిరేకిస్తారు. ఖర్చు ఎక్కువైనా ఎత్తిపోతలు తప్పవు. గుండె జబ్బు చికిత్స ఖర్చుతో కూడుకున్నదే. ఖర్చు ఎక్కువ అని ఆపరేషన్ చేసుకోకుండా ఉంటామా? అది ఖర్చుతో నిమిత్తం లేని అవసరం. అట్లే ఖర్చు ఎక్కువ అని ప్రాజెక్టులు కట్టకుండా తెలంగాణా ప్రాంతాన్ని కరువు పీడిత, ఫోరైడ్ పీడిత ప్రాంతంగా, రైతు ఆత్మహత్యల ప్రాంతంగా, వలసల ప్రాంతంగా ఉండిపోనివ్వాలా? తెలంగాణా రైతులకు రెండు పంటలకు నీరు పొందే అర్హత లేదా? ప్రపంచంలో ఎక్కడా ఇంతటి భారీ ఎత్తిపోతల పథకాలు లేకపోయి ఉండవచ్చు. తెలంగాణాకు ఉన్న ప్రత్యేక భౌగోళిక పరిస్థితుల దృష్ట్యా ఇక్క భారీ ఎత్తిపోతల పథకాలు ఉంటాయి. ఎత్తిపోతల పథకాల నిర్మాణంలో తెలంగాణా దేశానికే కాదు ప్రపంచానికి కూడా మార్గనిర్దేశనం చేయగలిగే అనుభవాన్ని పొందింది. కాళేశ్వరం, ఎలిమినేటి మాధవరెడ్డి, ఆలీసాగర్, గుత్తా, దేవాదుల, కల్వకుర్తి, నెట్టెంపాడు, భీమా, కోయిల్ సాగర్, ఎల్లంపల్లి, గూడెం, మంధని, ముక్తేశ్వరం, సింగూరు, చౌటుపల్లి హనుమంత రెడ్డి, శ్రీరాంసాగర్ పునరుజ్జీవన పథకం, తుమ్మిళ్ళ, భక్త రామదాసు లాంటి భారీ ఎత్తిపోతల పథకాలు ఎటువంటి సమస్యలు లేకుండా పని చేస్తున్నాయి. నిర్మాణంలో ఉన్నపాలమూరు రంగారెడ్డి, డిండీ, ఉదయ సముద్రం, సీతారామా, చనాకా కోరాట, సంగమేశ్వర, బసవేశ్వర, మంజీరా నాగమడుగు ఎత్తిపోతల పథకాల నిర్మాణంలో కూడా మనకున్న అనుభవాన్ని వినియోగించుకొని స్వదేశీ డిజైన్లతో శరవేగంగా పురోగతిలో ఉన్నాయి. ఇవి పూర్తి అయిన తర్వాత తెలంగాణా ముఖ చిత్రమే మారిపోతుంది. ఈ ప్రాజెక్టులు సరఫరా చేసే నీరు విలువైనదే. వాటిని పొదుపుగా వాడుకోవలసిన భాద్యత మన రైతాంగానిది. ప్రభుత్వం ఒక టిఎంసి నీటితో 18 నుంచి 20 వేల ఎకరాలను సాగు చేయగలిగే piped ఇరిగేషన్ పద్ధతిని కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో నిజామాబాద్ జిల్లా ప్యాకేజీ పనుల్లో, ఆదిలాబాద్ జిల్లా మత్తడివాగు కుడి కాలువ నిర్మాణంలో పైలట్ ప్రాజెక్టులుగా చేపట్టింది. ఈ పైలట్ ప్రాజెక్టుల ఫలితాలను అధ్యయనం చేసి మిగతా ప్రాజెక్టుల్లోకూడా ప్రవేశ పెట్టి యోచనలో ప్రభుత్వం ఉన్నది.

ప్రాణహిత చేవెల్ల ప్రతిపాదనలో ఆన్ లైన్ జలాశయాల నిల్వ సామర్థ్యం 14 టిఎంసిలే. ఈఅంశంపైకేంద్ర జల సంఘం రిమార్చ్ అప్పటి ప్రభుత్వానికి తెలియజేసింది. 160టిఎంసిలు తరలించే ప్రాజెక్టులో నిల్వ సామర్థ్యం చాలా తక్కువ. ఆన్లైన్ జలాశయాల సామర్థ్యాన్ని పెంచుకోండి, మరికొన్ని కృత్రిమ జలాశయాలని నిర్మించండి అని సలహా ఇచ్చింది. ఆ సలహా ప్రకారమే రీఇంజనీరింగ్ లో ఆన్లైన్ జలాశయాల సామర్థ్యాన్ని పెంచడం, కొన్ని కొత్త జలాశయాలను ప్రతిపాదించడం జరిగింది. అందులో భాగంగానే మల్లన్నసాగర్ 50, కొండ పోచమ్మ సాగర్ 15 టిఎంసిల సామర్థ్యంతో

ప్రతిపాదించడం జరిగింది.కేంద్ర జల సంఘం నిబంధనల ప్రకారం నీటి నిల్వకు, నీటి వినియోగానికి ఉండే నిష్పత్తి 1:1.50 ఉండాలి. ప్రాణహిత చేవెళ్ళ ప్రాజెక్టులో ఆ నిష్పత్తి 1:10.95 గా ఉన్నది. రీఇంజనీరింగ్ తర్వాత 1:1.70 గా మారింది.వర్షపాతం కొన్నిసార్లు రెండు మూడు సంవత్సరాలు ఏకబిగిన తక్కువగా రావచ్చు. గతంలో ఈ వరుస కరువు పరిస్థితిని మనం చూశాం. అట్లాంటి సందర్భాల్లో వర్షాలు ఎక్కువగా వచ్చిన సంవత్సరాల్లో నీటిని నిల్వ చేసుకుంటే వాటిని ఆ తరువాతి సంవత్సరం వినియోగాలకు క్యారీ ఓవర్ స్టోరేజీగా వాడుకోవచ్చు. నీటి లభ్యత, వినియోగం గురించి చెబుతూ దివంగతసాగునీటి ప్రభుత్వ సలహాదారు ఆర్.విద్యాసాగర్ రావు గారు 'జుట్టుంటే కొప్పు ఎట్లాగైనా పెట్టుకోవచ్చు' అనేవారు.సరిపోయినంత నీటి నిల్వసామర్థ్యం రైతులకు, భవిష్యత్తు తరాలకు అందించడం మనందరి భాద్యత.

కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు ఆయకట్టులో 62% మల్లన్నసాగర్ రిజర్వాయర్, ఇంకా దానికి దిగువనే ఉంది. జూన్ నెలలో రైతులకు

సాగునీరు అందించాలంటే జులైలో కాళేశ్వరం వద్ద లభించే నీటిని వినియోగించలేము. ఋతుపవనాలు సకాలంలో రాని సంవత్సరాలు, మూడు నాలుగు వారాల పొడి సమయం (dry spells) ఉన్నప్పుడు కూడా ఈ సమస్య వస్తుంది. కాబట్టి మల్లన్నసాగర్ లో నిల్వనీటిని ఆ పై సంవత్సరం క్యారీ ఓవర్ స్టోరేజీగా వినియోగించుకొని జూన్ లోనే సాగునీరందించవచ్చు. ఇక్కడ గమనించవలసిన ఇంకో ముఖ్య విషయం నీటి రవాణాకు పట్టే కాలం (travel time). మేడిగడ్డ వద్ద జూన్/జులై నెలలో లిఫ్ట్ చేయడం మొదలైన రోజునుంచి మల్లన్నసాగర్ అవతలనున్న ఆయకట్టుకు నీరు అందించాలంటే బ్యారేజీల్లో, బ్యాలెన్సింగ్ రిజర్వాయర్లలో కనీస స్థాయిలో నీరు చేరినాకనే లిఫ్ట్ చేయడమయినా, కెనాళ్ళల్లో ప్రవహించడమయినా సాధ్యమవుతుంది. ఇక కెనాళ్లలో నీటి ప్రవాహం పూర్తి స్థాయిలో ఉండడానికి మొదట అవి పూర్తిగా నిండాలి. ప్రాజెక్టులో మొత్తం దాదాపుగా 22 చోట్ల లిఫ్ట్ చేయాలి. అక్కడ పంపులు ఒక క్రమ పద్ధతిలో ఆన్ చేయాల్సి ఉంటుంది కాబట్టి దానికి కూడా కొంత సమయం పడుతుంది. నీటి ప్రవాహవేగం కూడా దాదాపుగా సెకన్కు 3.0 మీ ఉంటుంది. ఇట్లా

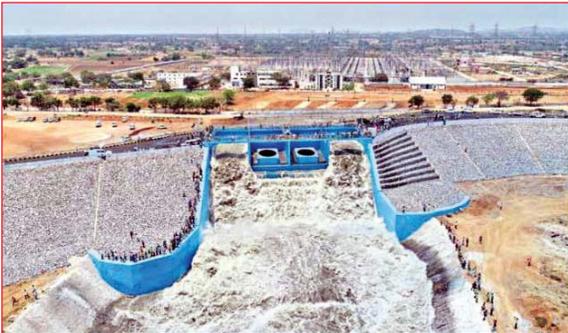
మొత్తం నీటి ప్రవాహం మేడిగడ్డ నుండి ప్రతిపాదిత ఆయకట్టుకు అందించడానికి కనీసం ఒకటి నుండి మూడు వారాల సమయం పడుతుంది. మనం ఖరీఫ్ సీజన్ మొదటి రోజునే నీళ్లు అందించాలంటే నీటి సోర్సుకు దాదాపుగా 200 కిమీ దూరంలో ఉన్న మల్లన్నసాగర్ రిజర్వాయర్లో కావల్సినంత స్టోరేజి ఉంటేనే సాధ్యమవుతుంది.

ఇక మల్లన్న సాగర్ వద్దనే 50 టిఎంసీల స్టోరేజి అవసరం ఏమిటి అన్నది పూర్తిగా సాంకేతిక పరమైన అంశం మాత్రమే అయినప్పటికీ దానికి తోడు భౌగోళికంగా ఆ ప్రదేశానికి ప్రాధాన్యత ఉన్నది. మల్లన్న సాగర్ (i)వైసర్గికంగా ఎత్తైన ప్రదేశంలో ఉండడం (ii)గోదావరి, కృష్ణా నది బేసిన్ల పరీవాహక ప్రాంతాల మధ్యగల ప్రదేశం (ridge). ఇక్కడ ౦557మీ FRL వద్ద నీటిని నిలువ చేస్తే అక్కడి నుండి స్వంత ఆయకట్టుతో పాటుగా, కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో కీలకమైన బ్యాలెన్సింగ్ రిజర్వాయర్గా ఎగువకు నీటి సరఫరా చేయడంతో పాటుగా, చుట్టూ అన్నీ వైపులనున్న స్థిలక నీటిని అందించి ఆదుకోవచ్చు. యాదాద్రి భువనగిరి జిల్లా బస్సాపూర్ (11.39 టిఎంసీ), గంధమల్ల (9.87 టిఎంసీ) రిజర్వాయర్ల కింది ఆయకట్టు, సిద్దిపేట జిల్లా కొండపోచమ్మసాగర్ రిజర్వాయరు (15టిఎంసీ) కింద ఆయకట్టు, షామీర్ పేట్ త్రాగునీటి రిజర్వాయర్ కు, హల్దివాగు ద్వారా నిజాంసాగర్ రిజర్వాయర్కు, ప్రత్యేక లింక్ ద్వారా సింగూర్ రిజర్వాయర్ కు నీళ్ళివ్వవచ్చు. ఒకసారి మల్లన్నసాగర్కు ఎత్తిపోసినాక కొండపోచమ్మసాగర్కు తప్ప అన్నివైపులా గ్రావిటి ద్వారానే ఇవ్వవచ్చు. మల్లన్నసాగర్ వద్ద నిల్వ చేసుకుంటే వీటన్నింటికీ అవసరాన్ని బట్టి ఇవ్వడానికి వెసులుబాటు ఉంటుంది. అందుకు 50 టిఎంసీల నీటి సామర్థ్యం అత్యంత అవసరం. ఇది కాళేశ్వర ప్రాజెక్టు మొత్తానికే ఒక మదర్ రిజర్వాయర్ (Mother Reservoir).

మల్లన్నసాగర్, కొండ పోచమ్మసాగర్ ఆయకట్టులో రైతులు చేయబోయే వ్యవసాయం బహుశా ప్రపంచంలోనే అత్యంత ఖరీదైన వ్యవసాయం. ఈ ప్రాజెక్టులో కరెంటు ఖర్చే ఎకరానికి 80 వేల నుండి ఒక లక్ష వరకు ఉండే అవకాశం ఉన్నది.

ప్రాజెక్టు వ్యతిరేకులు గతంలో ఇదే రకమైన ఆరోపణ చేసినారు. కరెంటు వ్యయం ఎకరానికి 80 నుండి ఒక లక్ష వరకు ఉంటుందని ఏ ఆధారాలతో చెబుతున్నారో వారికే తెలియాలి. ఇంతకు ముందు చెప్పినట్లు ప్రాజెక్టు అంచనావ్యయాన్ని కేంద్ర జల సంఘం 80,190 కోట్లకు నిర్ధారించింది. ఈ అంచనా వ్యయంతో ఎకరానికి అయ్యే వ్యయం : $80190 / (18.25 \times 4.70)$ (స్థిరీకరణలో 25%) = 3,49,412 రూపాయలు మాత్రమే. స్థిరీకరణ ఆయకట్టును 100% పరిగణిస్తే ఎకరానికి అయ్యే వ్యయం 2,16,730 రూపాయలు. విద్యుత్

వ్యయం సంగతి చూస్తే.. మొత్తం ప్రాజెక్టుకు అవరమయ్యే విద్యుత్తు 13558 మిలియన్ యూనిట్లు. అయితే ఇందులో 75% విద్యుత్తు మాత్రమే వాస్తవంగా వినియోగమవుతుంది. అంటే వాస్తవ వినియోగం 10168.5 మిలియన్ యూనిట్లు. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు పూర్తి స్థాయిలో విద్యుత్ వినియోగం మొదలయ్యేనాటికి ఉత్తర భారత దేశంలో ఉత్పత్తి అయ్యే జలవిద్యుత్ (కాళేశ్వరం పంపులు వానా కాలంలోనే తిరుగుతాయి) రూ. 1.25 నుంచి రూ. 3.00 లకే అందుబాటులోకి వస్తుంది. అప్పుడు విద్యుత్ వినియోగ వ్యయం ఇంకా తగ్గుతుంది. ప్రస్తుతం యూనిట్ కి రూ. 3.00 చొప్పున లెక్కిస్తే మొత్తం విద్యుత్ వ్యయం 3051 కోట్లు. ఎకరానికి అయ్యే విద్యుత్ వ్యయం రూ. 13,051 మాత్రమే. యూనిట్ కి రూ. 1.25 చొప్పున లెక్కిస్తే మొత్తం విద్యుత్ వ్యయం రూ. 1271 కోట్లు. ఎకరానికి అయ్యే విద్యుత్ వ్యయం రూ. 5400 మాత్రమే. దీనికి తోడు ఇప్పుడు ప్రపంచంలో తయారవుతున్న పంపులు 88 -89% ఎఫిషియన్సీ కలిగినవి. వాటి పవర్ ఫ్యాక్టర్ 0.95 గా ఉంటుంది. కనుక 10% వరకు ప్రత్యక్షంగా విద్యుత్ వినియోగంలో సేవింగ్స్ ఉంటాయని విద్యుత్ రంగ నిపుణులు చెబుతున్నారు. గతంలో కొంతమంది విమర్శకులు దాన్ని తమ ఊహగానాల లెక్కలతో మొత్తం విద్యుత్ వ్యయం రూ. 8 వేల కోట్ల నుంచి 13 వేల కోట్లకు ఉంటుందని, ఎకరానికి అయ్యే విద్యుత్ వ్యయాన్ని ఒక లక్ష నుంచి లక్షా ఎనభై వేలకు లెక్క గట్టినారు.

ప్రాజెక్టు దేశంలోనే అత్యంత ఖరీదైన నీటిని సరఫరా చేస్తుందని అన్యాయపు నిర్ధారణకు వచ్చినారు. కాళేశ్వరమే కాదు ఏ ఎత్తిపోతల పథకం నుంచి సరఫరా అయ్యే నీరు ఖరీదైనదే. అయితే ప్రాజెక్టు విమర్శకులు ఈ ఖర్చును భూతద్దంలో పెట్టి చూపిస్తున్నారు. మల్లన్నసాగర్, కొండపోచమ్మసాగర్ కింద ఆయకట్టు రైతులు చేసేది ప్రపంచంలోనే అత్యంత ఖరీదైన వ్యవసాయం అని అన్యాయమైన వ్యాఖ్య చేసిపారేసినారు. ఇది అవాస్తవం సత్యదూరం. పాఠకులను తప్పుదోవ పట్టించే ప్రయత్నం తప్ప మరొకటి కాదు.

కాళేశ్వరం ఎత్తిపోతల పథకం కాదు. తిప్పిపోతల పథకం!

కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో ఎత్తునుండి కిందకి ప్రవహించిన నీటినే తిరిగి పైకి అదే ప్రాంతానికి ఎత్తిపోస్తారు కాబట్టి ఇది తిప్పిపోతల పథకం అని విమర్శకులు విమర్శించారు. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు యొక్క స్వరూప స్వభావాలపై, పంపింగ్ ప్రక్రియపై ఏ మాత్రం అవగాహన లేని విశ్లేషణ ఇది. ప్రాజెక్టును రూప కల్పన చేసిన ఇంజనీర్ల విజ్ఞప్తపై పరిహాసం చేయడం, దేశంలో నీటి ప్రాజెక్టులను ఆమోదించే అత్యున్నత సంస్థ అయిన కేంద్ర జల సంఘం సామర్థ్యాన్ని శంకించే సాహసం చేయడం తప్ప మరొకటి కాదు. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో నీటిని ఎత్తిపోసే ప్రక్రియ ఎట్లా ఉంటుంది? మూడు మార్గాల ద్వారా నీటిని సరఫరా

చేసే అవకాశాలు కాళేశ్వరం సిస్టంలో ఉన్నది. మొదటిది శ్రీరాం సాగర్ కు వరద వచ్చినప్పుడు వరద కాలువ ద్వారా మిడ్ మానేరుకు, కాకతీయ కాలువ ద్వారా దిగువ మానేరు చేరతాయి. ఇవి పోగా ఇంకా వరద ఉంటే స్పీల్ వే గేట్ల ద్వారా నదిలోకి వదులుతారు. అవి ఎల్లంపల్లికి వెళతాయి. ఎల్లంపల్లి నిండితే సుందికళ్ళ, అన్నారం, మేడిగడ్డకు, సమ్మక్కసాగర్ (తుపాకులగూడెం), దుమ్ముగూడెం ఆనకట్ట వద్ద నిర్మించబోయే సీతమ్మసాగర్ బ్యారేజి ద్వారా పోలవరానికి వెళతాయి. శ్రీరాంసాగర్ కు వరద వచ్చిన స్థితిలో కాళేశ్వరం లింక్-1 పంపులు (మేడిగడ్డ నుంచి ఎల్లంపల్లికి), లింక్-2 పంపులు (ఎల్లంపల్లి నుంచి మిడ్ మానేరుకు) తిప్పే అవసరం రాదు. ఇక రెండో స్థితి శ్రీరాంసాగర్ కు వరద రాకున్నా ఎల్లంపల్లికి కడెం నది నుంచి, శ్రీరాంసాగర్ ఎల్లంపల్లికి మధ్యన ఉన్నపరివాహక ప్రాంతం నుంచి వరద వచ్చే అవకాశం ఉన్నది. ఈ స్థితిలో కాళేశ్వరం లింక్-1 పంపులు తిప్పే అవసరం రాదు. ఎల్లంపల్లి నుంచే లింక్-2 పంపులు తిప్పినీటిని మిడ్ మానేరుకు చేరవేయడం, అక్కడినుంచి ఎగువన అనంతగిరి, రంగనాయకసాగర్, మల్లన్నసాగర్, కొండపోచమ్మసాగర్ దాకా ఎత్తిపోయడం, దిగువ మానేరు నుండి కాకతీయ కాలువ ద్వారా శ్రీరాంసాగర్ మొదటి దశ, రెండో దశ ఆయకట్టుకు నీటి సరఫరా, పునరుజ్జీవన పథకం ద్వారా శ్రీరాంసాగర్ జలాశయానికి నీటిని ఎత్తిపోయడం జరుగుతుంది. ఈ రెండు చోట్ల నీటి లభ్యత లేని సందర్భాల్లో మాత్రమే లింక్-1, లింక్-2 పంపులను తిప్పవలసిన అవసరం ఏర్పడుతుంది. పై నుంచి నీటిని కిందకి పోనిచ్చి మళ్ళీ పైకి అదే ప్రదేశానికి ఎత్తిపోసే స్థితి ఎక్కడ ఉన్నది? పైన నీళ్ళు ఉన్నప్పుడు పైనుంచే వాడుకోవడం జరుగుతుంది తప్ప ఈ నీళ్ళను కిందకి పోనిచ్చి మళ్ళీ పైకిఎత్తిపోసే మూర్ఖపు పని మన ఇంజనీర్లు చేస్తారని ఈ (కు)విమర్శకులు ఎట్లా ఊహించగలిగినారు?

రేపటి రోజు ఈ ప్రాజెక్టుల సందర్భులకు వినోదాన్ని పంచే పర్యాటక కేంద్రాలుగా, చేపల చెరువులుగా మిగిలిపోకూడదు. ప్రాజెక్ట్ సందర్భులు మెచ్చుకుంటున్నది, కీర్తిస్తున్నది కట్టడాల నిర్మాణ కౌశల్యాన్ని తప్ప ప్రాజెక్టు ఇవ్వబోయే ప్రయోజనాలను ఎంతమాత్రం కాదు.

ఇది నిజం కావాలని ప్రాజెక్టు విమర్శకులు బలంగా

కోరుకుంటున్నట్లు అనిస్తున్నది. అయితే వారి కోరిక తీరే అవకాశం లేదని కాళేశ్వరం ప్రారంభం అయిన రెండేండ్లకే రుజువయ్యింది. ఈ ప్రాజెక్టుని మెచ్చుకుంటున్నది ఎవరో అనామకులు కాదు. ఈ ప్రాజెక్టు నివేదికలను క్షుణ్ణంగా పరిశీలించి, మదించి అనుమతులు మంజూరు చేసిన కేంద్ర జల సంఘం చైర్మన్ మసూద్ హుస్సేన్ గారు, ఆ సంస్థలో పని చేస్తున్న బీఫ్ ఇంజనీర్లు, డైరెక్టర్లు, ఐఎఎస్, ఐపీఎస్ అధికారులు, హైకోర్టు జడ్జీలు, అడ్వకేట్లు, యూనివర్సిటీల ప్రొఫెసర్లు, కవులు, రచయితలు, కె రామచంద్రమూర్తి, టంకశాల అశోక్ లాంటి సీనియర్ పాత్రికేయులు, వాటర్ మ్యాన్ ఆఫ్ ఇండియాగా పేరుగాంచిన మెగసెసే అవార్డు గ్రహీత రాజేంద్రసింగ్ ఉన్నారు. వారి విజ్ఞతని ఈ రకంగా పరిహసించడం ద్వారా విమర్శకులు తప్పులో కాలేసినారు. ఎత్తిపోతల పథకాల నిర్మాణంలో తెలంగాణ ఇంజనీర్లకు ఉన్న అపారమైన అనుభవాన్ని అపహాస్యం చేయడం తగదు. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో, పాలమూరు రంగారెడ్డి, ఇతర ప్రాజెక్టులలో నిర్మాణం అవుతున్న కట్టడాలు మ్యాన్యుమెంట్స్ గా మిగిలిపోతాయో, లేదా తెలంగాణ ఆర్థిక సామాజిక ముఖ చిత్రాన్ని మార్చే గ్రోత్ ఇంజన్లుగా చరిత్రలో నిలబడిపోతాయో ఇప్పటికే ప్రజల అనుభవంలోకి వచ్చింది. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన నాటి నుంచి ప్రభుత్వం అమలు చేస్తున్న కార్యక్రమాల వలన సాగులోనికి వస్తున్న భూవిస్తీర్ణం క్రమంగా పెరుగున్నది. సాగు విస్తీర్ణం పెరుగుదల వివరాలు లక్షల ఎకరాలలో

సం	భారీ+మధ్యతరహా+ఎత్తిపోతలు+చెరువులు		
	వానాకాలం. (ఖరీఫ్.)	యాసంగి (రబీ)	మొత్తం.
2016-17	25.05	22.73	47.78
2017-18	19.75	22.04	41.79
2018-19	34.39	13.76	48.14
2019-20	33.24	33.44	66.68
2020-21	52.00	37.46	89.46

ప్రాజెక్టులను పూర్తి చేసినందు వలన సాగునీటి సౌకర్యం పెరగడం, భూగర్భ జలాలు గణనీయంగా వృద్ధి కావడంతో ప్రాజెక్టుల కింద, బోరు బావుల కింద రాష్ట్రంలో సాగు విస్తీర్ణం పెరిగింది. 2020-21 యాసంగి పంట కాలమో ఒక కోటి ఎకరాల్లో పంటలు వేయడం మనం గతంలో ఎన్నడూ కలలో కూడా ఊహించని సందర్భం. తెలంగాణలో అది సాధ్యం అయ్యింది. 2020 సంవత్సరంలో సేకరించిన ధాన్యంలో 52 శాతం తెలంగాణ రాష్ట్రం

నుంచే సేకరించామని భారత ఆహార సంస్థ ప్రకటించడం గమనార్హం. ప్రాజెక్టులపై విమర్శలు చేసే మాకు ప్రత్యామ్నాయాలు సూచించే అవసరం లేదు.

ఇదీ తెలంగాణ ప్రాజెక్టు విమర్శకుల వైఖరి. ప్రత్యామ్నాయాలను సూచించే భాధ్యతను తెలివిగా వదిలెయ్యడమే కాదు భాధ్యతని నెరవేర్చాలని అనుకుంటున్న ప్రాజెక్టు విమర్శకులని కూడా వీరు ఎద్దేవా చేసినారు. ప్రత్యామ్నాయాల్ని సూచించలేనివారికి, సూచించాలని అనుకోనివారికి తప్పులు ఎత్తిచూపే నైతిక హక్కు ఎక్కడిది? ప్రత్యామ్నాయాలని సూచిస్తూ ప్రాజెక్టుని విమర్శిస్తున్న వారికంటే ఈ రకమైన విమర్శకుల వలన సమాజానికి జరిగే నష్టం ఎక్కువ. ఈ సందర్భంగా వాటాప్ గ్రూపుల్లో విస్తృతంగా చక్కర్లు కొట్టిన ఒక కథ గుర్తుకు వస్తున్నది.

ఒక ఆర్టిస్టు తన మొదటి పెయింటింగ్ పై విమర్శకుల అభిప్రాయాన్ని తెలుసుకుందామన్న ఆసక్తితో దాన్ని ఉదయం ఒక బహిరంగ ప్రదేశంలో వేలాడదీసి దాని కింద “ఇది నా మొదటి పెయింటింగ్. ఈ బొమ్మలో మీకు ఎక్కడ తప్పులు కనిపిస్తే అక్కడ X మార్క్ పెట్టండి” అని ఒక నోట్ని రాసినాడు. ఎర్ర రంగు, ఒక బ్రష్ని కూడ పెట్టినాడు. సాయంత్రం వెళ్ళి చూసే సరికి అతనికి కండ్లు బైర్లు కమ్మియాయి. మొత్తం పెయింటింగ్ నిండా X మార్కులే! అతను నిరాశతో తన గురువుగారి దగ్గరికి వెళ్ళి చూపించినాడు. గురువుగారు నిరాశ చెందవద్దని, అదే బొమ్మని మరొకసారి వేసి అదే ప్రదేశంలో వేలాడదీయమని సూచించినాడు. అయితే ఈసారి నోట్లో రాయవలసిన అభ్యర్థనని మార్చమన్నాడు. గురువుగారి సూచన మేరకు అతను తన పెయింటింగ్ని అదే ప్రదేశంలో వేలాడదీసి కింద ఈరకంగా అభ్యర్థించినాడు. “ఇది నా మొదటి పెయింటింగ్. ఈ బొమ్మలో మీకు ఎక్కడ తప్పులు కనిపిస్తే అక్కడ సరి చేయగలరు.” సాయంత్రం వెళ్ళి చూసే సరికి తన పెయింటింగ్ గీసింది గీసినట్లు అట్టనే ఉన్నది. సారాంశం ఏమిటంటే తప్పులు ఎన్నడం తేలికే. తప్పులు సరిదిద్దడం కష్టం. ప్రాజెక్టు విమర్శకులు తేలికైన తప్పులు ఎన్నే పనిని ఎంచుకున్నారు. కష్టమైన తప్పులు సరిదిద్దే పనిని వదిలేశారు. పైగా

అది మా పని కాదు అని దబాయించు. ప్రభుత్వం తెలంగాణ రైతులకు సాగునీటివ్వాలా? వద్దా? నల్లగొండ, మహబూబ్ నగర్ జిల్లాల్లో ఫ్లోరోసిస్ పీడ విరగడ కావద్దా? తెలంగాణలో వ్యవసాయ సంక్షోభం కొనసాగవలసిందేనా? తెలంగాణలో రైతుల ఆత్మహత్యలు కొనసాగవలసిందేనా? తెలంగాణ ఇంకా కరువు ప్రాంతంగా మిగిలిపోవలసిందేనా? తెలంగాణ ప్రజలకు తాగునీళ్ళు కావాలి. సాగు నీళ్ళు కావాలి. దీనికోసం తెలంగాణ ప్రభుత్వం రాజీలేకుండా పనిచేస్తుంది. తెలంగాణ ప్రజలకు దక్కకుండానే గోదావరిలో 3 వేల నుంచి 3500 టీఎంసీల నీరు వృధాగా సముద్రంలోకి వెళ్ళాల్సిందేనా! ప్రాజెక్టు విమర్శకులు అదే కోరుకుంటున్నారా? గ్రావిటీ మార్గాన నీరు ఇవ్వలేమని తెలిసినప్పుడు ఆర్థికంగా భారమైనా ఎత్తిపోతల పథకాలని చేపట్టక తప్పదు. తెలంగాణకు సాగునీరు ఇవ్వాలంటే ఎత్తిపోతల పథకాలు తప్ప ప్రత్యామ్నాయం లేదని ఈ మేధావులకు తెలియదని కాదు. ఆర్థిక సానుకూలత లేదన్న కారణంతో ప్రాజెక్టులను కట్టొద్దా? ఈ డొంక తిరుగుడు వాదనల కంటే అసలు ప్రాజెక్టులే వద్దని నేరుగా ప్రకటించవచ్చు కదా! ఏదో రకంగా కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టును, పాలమూరు రంగారెడ్డి ప్రాజెక్టును విమర్శించాలనో, కిరికిరి పెట్టాలనో, ప్రజలను.. ముఖ్యంగా రైతాంగాన్ని గందరగోళంలో పడవేయాలనో వారు కంకణం కట్టుకున్నట్టు కనిపిస్తున్నది.

దశాబ్దాలుగా తాగునీటికి, సాగునీటికి అల్లాడుతున్న తెలంగాణ ప్రజలకు తమకిచ్చిన కాలపరిమితిలోనే సాగునీరు, తాగునీరు అందించడం ప్రభుత్వ లక్ష్యం. గతంలో ఆంధ్రా వలస పాలకులు మీరు (తెలంగాణ) ఎత్తుగడ్డ మీద ఉన్నారు. నీరు పల్లమెరుగు. కాబట్టి మీకు నీళ్ళు రావు అనేవారు. ఎత్తిపోతల ద్వారా తప్ప గోదావరి నీరు ఎత్తుగడ్డ మీద ఉన్నతెలంగాణ భూములకు తరలించే మార్గం లేదని తెలిసి కూడా వీరు ఆర్థిక సానుకూలత లేదన్న సాకుతో కాళేశ్వరం ఎత్తిపోతల పథకాన్ని, ఇతర పథకాలను వ్యతిరేకిస్తున్నారు. ఇద్దరి లక్ష్యం తెలంగాణకు సాగునీరు అందకుండా చెయ్యడమే.

- శ్రీధర్రావ్ దేశ్పాండే
e : rrigationosd@gmail.com

ప్రకృతే నియంత్రిస్తుంది!

8

ప్రకృతే శాసిస్తుంది!!

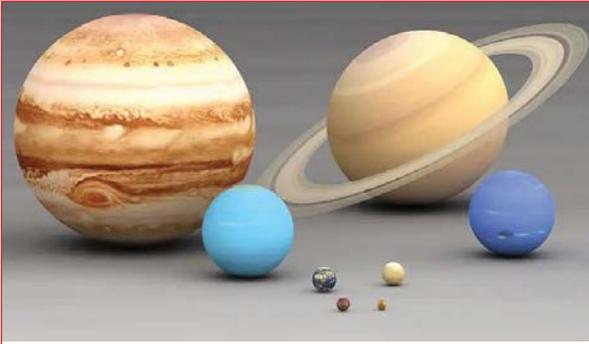
భూగోళమే ఓ శాస్త్రీయ క్షేత్రం!

(The Globe itself is a Scientific Field)

(గత సంచిక తరువాయి)

మొదటి దశ : వాయురూపంలో అతివేడిగా వున్న గోళం, చల్లబడుతున్న క్రమంలో పై భాగాల్లో అతిశీతల మంచు, కొంత మేర వివిధ వాయువుల సమ్మేళనంతో వాతావరణం, దీంతో నేల, జీవపదార్థం అవిర్భవించడం జరిగింది. భూభ్రమణంతో ఈ పరిణామాలు వేగవంతం కావడం జరిగింది.

రెండో దశ : ఈ దశలో వాయువులలోని వివిధ రసాయనిక చర్యలతో గోళం ఉపరితలంపై గల ఆవిరి, అప్పుడే ఏర్పడుతున్న ద్రవం (వివిధ మూలకాలతో), నీరు (H₂O) మంచు ఖండికలు కలిసి, తేమగా మారి,

పరిమాణాన్ని బట్టి గ్రహాలు ఎడమ నుంచి కుడికి / పై నుంచి కిందికి. గురు, శని / యురేనస్, నెప్ట్యూన్ / భూమి, శుక్ర / అంగారక, బుధ

సూర్యరశ్మిని కొంత అడ్డుకోవడంతో, తిరిగి ద్రవ స్థితిని పొంది, వివిధ భాగాలకు ప్రవహించినట్లు పరిశీలించారు. ఇలా భూగోళ వేడి నియంత్రించడంతో ఈ రుతు సంబంధ కాలచక్రం రూపుదిద్దుకున్నది.

మూడో దశ : ఈ దశలో వాతావరణ పరిస్థితులు అనుకూలించడంతో జనించిన జీవం, క్రియాశీలమైన జీవన చర్యలు జరపడం, వాయువులలోని కార్బన్, నైట్రోజన్, ఫాస్ఫరస్, సల్ఫర్ లాంటి రసాయనిక పదార్థాలు భూ వాతావరణంలోకి వ్యాప్తి చెందడం జరిగాయి.

నాల్గోదశ : క్రమక్రమంగా ఓ నిర్దిష్ట భౌతిక, ఘనరూపాన్ని సంతరించు కోవడం, ఏర్పడిన అయస్కాంత క్షేత్రంతో భ్రమణం, పరిభ్రమణం క్రమబద్ధీకరణ జరగడం, ఏర్పడుతున్న వాతావరణం (వేడి /శీతలం

గ్రహస్థాయిని కోల్పోయిన ప్లూటో (Pluto) :

మనమంతా సౌరకుటుంబంలోని గ్రహాలు తొమ్మిదని చదువుకున్నాం. కానీ చాలా మందికి తెలియనిది ప్లూటో గూర్చి! చిట్ట చివరి గ్రహంగా భావించిన ప్లూటోకు గ్రహస్థాయి లేదని అంతర్జాతీయ ఖగోళ సంస్థ (International Astronomical Union - IAU) 2006లో తొమ్మిదవ గ్రహస్థానం నుంచి ప్లూటోను తొలగించడం జరిగింది. ఇప్పుడు అష్టగ్రహాలే!

గ్రహస్థాయికి ఉండాలైన (3) లక్షణాలు

1. నిర్దిష్ట కక్షలో సూర్యుని చుట్టూ పరిభ్రమించాలి.
2. నిర్దిష్ట ద్రవ్యరాశి కలిగి వుండి చుట్టూగల పదార్థం కేంద్రంవైపు ఆకర్షించబడాలి. (hydrostatic equilibrium - nearly a round shape)
3. తన చుట్టూ (neighborhood)

కొన్ని చిరునామాల్ని (address) కల్గి వుండాలి.

పై మూడు లక్షణాలు ప్లూటోకు లేకపోవడంతో గ్రహస్థితిని కోల్పోయింది. అందుకే దీన్ని మరుగుజ్జు (dwarf) అని సంబోధిస్తారు.

వాయు స్థితిగల ప్లూటోను మొదట 18 ఫిబ్రవరి 1930న గుర్తించడం జరిగింది.

ప్లూటో అని పేరు పెట్టండి ఆక్స్ ఫర్డ్ విద్యాలయపు 11 సం॥ బాలిక. దీనికై ఆ బాలికకు అయిదు పౌండ్ల బహుమతి దక్కింది.

/ వాయువులు / జలం మొ॥)తో అనుసంధానమై స్పందించడం, అనగా భూఖండికల కదలికలు, దృవప్రాంతాల మంచు కరిగి, సముద్రాలు ఏర్పడడం, పరిమాణాత్మక, గుణాత్మక మార్పులు చోటు చేసుకోవడంతో మంచు శిఖరాలు, అప్పుడే ఏర్పడుతున్న నేల ఖండికలు కోతకు గురికావడం, వార్షిక చక్రం రూపుదిద్దుకోవడం జరిగినట్లు వీరు తేల్చారు.

ఈ దశలోనే మొదటి తరం ప్రాథమిక మొక్కజాతులు పుట్టడం, క్షీణించడంతో, నేలలోని వివిధ ఖనిజాలతో కలిసి, తిరిగి మొలకెత్తడం, కొత్త వాటికి జీవం పోయడం జరిగిందని నిర్ణయించారు.

చివరి దశ : రాత్రింబవళ్ళు ఏర్పడడం, వేడిమికి, చల్లదనానికి

ఖగోళ (వింత) దృశ్యాలు :

Throop, Astronomes, Planetary Science Division, NASA, Henery Washington

గురు, శని గ్రహాల మహా కలయిక (Great Conjunction)

అది 21 డిసెంబర్ 2020. ఓ వైపు సూర్యాస్తమయం, మరోవైపు పశ్చిమ దక్షిణాన ఆకాశంలో అరుదైన, అందమైన ఓ సుందర దృశ్యం. సౌరకుటుంబంలోని రెండు అతిపెద్ద గ్రహాలైన గురు (5వ స్థానం), శని (6వ స్థానం) గ్రహాలు పక్కపక్కన పరుగు పందెం. గురు (Jupiter) మనం గౌరవంగా భావించే 'గురువు' కాదు, శని (Saturn) మనం భావించే అపశకునం కాదు. రెండూ సౌరకుటుంబంలోని అతిపెద్ద గ్రహాలు. నిజానికి వాటి మధ్య దూరం 734 మిలియన్ కి.మీ. కాని డిసెంబర్ 21కి ఓ ప్రత్యేకత వుంది. అవి ఒకదానితో ఒకటి కలిసిపోయిన దృశ్యం! అది అతి దీర్ఘరాత్రి. దీర్ఘరాత్రేకాక, గురు, శని గ్రహాల కలయికను చూసే అందమైన అద్భుత రాత్రి. కనువిందు చేసిన ఖగోళ (వింత) రాత్రి.

గురు, శని గ్రహాలు వాటి కక్షలో అవి ప్రయాణం చేస్తూనే ఒక దానికొకటి సమాంతరంగా రావడం, భూమి నుంచి చూసినప్పుడు శని గ్రహాన్ని గురు గ్రహం మింగేసినట్లుగా (గురు గ్రహంపైన శని గ్రహం వుండడంతో) కనపడదు.

నిజానికవి 0.1 డిగ్రీ కోణంలో (పదోవంతు డిగ్రీ) వుంటాయి. కొంత సేపటికి 'శనిని వదిలించుకొని, గురు గ్రహం తనదారిలో నెమ్మదిగా జారుకుంటుంది. ఇలాంటి ఖగోళ వింతలు దాదాపు సంవత్సరం పొడుపునా జరుగతాయి. కాని, గురు, శని గ్రహాల సయ్యాట మాత్రం ప్రతి 20 సం॥ ఒకసారి కనపడతుంది. అయితే ఇలా రాత్రుల్లో, అదీ దీర్ఘ రాత్రిన చూసే అరుదైన అవకాశం 800 సం॥ ఒకసారి వస్తే రాత్రి సమయంలో అవి సమాంతరంగా ప్రయాణించే దృశ్యం ప్రతి 400 సం॥

21 డిసెంబర్ 20 నాటి గురు, శని గ్రహాల సయ్యాట

కొకసారి మాత్రమే వస్తుంది. మిగతా వన్ని మనకు పగలున్నప్పుడు జరగడంతో వాటిని మనం సాధారణ కళ్ళతో చూడలేము.

ఇలాంటి అరుదైన దృశ్యం కరోనా మమ్మూరి సమయంలో రావడం, దీన్ని క్రిసమస్ వేగుచుక్కా కొందరు భావించడం జరిగింది. అయితే, ఈ విషయాలన్నీ ఎలా తెలుస్తాయని ఓ ప్రశ్న. గత 7వ కథనంలో ఈ విషయాల్ని కొన్ని చూసాం. అపూర్వ ప్రజ్ఞశాలి గెలీలియో 1610లో తాను రూపొందించుకున్న దూర దర్శినితో మొదటిసారి గురుగ్రహాన్ని వీక్షించి దానికి 4 ఉపగ్రహాలున్నట్లు గుర్తించాడు. అలాగే శని గ్రహానికి వలయాలున్నట్లు చూసాడు. ఆ తర్వాత 1623లో గురు, శని గ్రహాల మహా కలియక (Conjunction)ను గుర్తించడం జరిగింది. ఆ తర్వాత పోయిన డిసెంబర్ 21ననే ఈ దృశ్యాన్ని రాత్రికో్ చూడగలిగాం. ఆ నెలంతా ఈ దృశ్యం కనపడినా, డిసెంబర్ 21న ఆ రెండు కలిసిపోయినట్లు కనపడడానికి కారణం భూమి ఆ రెండు గ్రహాలకు మధ్యస్థంగా రావడమే కారణం!

గురికావడం, జీవసంబంధ వైవిధ్య పదార్థాలు పుట్టడం, పెరగడం, నశించడం, పవనాలు ఏర్పడడం, నేలనుంచి, సముద్రాలవైపు, సముద్రాల నుంచి నేలవైపు అవి చలించడం ఉపరితలంగా జరుగుతే, భూగర్భంలో సర్దుబాట్లతో భూకంపాలు రావడం, వేడిమి బయటకు చిమ్మడం (Volcano)తో భూమి ఓ ధృవమైన స్వరూపాన్ని (నేల) సంతరించు కున్నది.

పై పరిశీలనలతో పాటు, ఈ బృందం భూమికి పొంచివున్న ప్రమాదం గూర్చి కూడా అధ్యయనం చేసింది. అతిగా వినియోగిస్తున్న శిలజా ఇంధనాలతో అధికమైతున్న భూతాపం విచ్చలవిడిగా ఉపయోగించడంతో తరుగుతున్న ఖనిజ సంపద, క్షీణిస్తున్న ఓజోను పొర, మితిమీరుతున్న హరిత వాయువులు (green house gases) వెరసి భూగోళాన్ని అస్థిరతకు గురిచేస్తున్నట్లు తేల్చారు.

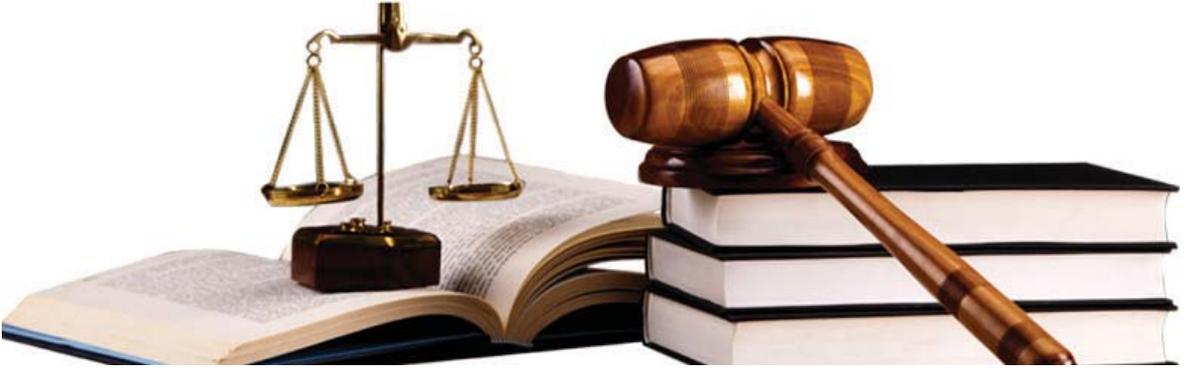
ఈ కమిటీ నివేదికను తయారు చేయడంలో కీలకపాత్రను

పోషించిన విస్కాన్సిన్ విశ్వవిద్యాలయ సైన్స్ & ఇంజనీరింగ్ విభాగపు డైరెక్టర్ ప్రాన్సిస్ బ్రెథర్టన్ (Francis Bretherton) నివేదికకు ముగింపు వాక్యాలు రాస్తూ, భూగోళానికి కలుగుతున్న హాని, నష్టం, కష్టం మన అభివృద్ధి నమూనాలతో కాదు, మనం కోల్పోతున్న విచక్షణా జ్ఞానంతో.. అన్న మాటలు మూడు దశాబ్దాల తర్వాత కూడా నగ్న వాక్యాలుగానే మిగిలిపోయాయి.

ఖగోళ వింతలు నిరంతరం సంభవిస్తూ వుంటాయి. వాటి ప్రశస్యాన్ని పిల్లలకు చూపాలి. వివరించాలి.

(వచ్చే సంచికలో భూఖండికల ఏకం - పంగె ఏర్పడిన విధానం చూద్దాం!)

- డా॥ లచ్చయ్య గాండ్ల,
m : 9440116162
e : drglachaiah@gmail.com

కోర్టు వాదనల్లో సాహిత్యం..

న్యాయవాదులూ న్యాయమూర్తుల్లో కవులూ రచయితలూ తక్కువ. కానీ చాలా మంది న్యాయవాదులకి న్యాయమూర్తులకి సాహిత్యం అంటే మక్కువ. సాహిత్యం మీద ఇష్టం వున్న న్యాయ వాదులు కోర్టుల్లో వాదనలు చెప్పేటప్పుడు కొన్ని సందర్భాలలో కవితా చరణాలను ఉదహరిస్తూ వుంటారు. మరి కొంతమంది చిన్న కథలనూ ఉదహరిస్తూ వుంటారు.

వానదల్లోనే కాదు, న్యాయమూర్తులకి, న్యాయవాదులకి మధ్యన జరిగే సంభాషణల్లో కూడా కథలూ కవిత్వమూ అప్పుడప్పుడూ వస్తుంది.

ఓ చిన్న కథ, కవిత్వం చేసే పని ఓ గంట ఉపన్యాసం కన్నా ఎక్కువ. ఒక గంట ఉపన్యాసంలో చెప్పే విషయాన్ని హృదయానికి హత్తుకునేట్టుగా ఓ చిన్న కథలో చెప్పవచ్చు. కథకి కొంత సమయం పడుతుంది. కవితానికీ అంత సమయం పట్టదు.

ఏ విషయం గురించైనా ఎంత సూటిగా, శక్తివంతంగా చెప్పామనేది ముఖ్యం. అందుకోసం కొంతమంది కథను ఎంచు కోవచ్చు. మరికొంతమంది కవితా చరణాలని ఎంపిక చేసుకోవచ్చు.

న్యాయమూర్తులు కూడా ఒక విషయాన్ని బలంగా చెప్పడం కోసం కవితా చరణాలను ఎంపిక చేసుకుంటారు. న్యాయమూర్తులకి కూడా భావోద్వేగాలు వుంటాయి. అవి మాటల రూపంలోనే కాదు, తీర్పుల్లో కూడా వ్యక్తం అవుతూ వుంటాయి. అందుకు వారు ఎంపిక చేసుకునే ప్రక్రియ కవితా చరణాలు. కొన్ని సందర్భాలలో ఓ కథలోని కొన్ని పేరాలు, వాక్యాలు. తీర్పుల్లో కవితా చరణాల గురించి మరోసారి చర్చిద్దాం. ఈ సారి కోర్టుల్లో వాదనలు జరిగే క్రమంలో జరిగిన కవితా చరణాలని, కథలని, వాక్యాలని పరిశీలిద్దాం.

కోర్టుల్లో కథల్లోని వాక్యాలని, కవితా చరణాలని ఉదహరించే టప్పుడు న్యాయవాదులు తీసుకునే సమయం తక్కువగా వుండాలి.

అంతేకాదు అవి విషయానికి దగ్గరగా వుండాలి. సూటిగా కూడా వుండాలి. అప్పుడే వాటిని న్యాయమూర్తులు వినడానికి ఇష్టపడతారు. వాళ్ళకేసుకి సంబంధించిన అంశానికి సంబంధించినదై వుండాలి.

కవితా చరణాలకు చెప్పి తమకి అనుకూలంగా వున్న ఉత్తర్వులని పొందే అవకాశం వుంటుంది. ఢిల్లీ హైకోర్టులో ఓసారి జరిగిన ఓ సంఘటనని ఉదహరిస్తాను. భారత ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా పనిచేసిన జస్టిస్ టి.ఎన్. రాకూర్ అప్పుడు ఢిల్లీ హైకోర్టులో న్యాయమూర్తిగా పనిచేస్తున్నారు. నాజిమ్ వాజిరి న్యాయవాది. ఆయన కేసులో చాలా దూరంగా తేదీని ఇచ్చి న్యాయమూర్తి లంచ్ కి బెంచి దిగి వెళ్తున్న క్రమంలో ఆ న్యాయవాది ఓ ఉర్దూ కవితలోని రెండు చరణాలని ఇలా చదివాడు.

“కాన్ జీతా హై
తేరీ జుల్ఫ్ సర్ హోనే తక్”

“నీ ప్రతి స్పందన కోసం అంతకాలం నేను వేచి వుండలేను” అన్నది దాని సారాంశం.

న్యాయమూర్తి రాకూర్ మళ్ళీ బెంచి మీదకు వచ్చి ఆ కవితలోని మొదటి చరణాలను చదవమని అడిగారు. అతను ఇలా చదివాడు.

‘ఆకో బాహీయే
ఇక ఉప్రె అసర్ హోనే టక్’

‘ప్రియూరాలి నుంచి ప్రేమ పూర్వకమైన జవాబు రావడానికి చాలా సమయం పడుతుంది.’ అన్నది తెలుగు సారాంశం.

ఈ కవితా చరణాలని విన్న న్యాయమూర్తి కేసుని దగ్గరగా అంటే ఆ వచ్చేవారానికి వేశాడు.

అదే విధంగా ఓసారి ఓ న్యాయమూర్తి ఓ న్యాయవాది అప్పీలుని వింటూ షేక్సియర్ హెన్రీ 6 లోని వాక్యాలని ఉదహరించాడు. ఆ

న్యాయవాది చెడు ప్రవర్తన గురించిన అప్లీలు అది. ఆ న్యాయవాది ప్రవర్తన నుంచి విసుగు చెందిన న్యాయమూర్తి ఇలా అంటాడు.

“మనం చెయ్యాలైన మొదటి పని న్యాయవాదులని చంపి వేయడం. ఇది షేక్స్పియర్ మాట.

న్యాయమూర్తులు, న్యాయవాదులు వాదనలు చెబుతున్న క్రమంలో, వింటున్న క్రమంలో కవితలని, వాక్యాలని ఉదహరిస్తూ వుంటారు. ఈ విధంగా ఉదహరించడం వల్ల న్యాయవాదులు న్యాయమూర్తుల దృష్టిని ఆకర్షించే అవకాశం ఉంది. అదే విధంగా ఒక విషయంలో న్యాయమూర్తుల దృక్పథాలని మార్చే అవకాశం కూడా ఉంది.

కథల్లోని వాక్యాలు చెప్పినప్పుడు పేచీ లేదు. అవి సులువుగానే అర్థమవుతాయి. కవితలు అలా కాదు. అందుకని స్పష్టత వున్న కవితా చరణాలని ఉదహరించాల్సి వుంటుంది.

అయితే అందరూ న్యాయ మూర్తులు ఈ కవితా చరణాలు వినడానికి ఇష్టపడతారని కూడా చెప్పలేం. కొంత మంది ఇష్టపడక పోవచ్చు.

చాలా మంది న్యాయమూర్తులకి ఉర్దూ భాష పట్ల ఇష్టం ఎక్కువ. తెలుగు రాష్ట్రాలలో తెలుగుని, తెలుగులోని కవిత్యాలని, కథలని వాక్యాలని ఉదహరించి న్యాయమూర్తుల దృష్టిని ఆకర్షించవచ్చు. అయితే అలాంటి సందర్భాలు నా దృష్టికి తక్కువగా వచ్చాయి. ఉర్దూ కవితలని, ఇంగ్లీషు కవితలని ఉదహరించిన చాలా తీర్పులని నేను చూశాను. అదేవిధంగా తమిళ సినిమా పాటలని ఉదహరించిన తీర్పులని చూడటం జరిగింది. కానీ తెలుగు కవితలని, తెలుగు కథల్లోని వాక్యాలని ఉదహరించిన తీర్పులు నా దృష్టికి రాలేదు. కానీ న్యాయమూర్తి జస్టిస్ చలమేశ్వర్ హైదరాబాద్ లో పనిచేస్తున్నప్పుడు నా కథలోని చివరి వాక్యాలని బెంచి మీద రెండు మూడు సందర్భాలలో ఉదహరించారు. ఈ విషయం ఆయనా చెప్పారు. అదే విధంగా న్యాయవాద మిత్రులూ చెప్పారు. ఆ కథ పేరు ‘మొన్న నేన్న నేడు రేపు’.

మధ్యపాన నిషేధం వున్న రోజుల కాలం కథ అది. ఓ పోలీస్ స్టేషన్ ఎదురుగా ఎల్లయ్య హోటల్ వుంటుంది. అప్పటికింకా మధ్యపాన నిషేధం రాలేదు. తెలంగాణ ప్రాంతంలో సారా అమ్మకాలు చేపట్టవద్దనని నక్కలైట్లు ఓ ఫర్మానాని జారీ చేశారు. నక్కలైట్లకి భయపడి సారా అమ్మడాన్ని అందరూ ఆపేశారు. ధిక్కారాన్ని సహించునా అని ప్రభుత్వం పోలీస్ స్టేషన్ లో సారా పొట్లాలు పెట్టి అమ్మించింది. సారా అమ్మడమే తమ జీవిత ధ్యేయంగా పోలీసులు

మారిపోయినారు. ఎల్లయ్యకి ఇవ్వాలన్న దబ్బుకి గానూ సారా పొట్లాలు ఇచ్చేవాళ్లు పోలీసులు. ఆ విధంగా సారాకి అలవాటైనాడు ఎల్లయ్య. ఎల్లయ్య హోటల్ కాస్త రెడ్డి మిలటరీ హోటల్ గా మారిపోయింది.

సంపూర్ణ మధ్యపాన నిషేధం అమల్లోకి వచ్చింది. తాగుడుకు అలవాటైన ఎల్లయ్య ఉరఫ్ ఎల్లారెడ్డికి ఏమీ ఫరక పడలేదు. డబ్బులిచ్చి డాక్టర్ దగ్గర నుంచి సర్టిఫికేట్ సంపాదించి త్రాగేవాడు. చిన్నల్లుడు అధికారం చేపట్టిన తరువాత లైసెన్సులు కూడా రద్దుచేస్తాడు. ఎల్లారెడ్డికి కష్టకాలం మొదలవుతుంది. పోలీసులకీ అయనకూ పడదు. మందుబాటిల్లు దొరికాయన్నకేసులో ఎల్లారెడ్డి ఇరుక్కొని జైలుకి వెళ్తాడు. ఆ తరువాత మందు మానేస్తాడు. ఆ తరువాత నిషేధం ఎత్తేస్తారు.

‘మందు కొనండి - ప్రభుత్వాన్ని రక్షించండి’ అన్న ప్రకటనలు వచ్చేస్తాయి.

ఈ మార్పులన్నింటినీ చూసిన ఎల్లారెడ్డి మనస్సు బుడ్డి వైపు లాగడం మొదలవుతుంది. కానీ జైలు జీవితం గుర్తు కొస్తుంది.

మొన్న అలవాటు లేనప్పుడు బలవంతం పెట్టి కొనిపి చ్చారు అలవాటు చేశారు.

అన్ని అలవాటైన తరువాత చాటుకు తాగినా కూడా కేసు పెట్టారు. డబ్బులు గుంజారు.

ఈ రోజు మానేద్దామనుకుంటే నేరం కాదంటున్నారు.

మొన్న నేరం కాదు. నిన్న నేరం. ఈ రోజు నేరం కాదు. ఇదేమీ న్యాయమో ఎల్లారెడ్డికి అర్థం కాదు.

రేపు సీసా దగ్గర లేకపోతే నేరం అంటారేమోనని భయం వేస్తుంది. ఎందుకైనా మంచిదని తన హోటల్ లోని అక్కడి నుంచి వేరే సుదూర ప్రాంతానికి తరలిస్తాడు. ఇదీ కథ.

ఈ కథని క్లుప్తంగా చెప్పి చివర వాక్యాలను జస్టిస్ చలమేశ్వర్ రెండు మూడు సందర్భాలలో కేసు వాదనల సందర్భాలలో ఉదహరించారు.

కవితా చరణాలు గానీ కథల్లోని వాక్యాలు గానీ కేసు వాదనల్లో ఉపయోగపడతాయి. తీర్పుల్లో కూడా ఉదహరించవచ్చు.

ఓ విషయాన్ని బలంగా చెప్పటానికి ఇవి ఉపయోగపడతాయి. అదీ సాహిత్యానికి ఉన్న శక్తి.

-మంగారి రాజేందర్ (జింబో)

m : 9440483001

e : rajenderzimbo@gmail.com

వ్యవసాయం

లాభసాటి పాడి పరిశ్రమ నిర్వహణ

(గత సంచిక తరువాయి)

పశువుల ఫారాల నిర్మాణం ఎలా ఉండాలి?

ఫారం నిర్మాణం : పశువుల ఫారాల్ని ఎంపికచేసిన స్థలంలో ఇ, యు, ఎల్, సి, ఎఫ్ అక్షరాలలాగా నిర్మించుకుంటే, పర్యవేక్షణ సులభంగా ఉంటుంది.

పశువుల ఫారాల్ని సూర్యకిరణాలు ధైరక్ష్టంగా పడకుండా తూర్పు-పడమర దిశలో నిర్మించాలి. కొన్నిసార్లు వాతావరణం, ప్రాంతాన్ని దృష్టిలో వుంచుకొని కూడా దిశను మార్చుకోవచ్చును. తీరప్రాంతాలలో గోడ, గాలివీచే దిశకు అడ్డుగా, ఎక్కువ తేమ ఉండే ప్రాంతాల్లో నేల తొందరగా ఆరడానికి ఉత్తర-దక్షిణ దిశల్లో, అధిక ఉష్ణోగ్రత ఉండే ప్రాంతాల్లో తూర్పు, పడమర దిశల్లో పారాల్ని నిర్మించుకోవడం మంచిది.

ఎంపిక చేసిన స్థలం, నిర్మించే ఫారాల మధ్య కనీసం 25 మీ. దూరం ఉండేలా జాగ్రత్త పహిస్తే, అగ్ని ప్రమాదాలు సంభవించినా, అంత సమస్య ఉండదు. అంటు వ్యాధుల వ్యాప్తి అంత వేగంగా ఉండదు. పశుపోషకులు ఆర్థిక పరిస్థితి, పశువుల సంఖ్యను దృష్టిలో ఉంచుకొని పాకల్ని గాని, షెడ్లని గానీ నిర్మించుకోవాలి. ఒక్కొక్క పాకలో 50 పశువుల వరకు పెంచుకోవచ్చును.

పశుపోషకులు ప్రారంభంలో షెడ్లు, పరికరాలపై ఎక్కువ వ్యయం చేయడం కంటే, పాడి పశువులపై వెచ్చించడం శ్రేయస్కరం. స్థానికంగా చౌకగా లభించే వస్తువులతో కొట్లాల్ని ఏర్పాటు చేసుకుంటే నిర్మాణపు ఖర్చు తగ్గుతుంది. రేకులతో నిర్మాణం ఖర్చు ఎక్కువ. మన్నిక కూడా ఎక్కువే. తాటాకుతో కొట్టాల నిర్మాణం ఖర్చు తక్కువైనప్పటికీ, మన్నిక రేకుల షెడ్లలాగా ఎక్కువకాలం ఉండదు. కానీ పశువులకు సౌకర్యంగా వుంటుంది.

పశువులు ఒకే వరుసలో లేదా రెండు వరుసల్లో ఉండేలా పాకల్ని నిర్మించుకోవచ్చును. రెండు వరుసల్లో అంటే రెండు వరుసల్లోని పశువుల తలలు గానీ, తోకలు గానీ ఎదురెదురుగా ఉంటాయి. 20 పశువులు పైగా ఉన్న రైతులు 2 వరుసల్లో పశువులు ఉండే విధంగా షెడ్ / పాక నిర్మించుకుంటే చౌకగా పూర్తవుతుంది. అనుకూలంగా వుంటుంది.

పాక కంటే ముందే, పాక కంటే 3 రెట్లు ఎక్కువ స్థలం ఉండాలి.

స్థలం : ప్రతి పశువుకు 3 చ.మీ. (1.5x2), పెయ్యలు, పద్దలకు 2 చ.మీ. దూడలకు 1 చ.మీ. చొప్పున పాకలో స్థలం

వుండేలా చూసికొని విడివిడిగా ఫారాల్ని నిర్మించాలి. అలాగే చాఫ్ కట్టర్, దాణా నిలువ, ఆఫీస్, సిబ్బంది నివాసాలకు కూడా నిర్మాణాలు ఏర్పాటు చేసుకోవాలి.

పాక ఎత్తు: పశువుల పాక ఎత్తు 10-12 లేదా 14-16 అడుగులు ఉండేలా నిర్మించాలి. తద్వారా వెంటిలేషన్ బాగుంటుంది. వెంటిలేషన్ సరిగ్గా లేకుంటే, గేడెల చర్మం క్రమక్రమంగా గోధుమరంగులోకి మారుతుంది. క్రిమికీటికాల బెడద, అంటువ్యాధుల తీవ్రత ఎక్కువ అవుతుంది.

పైకప్పు (రూఫ్) : పశువుల పాక పైకప్పు ఏటవాలుగా వుంటే, వర్షపు నీరు సులభంగా జారి పోతుంది. సిమెంట్ / ఇనుప రేకుల్ని రూఫ్గా వాడిన సందర్భంలో రేకుపైన తెలుపు, లోపలివైపు నలుపు రంగు పెయింట్ వేయించాలి. పైకప్పు చూరులు 50 సెం.మీ. ఉంటే వర్షపు జల్లులు లోపల పడకుండా ఉంటాయి.

నేల (ఫ్లోరింగ్) : పశువుల పాకలో నేల (ఫ్లోరింగ్)ను సిమెంట్ కాంక్రీట్ చేయించడం గానీ, మొరంతోగానీ, నాపరాళ్ళతోగానీ నిర్మించాలి, పశువులు జారిపోకుండా నేల గరుకుగా ఉండేలా శ్రద్ధ తీసుకోవాలి. ఫ్లోరింగ్ ప్రతి మీటర్కు 3 సెం.మీ. వాలుంటే, మలమూత్రాలు వెంటనే జారిపోయి, పాకలు పొడిగా, శుభ్రంగా వుంటాయి. పాకనేల ఎత్తు, పరిసరాల కంటే ఎత్తులో ఉండాలి. తద్వారా నీరు సులభంగా జారిపోతుంది.

మేతగాడి : పాకల్లో పశువుల్ని కట్టివేసేందుకు ఇనుప పైపులతో ఫ్రేములు తయారుచేసి బిగించవచ్చు. త్రాగే నీళ్ళకు, మేతకు విడివిడిగా ప్రక్కప్రక్కనే తొట్లు నిర్మించాలి.

షేడ కుప్పలు, మురుగుకాలువ: షేడ కుప్పలను షెడ్లు / పాకలకు 12 మీ. దూరంలో ఏర్పాటు చేసుకోవాలి. అందుకుగాను గుంతలు తవ్వి ఉంచుకోవాలి. షేడ శుభ్రం చేయడానికి, త్రాగే నీళ్ళు, మేత ఏర్పాటుకు, పాలు పితికే యంత్రాల పైపులు అమర్చడానికి ఆటోమేటిక్ మెన్జెజెడ్ షెడలను నిర్మించుకుంటే, ఖర్చు ఎక్కువైనా లేబర్ పై ఆధారపడటం తగ్గుతుంది. మల మూత్రాలు వెంటనే జారిపోయేలా మురుగు కాలువను 30 సెం.మీ. వెడల్పుగా, 7.5 సెం.మీ. లోతుతో నిర్మించాలి.

పశువులకు గృహవసతి - వివిధ పద్ధతులు

పశువులను 2 రకాలుగా పోషిస్తుంటారు. స్వేచ్ఛగా వదిలివేసే విధానం, పశువుల్ని కట్టివేసి మేపు అందించే విధానం. పశువుల్ని

స్వేచ్ఛగా వదిలినప్పుడు, కట్టివేయడానికి వీలు లేకుండా 'లూజ్ హాసింగ్' పద్ధతిలో షెడ్లు నిర్మించాలి. ఈ పద్ధతిలో పాలు తీసేందుకు మాత్రమే పశువుల్ని కట్టివేస్తారు. రాత్రి, పగలు పశువులు ఫెన్సింగ్ లోపల తిరుగుతుంటాయి. ఖాళీ స్థలంలో ఒకవైపు నివాసం ఏర్పాటు చేస్తారు. అక్కడ పశువుల వేడి, చలి, వర్షాల నుండి విశ్రాంతి తీసుకుంటాయి. ఒకే నీళ్ళ ట్యాంకు, మేత తొట్టి వుంటుంది. దాణాను పాలు తీసేముందు, పశువులకు ఒక గదిలో అందిస్తారు. ఈ పద్ధతిలో పెంచవచ్చు. కొండ ప్రాంతాలు, అధిక వర్షాలున్న ప్రాంతాల్లో తప్ప, వెచ్చని ప్రాంతాల్లో ఈ పద్ధతి బావుంటుంది.

ఇక పశువుల్ని కట్టివేసే పద్ధతిలో పాకల్ని 'టైస్టాల్స్ స్ట్రాంచియన్' పద్ధతిలో నిర్మిస్తారు. స్ట్రాంచియన్ పద్ధతిలో పశువుల్ని ఒకే వరుసలో లేదా రెండు వరుసల్లో పెంచు కోవచ్చును. పశువులన్నింటిని ఒకే దగ్గర మెడకు త్రాడు/చైనుతో కట్టివేసి, మేపు అందించడం, పాలు పితకడం ఇక్కడే చేస్తారు. ఈ పద్ధతిలో పశువులు వాతావరణ తీవ్రతకు గురికావు. వ్యాధుల నివారణ సులభం, పశువులను శుభ్రపరచటం కూడా తేలికగా వుంటుంది. చలిగాలులు, వర్షాలుండే ప్రాంతాల్లో ఈ పద్ధతి బావుంటుంది.

పంజాబ్ రాష్ట్రంలో పాడిపశువుల షెడ్ కు ఒక ఆధునిక మోడల్ ను రూపొందించారు. ఈ మోడల్ ప్రకారం షెడ్ నిర్మించే రైతులకు నిర్మాణపు ఖర్చులో 25% సబ్సిడీ అందిస్తూ రైతులను ప్రోత్సహిస్తున్నారు. ఈ ఆధునిక పశువులశాలలో వెంటిలేషన్ బాగుండటం వలన పశువులకు అత్యంత సౌకర్యంగా ఉండటం వల్ల పాడి పశువుల నుండి అధిక పాల దిగుబడి పొందుతున్నారు.

సురక్షితమైన భవిష్యత్తుకు వెలుగుబాటగా జీవిత భీమాను మనం ఎలా ఆదరిస్తున్నామో, పశువులకు కూడా భీమా చేయించవచ్చు. భీమా వల్ల ప్రమాదవశాత్తు పశువులు చనిపోతే, రైతులు నష్టపరిహారం పొందే వీలుంటుంది. విలువైన పశువుల్ని భీమా చేయడంవల్ల రైతులు ధీమాగా ఉండే అవకాశం ఉంటుంది.

ఓరియంటల్, న్యూఇండియా, యునైటెడ్ ఇండియా, నేషనల్ మొదలగు 4 కంపెనీలు జనరల్ ఇన్సూరెన్సు చేస్తున్నాయి. రైతులు స్వయంగా తమ పశుసంపదకు ఇన్సూరెన్సు చేయించుకోవచ్చును. ప్రభుత్వపరంగా సబ్సిడీతో కూడిన రుణం ద్వారా పంపిణీ చేసే పశువులను తప్పనిసరిగా భీమా చేస్తారు.

పాడిగేదెలు, పాడి ఆవులు, దూడలు, పద్దలు, పెయ్యలు, ఎడ్లు మొ॥ పశువులన్నింటిని భీమా చేయించుకోవచ్చు.

ప్రీమియం రేట్లు భీమా చేసే విలువను పశువైద్యులు నిర్ణ

యిస్తారు. పశువు విలువలో 4-5% ప్రీమియం, చెల్లించాల్సి ఉంటుంది. మూడు సంవత్సరాల ప్రీమియం ఒకేసారి చెల్లిస్తే, ప్రీమియంలో 25% తగ్గిస్తారు. రైతులు డైరెక్టుగా ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ ద్వారా పశువుల్ని ఇన్సూరెన్సు చేయించుకుంటే 15% తగ్గింపు చేస్తారు. అలాగే ప్రభుత్వ ఏజెన్సీల ద్వారా ఋణం పొందిన సందర్భాల్లో కూడా ప్రీమియం రేటు కొంత తగ్గిస్తారు. ప్రీమియం తిరిగి వాపసు ఇవ్వడమంటూ ఉండదు.

పశువు విలువ ఆధారంగా ప్రీమియం చెల్లించగానే, పశువు చెవికి గుర్తుగా నెంబర్ టాగ్ (పోగు) వేస్తారు. పశువు జాతి, వయస్సు, గుర్తులు, చెవిపోగు నెం. ఈతల సంఖ్య, పాల దిగుబడి, మార్కెటు విలువ, చెల్లించిన ప్రీమియం భీమా ప్రారంభమైన తేది, ముగింపు తేదీ మొ॥ వివరాల్లో కూడిన పాలసీ ఇవ్వబడుతుంది.

ఇన్సూరెన్సు కవర్ చేసే అంశాలు :

ప్రమాదాల వల్ల, వ్యాధి సోకడం వల్ల, ఆపరేషన్ చేయించిన తర్వాత, సమ్మె దోపిడి, అగ్నిప్రమాదాలు, పిడుగులు, వరదలు, భూకంపాలు, కరువు కాట కాలు, తుఫానులు మొ॥ సందర్భాల్లో పశువులు మరణిస్తే నష్టపరిహారం లభిస్తుంది. పశువు మరణించే ముందు పశువు విలువ, రైతుకు కలిగిన నష్టం ఆధారంగా పశువు విలువలో 75-100% నష్టపరిహారం చెల్లిస్తారు.

పశువు మరణించకుండా ఉండి శాశ్వతంగా వంధత్వానికి గురైనా, పొదుగు సమస్యవల్ల శాశ్వతంగా పాలివ్వకపోయినా, అంబోతు సంభోగానికి పనికి రాకుండా పోయినా, ఎద్దులు అంగవైకల్యం వల్ల శాశ్వతంగా పనికి ఉపయోగపడకపోయిన సందర్భాల్లో పశువుల రవాణా సమయంలో ప్రమాదాల సందర్భంగాకూడా రైతులు నష్టపరిహారం పొందే వీలుంటుంది. ఇందుకుగాను భీమా చేయించే సమయంలో అదనంగా 1% ప్రీమియం చెల్లించాల్సి ఉంటుంది. ఇన్సూరెన్సు చేసిన పశువులకు యుద్ధం వల్ల నష్టం జరిగినా, అంటువ్యాధులు సోకి మరణించినా, ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా వ్యాధికి గురైన చికిత్స, ఆహారం అందించకున్నా ఒక పశువు చెవి పోగు మరొక పశువుకు మార్చినా, ఎక్కువ బరువు లాగించినా, తెలిసి తెలియని వైద్యం చేయించినా ఇన్సూరెన్సు కంపెనీలు నష్టపరిహారం అందించవు. బీమా గడువు పూర్తి కావడం, ధృవపత్రాలు సరిగ్గా లేకపోవడం, చెవిపోగు లేకపోవడం మొ॥ సందర్భాల్లో కూడా నష్టపరిహారం అందకుండా పోతుంది.

(తరువాయి వచ్చే సంచికలో)

- ఆనబోయిన స్వామి

m : 9963 87 2222

e: swamyannaboina@gmail.com

కళావరు రెండు

గుహనిండా చెల్లా చెదరుగా పడి ఉన్న రాళ్ళ మధ్య వాళ్లు నలుగురూ, ప్రాణాలు అరచేతిలో పెట్టుకొని నించున్నారు. గుహ బయట ఉన్న రాళ్ళు, రప్పలు, తుప్పలు, ఆకుపచ్చని వెలుగులో తళ తళలాడిపోతున్నాయి. ఆ రాళ్ళ మధ్య వాళ్ళు వచ్చిన అంతరిక్ష నౌక 'పినాకిని' నిశ్చలంగా ఉంది. గుహ బయట వాళ్ళకు ఎదురుగా పర్వతంలా ఉన్న ఒక భయంకరమైన జంతువు నిలబడి ఉంది. ఆ జంతువు పెద్ద లోహపు ముద్దలా ఉంది. దాని వీపు నిండా ఉన్న ముళ్ళు విచ్చు కత్తులా ఉన్నాయి. బయటకు పొడచుకొని వచ్చిన దాని కోరలు తళతళ లాడుతున్న కసాయి కత్తులా ఉన్నాయి. ఆ జంతువు గుహలోకి వచ్చి వాళ్ళను గుటుక్కున చవురించేసేదే. అయితే వాళ్ళ అదృష్టం బాగుంది. ఆ గుహ ముఖద్వారం చాలా చిన్నది. అందుకే ఎన్ని తిప్పలు పడ్డా ఆ జంతువు లోపలికి రాలేకపోతోంది.

ఆ జంతువు బుసలు కొడుతోంది. అది గాలి వదిలినప్పుడల్లా ఆ గుహ అంతా దుర్గంధంతో నిండిపోతోంది. చివరికి ఆ జంతువు తన ముందు కాలు ఎత్తి గుహద్వారాన్ని అటూ, ఇటూ తన్నింది. దాని కాలికి ఉన్న పిడి బాకులు లాంటి గోళ్ళు కొండరాయికి తగిలి ఖణేశ్ మన్నాయి. నిప్పురప్పలు గాలిలోకి లేచాయి. పిడిబాకులు బిగించినట్టు ఉన్న ఆ కాలును చూడగానే, వాళ్లు నలుగురూ ప్రాణాల మీద ఆశ వదులుకున్నారు.

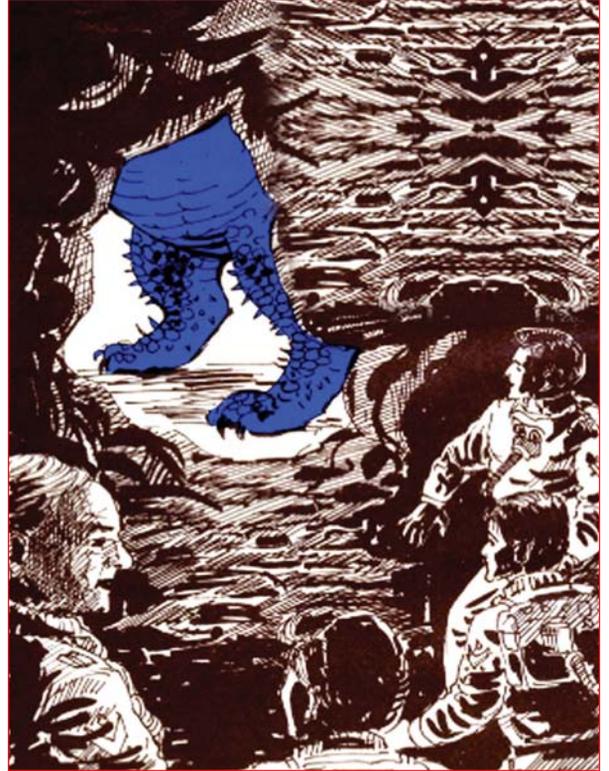
“ఈ జంతువు గనుక ఒక్క తావు తంతే, మనం ఒళ్ళంతా స్టీలు కోటింగు వేయించుకొన్నా సరే, ఇట్టే చచ్చి ఊరుకుంటాము” అన్నాడు రాజన్.

“ఇంతకీ దానికి ఏం పేరు పెడదాం సార్” అంది మానస, చింతామణితో -

“కత్తులపంది అంటే ఎలా ఉంటుంది?” అన్నాడు విజయ్.

“మనం ఈ గుహలో చిక్కుకుపోయాం. అంతరిక్షంలో ఉన్న మాతృనౌక ‘భగీరథి’ ఇంకో రెండు గంటలు మాత్రమే మన కోసం ఎదురు చూస్తుంది. తరవాత అది భూమి మీదికి తిరిగి వెళ్ళిపోతుంది. ఈ లోగా మనం పినాకినిని మాతృనౌకతో కలపాలి. లేకపోతే మనం ఈ గుహలోనే శవాలాగ మారక తప్పదు” అన్నాడు చింతామణి.

రాజన్, విజయ్, మానస అంతరిక్ష శాస్త్రంలో డాక్టరేటు కోసం పరిశోధన చేస్తున్న విద్యార్థులు. వాళ్ళు ముగ్గురూ పాతికేళ్లలోపు వాళ్లే. చింతామణి వాళ్ళ గ్రెడు. ఆయనకు 45 ఏళ్లు ఉంటాయి. పరిశోధనల నిమిత్తం భూమికి కోట్లాది మైళ్ల దూరంలో ఉన్న నలుసులాంటి గ్రహం ‘భట్టారక కక్షలోకి ప్రవేశించగానే, పినాకినిని దాని నుండి విడదీసి, వాళ్లు భట్టారక మీద దిగారు. ఆ గోళం మీద ఉన్న ప్రతీ వస్తువు ఆకు పచ్చగా మెరిసిపోవడం చూసి ఆశ్చర్యపోయారు. దూరంగా ఉన్న నక్షత్రం నుంచి భట్టారక మీదికి ఎప్పుడూ ఆకుపచ్చని వెలుతురు

పడుతూ ఉండటమే అందుకు కారణమని చింతామణి వాళ్ళకు చెప్పాడు. తరవాత భట్టారక మీద గల రాళ్ళను, రప్పలను, తుప్పలను, మట్టిని ప్లాస్టిక్ సంచుల్లో నింపుకోసాగారు. ఇంతలోనే చెవులు చిల్లులు పడేటట్లు వినిపించిన ఒక రంకె వాళ్లను నిశ్చేష్టులను చేసింది. అందరూ బిక్క చచ్చిపోయి, ఒకళ్ల మొహాల్లోకి మరొకరు చూసుకున్నారు.

“అదుగో ఏదో వస్తోంది” అంది మానస. అందరూ అటు చూశారు. ఏనుగు కంటె పెద్దగా ఉన్న పందిలాంటి జంతువు వాళ్ళ వైపు వస్తూ కనిపించింది. దాన్ని చూడగానే నలుగురికి పై ప్రాణాలు పైనే పోయాయి. ఏం చెయ్యాలో తెలియని వాళ్లు అటూ, ఇటూ చూశారు. దగ్గరలోనే ఒక గుహ కనిపించింది. ఒక్క అంగలో నలుగురూ వెళ్ళి ఆ గుహలో దూరారు. ఆ జంతువు గుహ దగ్గరికి రానే వచ్చింది. గుహ ద్వారం మరీ చిన్నది కావడం వల్ల లోపలికి రాలేకపోతోంది.

కత్తుల వంది అనహసంగా వాళ్ల వేపు చూస్తూ నిలుచుండిపోయింది. తరవాత గుహ గోడను చాచి ఒక్క తన్ను తన్నింది గుహ ఒక్కసారిగా దద్దరిల్లిపోయింది. చిన్న చిన్న రాళ్ళు గుహనిండాపడ్డాయి. విజయ్ కొన్ని రాళ్లను ఏరాడు.

“మాననా! కాస్తేపు పచ్చీసు అడుకుందామా? ఎలాగో చావక తప్పదు. అడుతూ పాడుతూ చచ్చిపోదాం” అన్నాడు.

విజయ్ మాటలు చింతామణిని కదిలించి వేశాయి. ఆ ముగ్గురూ కత్తుల పంది వాతపడి మరణించడమో, లేక ఆకలిదప్పులతో మల మల మాడి ఆ గుహలో దిక్కులేని చావు చావడమో జరగక తప్పదన్న వాస్తవం ఆయన గుండెల్ని పిండి వేసింది.

“మాస్టారూ! నాలుక ఎండిపోతోంది” అంది మానస పెదవులతో నాలుక తడుపుకొంటూ!

“నాకు కడుపులో ఎలుకలు పరిగెడుతున్నాయి” అన్నాడు రాజన్.

వీళ్లకంటే ఎక్కువగా కత్తుల పందిని ఆకలి దహించి వేస్తున్నట్టు ఉంది. అందుకే మళ్లీ కాలు ఎత్తి గుహ పక్క భాగాన్ని బలంగా ఒక తన్ను తన్నింది. గుహ ఎందుటాకులా అల్లల్లాడి పోయింది. పెద్ద పెద్ద రాళ్లు వాళ్ల ముందుపడ్డాయి.

“కత్తుల పంది తాడికి ఈ గుహ ఎంతో సేపు తట్టుకోలేదు. కాస్తేపుట్లో కుప్పకూలిపోతుంది. అందరం చస్తాం. కాని అందరం చావడానికి వీలులేదు. మనలో ఎవరో ఒకరు చచ్చి మిగతా ముగ్గురిని బతికించాలి. ఏమంటారు?” అన్నాడు చింతామణి.

“మీరే ఏదన్నా ఉపాయం ఆలోచించండి” అన్నాడు విజయ్. చింతామణి కాస్తేపు ఆలోచించాడు. చటుక్కున జేబులోంచి పేకముక్కలు తీశాడు. వాటికి కత్తెర వేసి నాలుగు సార్లు కలిపాడు. “పేక కంటే పచ్చీసే బాగుంటుంది మాస్టారూ!” అంది మానస. “అవును పచ్చీసు అంటే నాకూ ఇష్టమే. చిన్నప్పుడు గంటల తరబడి ఆడేవాణ్ణి” అన్నాడు చింతామణి.

ఆయన మాటలు పూర్తి కాకుండానే కత్తుల పంది అడ్డంగా తిరిగి వీపుతో గుహ గోడను గట్టిగా తాకింది. గోడమీంచి భగ్గున మంటలు లేచాయి. గుహ కప్పు మీంచి నాలుగు రాళ్ళు కిందపడ్డాయి. రాజన్ గనుక పక్కకు లాగకపోతే మానస తల పచ్చడియిపోయేది. మానస భయంతో కెవ్వున అరిచింది. విజయ్ ఒకరాయి తీసి కత్తుల

పంది మీదికి విసిరాడు. ఆ రాయి కత్తుల పంది నోట్లో పడింది. దాన్ని అది కరకరా నమిలి మింగేసింది. రాయిని నములుతుంటే దాని నోట్లోంచి నిప్పురవ్వలు తుంపరలులాగా బయటికి వచ్చాయి.

చింతామణి మళ్లీ పేక కలపసాగాడు. రాజన్, విజయ్ చింతామణి వేపు కోపంగా చూశారు. ఆయన వాళ్ల చూపుల్ని లెక్కచెయ్యలేదు. బాగా కలిపిన పేకను గుహలో ఉన్న ఒక రాయి మీద పెట్టాడు. “పేకలోంచి అందరం తలా ఒక ముక్క లాగుదాం. అన్నిట్లోకి చిన్న ముక్క ఎవరికి వస్తుందో వారు గుహ బయటకు వెళ్లాలి. కత్తుల పంది వాళ్ల మీదకు దూకుతుంది. అది ఆ మనిషిని తినేసేలోగా మిగతా ముగ్గురు పినాకిని వైపు పరిగెత్తాలి. దాంట్లో కూర్చుని దాన్ని మాతృనౌక వైపు తీసుకుపోవాలి. ఎలా ఉంది నా ఉపాయం?” అన్నాడు చింతామణి అందరి మొహాల్లోకి చూస్తూ.

ఎవరూ మాట్లాడలేదు. “మౌనం అర్థాంగికారం అన్నారు పెద్దలు. వెంటనే ముక్కలు లాగండి” అన్నాడు చింతామణి. వణుకుతున్న చేతులతో అందరూ తలా ఒక ముక్క లాగారు. “విజయ్! నీకేం ముక్క వచ్చిందో చెప్పు” అన్నాడు చింతామణి.

“మరీ నానిరకం ముక్క కాదనుకోండి. ఇస్తేటు రాణి వచ్చింది” అన్నాడు విజయ్.

“నీకంటే నేను నయం. నాకు డైమండు రాజు వచ్చింది” అంది మానస. తన ముక్క చూసుకొన్న రాజన్ మొహం భయంతో పాలిపోయింది. అతని గొంతు బావిలోంచి వచ్చినట్టు వచ్చింది “ఆరీన్ మూడు” అన్నాడు.

మానస కళ్లలో నీళ్లు తిరిగాయి. రాజన్ కి దగ్గరగా జరిగి అతని చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకుంది. చింతామణి వాళ్ళ వైపు క్రీగంట చూశాడు.

“ప్రకృతి తన ధర్మాన్ని పాటించింది” అన్నాడు చింతామణి తన చేతిలోని ముక్కను చూసుకుంటూ.

మిగతా ముగ్గురూ ఆయన వైపు అయోమయంగా చూశారు. “ముసలి వాళ్ళు వెళ్లిపోవడం, చిన్న వాళ్ళు బతికి బట్ట కట్టడం

ప్రకృతిలో రివాజు. అందుకే కాబోలు నాకు కళాపరు రెండు వచ్చింది” అన్నాడు గలగలా నవ్వుతూ.

“మాస్టారు! మేముండగా మీరు ఆ కత్తుల పంది నోట పడటం నా కిష్టం లేదు. అదీ గాక మీరు మా గురువు” అన్నాడు విజయ్.

చింతామణి మాట్లాడలేదు. తన చేతులో ఉన్న ముక్కను జేబులో పెట్టుకొని ఒక్క దూకులో గుహ గుమ్మం వైపు పరిగెత్తాడు. గుమ్మం దగ్గరికి రాగానే మోకాళ్ల మీద నించుని ఆ కత్తులపంది కాళ్ల మధ్యలోంచి కుందేలులా గెంతుతూ అవతలకు వెళ్ళిపోయాడు.

తన ఆహారం బయటకు వచ్చిందన్న సంగతి కత్తుల పంది పసికట్టింది. గిర్రున వెనక్కి తిరిగి, పరిగెడుతున్న చింతామణి వైపు దూకింది. చింతామణి ఒక్కసారి వెనక్కి తిరిగాడు. “మొద్దుల్లా అలా నించున్నారేం. మీ బ్యాగులు తీసుకొని పినాకిని వైపు పరిగెత్తండి. అదే మీరు నాకిచ్చే గురుదక్షిణ” అని గట్టిగా అరిచాడు.

ముగ్గురూ బ్యాగులు తీసుకున్నారు. “మాస్టారి జ్ఞాపకార్థం నేను ఈ పేకముక్కలను ఉంచుకుంటాను” అంటూ వాటిని తీసుకుంది మానస. వెంటనే ఒకరి తరవాత ఒకరు గుహ బయటకు వచ్చి పినాకిని వైపు పరిగెత్తుతూ దాన్ని చేరుకొని రెండు అంగళ్లో పైకి ఎగబాకారు. విజయ్ స్తీరింగు ముందు కూర్చున్నాడు. రాజన్, మానస అతని పక్కనే కూర్చున్నారు. విజయ్ చకచకా మరలను తిప్పాడు. పినాకిని పైకి లేచింది. అద్దంలోంచి బయటకు చూస్తున్న మానస కెవ్వన అరిచింది. కత్తుల పంది కాలు చింతామణి వీపు మీద పడింది. రక్తం చివ్వున పైకి చిమ్మింది.

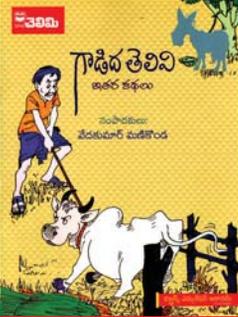
మానస తన చేతుల్లో ఉన్న పేకను ఆప్యాయంగా నొక్కింది. “మాస్టారి గుర్తుగా వీటిని పదిలంగా ఉంచుకుంటాను”. అంటూ వాటిని వరసగా సీటు మీద పరవసాగింది. ఉన్నట్టుండి ఒక్కసారిగా అరిచింది. పానెల్ బోర్డులో ఏదో మర తిప్పుతున్న రాజన్ ఉలిక్కిపడి ఆమెవైపు చూశాడు. “రాజన్ కళావర్ రెండు పేకలోనే ఉంది” అంటూ దానిని ఇవతలికి తీసింది.

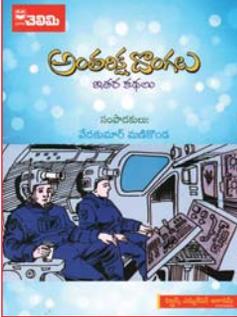
రాజన్ ఆమె చేతిలోంచి పేక ముక్కల్ని లాక్కొని, అన్ని ముక్కల్నీ పరీక్షగా చూశాడు. “ఆరిన్ ఆసు కనిపించడం లేదు” అన్నాడు.

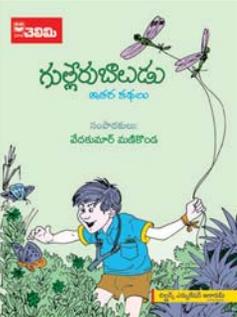
“అయితే మాస్టారికి వచ్చింది ఆరిన్ ఆసు అన్నమాట. మనని కాపాడటం కోసం కళాపరు రెండు అని చెప్పి తనను తాను బలి ఇచ్చుకున్నాడు” అన్నాడు విజయ్.

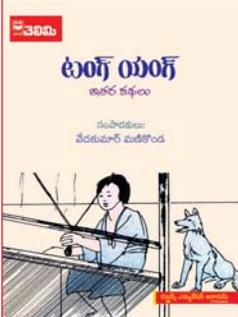
-ఎస్. శ్రీనివాసరావు

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో బాలచెలిమి ప్రచురించిన 'గాడిద తెలివి', 'అంతరిక్ష దొంగలు' (2018 నవంబర్), 'గుల్లేరు బాలుడు', 'టంగ్ యంగ్' (2018 డిసెంబర్) అనే నాలుగు కథల పుస్తకాలు వెలువడినందుకు సంతోషం వ్యక్తం చేస్తున్నాము. ప్రతులు కావల్సిన వారు ఈ క్రింది చిరునామా నుండి పొందవచ్చును.

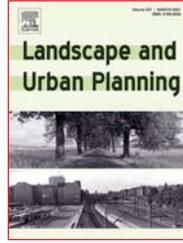

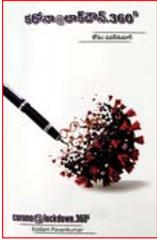
విడి ప్రతి వెల: రూ.30/-
 'Bhoopathi Sadan' 3-6-716, Street No.12, Himayathnagar, Hyderabad-500029, Telangana. Mob: 9030626288
 మరియు
 ● Nava Telangana ● Manchi Pustakam
 ● Nava Chetana ● Navodaya Book House

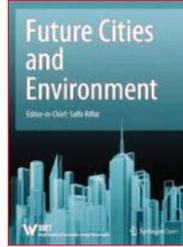
ప్రకృతి నేర్పిన పాఠాలు (బయోమిమిక్రీ)
 రచన : టి.వి.రామకృష్ణ
 వెల : రూ. 60
 ప్రచురణ : విజ్ఞాన ప్రచురణలు
 ప్రతులకు : 162, విజయలక్ష్మి నగర్,
 నెల్లూరు-4, ఫోన్ : 94405 03061

Landscape and Urban Planning

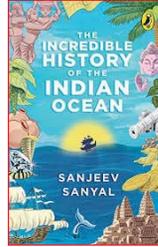
కరోనా @ లాక్డౌన్.360°
 రచన : కోడం పవన్ కుమార్
 ప్రచురణ : లయ పబ్లికేషన్స్
 వెల : రూ. 150
 ప్రతులకు : ఇ.నెం.3-12-110/బ, గణేష్ నగర్
 రామంతాపూర్, హైదరాబాద్-500013
 ఫోన్ : 9848 99 2825
 అన్ని ప్రముఖ పుస్తకాల షాపులు

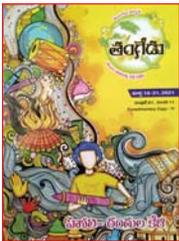
Future Cities and Environment

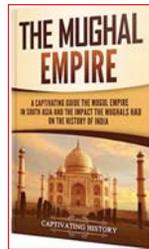
నాన్న (కవితా సంకలనం)
 సంపాదకురాలు : భానుశ్రీ కొత్తాల్
 వెల : రూ. 190
 ప్రతులకు : ప్లాట్ నెం.4,
 ఆదర్శనగర్ కాలనీ, నల్గొండ - 508001.
 ఫోన్ : 9866863913,
 9885400662

THE INCREDIBLE HISTORY OF THE INDIAN OCEAN

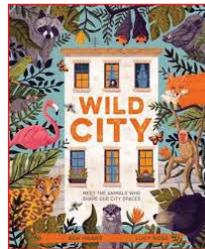
తంగేడు (పక్ష పత్రిక)
 ఎడిటర్ : కల్వకుంట్ల కవిత
 ప్రచురణ : తెలంగాణ జాగృతి
 ప్రతులకు : పాశం అమృతరాం రెసిడెన్సీ,
 ఇం.నెం. 1-2-234/13/46/4,
 3వ అంతస్తు, ఎన్టీఆర్ స్టేడియం దగ్గర,
 దోమలగూడ, హైదరాబాద్.

THE MUGHAL EMPIRE CAPTIVATING HISTORY

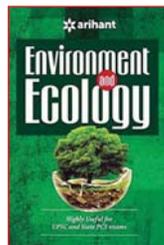
భింసా (మాస పత్రిక)
 ఎడిటర్ : రెబ్బాప్రగడ రవి
 వెల : రూ. 20
 ప్రతులకు : దబ్బంద గ్రామం, గండిగుండం,
 పెందుర్తి, విశాఖపట్నం - 531173
 ఫోన్ : 97053 47489

Wild City

దక్కన్ ల్యాండ్ (మాస పత్రిక)
 సంపాదకులు : మణికోండ వేదకుమార్
 ప్రచురణ : తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్
 వెల : రూ. 400
 ప్రతులకు : 'చంద్రం' 3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం.12,
 హిమయ్యాత్ నగర్, హైదరాబాద్.
 ఫోన్ : 9030626288

Environment and Ecology

MNR EDUCATIONAL TRUST

2-23 B / 350, Bhagyanagar (Phase III), Near HMT Hills, Opp : JNTU Kukatpally, Hyderabad – 500 072,
Ph : +91-40 - 23890835, 23899795, Fax : +91-40 -23897380

MNR HIGHER EDUCATION CAMPUS

MNR Nagar, Narsapur Road, Sangareddy, Gr. Hyderabad - 502 294, A.P.
Cell : (0) 99597 36679, (0) 99662 33332, (08455) 230524, 230525.

E-mail : info@mnrindia.org website : mnrindia.org

Enriching Lives Through Education & Health ...

MEDICAL
DENTAL
AYURVEDA
PHARMACY
NURSING
ENGINEERING
PHYSIOTHERAPY
EDUCATION
ARTS & SCIENCE
SCHOOLS

◆ 42 Top Grade Institutions ◆ 35 Years Track Record ◆ 42000 Students ◆ 1800 Faculty Members

MNR EDUCATIONAL TRUST established in 1974 at Hyderabad is a leading education power house in South India. The Trust governs 42 Institutions with 42,000 students & 1800 teaching staff in its various institutions. MNR Educational Trust offers courses ranging from Primary education to Graduation / Post – Graduation & Research.

Facilities

- 110 acres Lushgreen campus
- Central Library
- Separate Hostels for Boys & Girls
- Virtual Class rooms
- Outdoor & Indoor Sports
- Well connected by Air, Rail and Road
- Airport pick-up on request
- Separate & Secured (A/c, Non-A/c) hostels for Boys & Girls
- Wi-fi Internet Facility on campus
- Frequent Academic updation to Parent
- Modern Mess/Canteen facility serving delicious food
- Sports Complex with GYM, Indoor & Outdoor games
- Super Market & Canteen Facility
- 24 Hrs. Medical Facility in campus
- ATM Banking Facility
- Digital Classrooms

42 top Grade Institutions

- MNR Medical College
- MNR Dental College
- MNR Ayurveda Medical College
- MNR College of Physiotherapy
- MNR Master of Science (Medical) College
- MNR Institute of Paramedicals
- MNR College of Nursing
- MNR School of Nursing
- MNR College of Pharmacy
- MNR College of Engineering & Tech.
- MNR PG Teacher Education Colleges (M.Ed)
- MNR Teacher Education Colleges (B.Ed)
- MNR Elementary Teacher Education Colleges (D.Ed)
- MNR Rural PG College of Education (M.Ed)
- MNR TPT Teacher Education Colleges
- MNR Degree Colleges
- MNR Junior Colleges
- MNR Residential Junior Colleges
- MNR Residential Schools
- MNR Group of Schools

M N Raju
Chairman

M. Ravi Varma
Director.

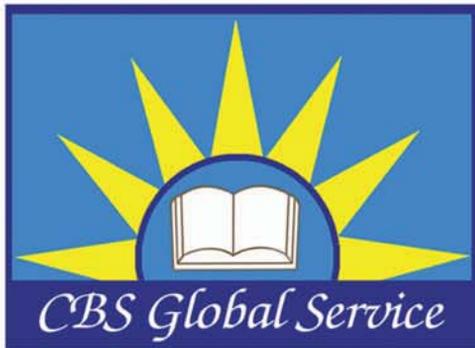
CENTRAL BOOK SHOP

ABIDS

5-9-186, Behind SBH(H.O)
Gunfoundry, Hyd-1.
Ph: 66468646, 23203108

AMEERPET

Lane Opp.Green Park Hotel,
Hyderabad.
Ph: 2340 0789

CENTRAL BOOK SHOP
ABIDS / AMEERPET

- **SCHOOL BOOKS**
- **GENERAL BOOKS**
- **STATIONARY & GIFTS**

